

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

**HODNOCENÍ ÚZEMÍ NA BÝVALÝCH RYBNIČNÍCH
PLOCHÁCH V POVODÍ NEŽÁRKY A JEHO POTENCIÁL
PRO DALŠÍ ROZVOJ**

Diplomová práce

Bc. Marie BARTOŠKOVÁ

Vedoucí práce: RNDr. Renata Pavelková Chmelová, Ph.D.

Olomouc 2013

BIBLIOGRAFICKÝ ZÁZNAM

Autor (osobní číslo): Bc. Marie Bartošková (R110750)

Studijní obor: Učitelství geografie pro SŠ (kombinace M-Z)

Název práce: Hodnocení území na bývalých rybníčních plochách v povodí Nežárky a jeho potenciál pro další rozvoj

Title of thesis: Assesment of agricultural land in the areas of extinct fishpond systems in the basin of the Nežárka River and its landscape potential for the future development

Vedoucí práce: RNDr. Renata Pavelková Chmelová, Ph.D.

Rozsah práce: 116 stran, 5 vázaných příloh, 0 volných příloh

Abstrakt: Diplomová práce se zabývá hodnocením historických rybníků v povodí Nežárky v období od druhého vojenského mapování dodnes. Zaměřuje se na historii zájmového území a analyzuje zaniklé rybníky podle velikosti, nadmořských výšek, ve kterých byly vybudovány, a podle současného využití. Práce podává souvislý přehled o současném stavu vybraných historických rybníčních ploch. Tyto plochy jsou zhodnoceny z hlediska současného využití s cílem navržení možných scénářů dalšího rozvoje.

Klíčová slova: rybník, druhé vojenské mapování, povodí Nežárky, využití území, potenciál pro rozvoj, terénní výzkum

Abstract: This thesis subject is evaluation of historical ponds in the Nežárka river basin in the period of second military mapping. The focus is on the history of the area and analysis of defunct ponds by size, altitude in which they were built, and the current use. Thesis gives a coherent overview of the current state of selected historical ponds and analysis with the goal to propose possible scenarios for further development.

Keywords: pond, second military mapping, Nežárka river basin, land use, potential for development, fieldwork

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou prací vypracovala samostatně pod vedením RNDr. Renaty Pavelkové Chmelové, Ph.D., a uvedla jsem veškerou použitou literaturu a ostatní zdroje.

V Olomouci dne 24. dubna 2013

Ráda bych na tomto místě poděkovala paní RNDr. Renatě Pavelkové Chmelové, Ph.D. za vedení diplomové práce a za čas strávený při konzultacích. Dále panu Mgr. Petru Šimáčkovi za cenné rady při tvorbě map. Poděkování patří i všem starostům, pracovníkům úřadů a všem, kteří mi poskytli informace o historických rybnících.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Marie BARTOŠKOVÁ**
Osobní číslo: **R110750**
Studijní program: **N1101 Matematika**
Studijní obory: **Učitelství geografie pro střední školy**
Učitelství matematiky pro střední školy
Název tématu: **Hodnocení území na bývalých rybníčních plochách v povodí**
Nežárky a jeho potenciál pro další rozvoj
Zadávací katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Práce si klade za cíl zhodnotit vybrané území v povodí Nežárky z hlediska existence bývalých vodních ploch (rybníků) v období od II. vojenského mapování. Tyto bývalé rybníční plochy budou zpracovány v prostředí GIS a promítnuty do současné krajiny. Takto nově definované plochy budou zhodnoceny z hlediska současného využití s cílem navržení možných scénářů dalšího rozvoje. Diplomová práce bude zpracována v tištěné i elektronické podobě a bude obsahovat anglický abstrakt.

Rozsah grafických prací: **Podle potřeb zadání**
Rozsah pracovní zprávy: **20 000 - 24 000 slov**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**
Seznam odborné literatury: **viz příloha**

Vedoucí diplomové práce: **RNDr. Renata Pavelková Chmelová, Ph.D.**
Katedra geografie

Datum zadání diplomové práce: **30. listopadu 2011**
Termín odevzdání diplomové práce: **10. dubna 2013**

L.S.

Prof. RNDr. Juraj Ševčík, Ph.D.
děkan

Doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 30. listopadu 2011

Příloha zadání diplomové práce

Seznam odborné literatury:

- ANDRESKA, J. : Lesk a sláva českého rybářství, NUGA, Pacov, 1997, 166 s.
- BENEŠ, J., BRŮNA, V.: Archeologie a krajinná ekologie. Nadace projekt SEVER, Most 2008, 159 s.
- BIČÍK, I., JELEČEK, L., 2003. Long term Research of LUCC in Czechia 1845 -2000. In: Proceedings 2003, ESEH (European Society for Environmental History), Prague, "Dealing with diversity", 224 - 231 pp.
- BRŮNA, V., KŘOVÁKOVÁ, K., NEDBAL, V.: Stabilní katastr jako zdroj informací o krajině. In: Historická geografie 33. Praha, Historický ústav 2005, s. 397-409
- DAŇHELKA, J., KUBÁT, J. a kol. Přívalové povodně na území České republiky v červnu a červenci 2009. Praha : Český hydrometeorologický ústav, 2009, 71 s., ISBN 978-80-86690-75-9
- DRBAL, K. a kol. Proces implementace povodňové směrnice EU a problematika předběžného vyhodnocení povodňových rizik v České republice. In neuveden Vodní toky 2009. Hradec Králové, 24.11.2009. Kostelec nad Černými lesy : LESNICKÁ PRÁCE, s.r.o., 2009, s. 9-15. ISBN 978-80-87154-70-0
- GERGEL, J: Úloha malých vodních nádrží v zemědělské krajině, Ústav vědeckotechnických informací pro zemědělství, Praha 1990, 68 s.
- GUZIUR J., ADÁMEK Z.: Změny kvality rybníční vody při intenzivním minerálním hnojení NPK. In: Intenzifikace rybářské výroby a kvalita vody, Velké Meziříčí: 100 - 107, 1987.
- KOVÁŘ, P., SKLENIČKA, P., KŘOVÁK, F., 2002. Vliv změn užívání krajiny na její ekologickou stabilitu a vodní režim. In: Sborník Workshop 2002, ČVUT - ČVTVHS Praha "Extrémní hydrologické jevy v povodích", s. 99-106.
- KUBAČÁK, A.: Dějiny zemědělství v českých zemích 1.díl, MZČR, Praha 1994, 191 s.
- KUPEC, P., 2003. Mokřady vznikající z neobhospodařovaných rybníků a jejich funkce. Informační leták k Projektu Morava III, VÚV T.G.M., Brno. 2003.
- VRÁNA, K. a kol., 2004. Revitalizace malých vodních toků - součást péče o krajinu. Praha: Consult. 60 s., ISBN 80-902132-9-4.
- VRÁNA, K., BERAN, J.: Rybníky a účelové nádrže, Vydavatelství ČVUT, Praha 2002, 150 s.

OBSAH

1	ÚVOD.....	11
2	CÍLE PRÁCE, POUŽITÁ METODIKA	13
2.1	Cíle práce	13
2.2	Použitá metodika.....	13
3	REŠERŠE LITERATURY	15
4	VYMEZENÍ ÚZEMÍ.....	16
5	FYZICKOGEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA	17
5.1	Geologická charakteristika.....	17
5.2	Geomorfologická charakteristika.....	17
5.3	Hydrologická charakteristika	20
5.4	Klimatická charakteristika	24
5.5	Pedologická charakteristika	24
5.6	Biogeografická charakteristika.....	25
6	HISTORIE RYBNÍKÁŘSTVÍ V ZÁJMOVÉM ÚZEMÍ.....	29
6.1	První vodní nádrže	29
6.2	Klášterní kolonizace.....	29
6.3	První rybníky.....	30
6.4	Předhusitská doba.....	30
6.5	Doba husitského úpadku	31
6.6	Rybníkářský rozmach.....	31
6.7	Třicetiletá válka.....	35
6.8	Stagnace rybníkářství	36
6.9	Rušení rybníků	36
6.10	Konec rušení rybníků	37
6.11	Za válek	38
6.12	Po válkách	39

6.13	Současnost	39
7	ANALÝZA PLOCH HISTORICKÝCH RYBNÍKŮ	41
7.1	Analýza ploch historických rybníků podle zastoupení vodní plochy	41
7.2	Analýza ploch zaniklých rybníků.....	43
7.2.1	Analýza ploch podle velikosti.....	43
7.2.2	Analýza ploch podle nadmořské výšky	44
7.2.3	Analýza ploch podle současného využití.....	46
8	HODNOCENÍ ÚZEMÍ NA BÝVALÝCH RYBNIČNÍCH PLOCHÁCH.....	48
8.1	Zaniklé rybníky	49
8.1.1	Rybník Maluškov (Maluška Teich)	49
8.1.2	Blatský rybník (Blatsky Teich).....	51
8.1.3	Rybník Belový	54
8.1.4	Rybník Šimanov (Šimani Teich)	57
8.1.5	Hamerský rybník.....	58
8.1.6	Rybník Brandt (Brandt Teich)	59
8.1.7	Starý rybník (Stary Teich)	60
8.1.8	V Čítově (Číjtow Teich)	61
8.1.9	Rybníky v okolí obce Blažejov.....	61
8.1.10	Rybníky u obce Rodvínov	62
8.1.11	Rybník Zapona/V Šejbu (Zapona Teich).....	63
8.1.12	Rybník Březina (Brezina Teich), bezejmenný rybník	63
8.1.13	Návesní rybník (Dorf Teich).....	64
8.1.14	Rybník Vožralý (Wozraly Teich), Nový rybník (Nowy Teich)	66
8.1.15	Rybníky v obci Okrouhlá Radouň a Kostelní Radouň	67
8.1.16	Další navštívené zaniklé rybníky v povodí Nežárky	70
8.2	Historické rybníky s pozměněnou plochou.....	72
8.2.1	Rybník Sax/Saks (Sax Teich)	72

8.2.2	Rybník Sousedský (Sousedsky Teich).....	73
8.2.3	Kozlovský rybník (Kozlow Teich)	75
8.2.4	Rybník Troš' (Trost Teich)	77
9	MOŽNOSTI DALŠÍHO VYUŽITÍ A OBNOVA RYBNÍKŮ	78
9.1	Zaniklé rybníky	79
9.1.1	Rybník Maluškov.....	79
9.1.2	Blatský rybník.....	79
9.1.3	Rybník Belový	79
9.1.4	Rybník Šimanov	80
9.1.5	Hamerský rybník.....	80
9.1.6	Rybník Brandt.....	80
9.1.7	Rybník Starý	80
9.1.8	V Čítově.....	80
9.1.9	Rybníky v okolí obce Blažejov.....	80
9.1.10	Rybníky u obce Rodvínov	81
9.1.11	Rybník Zapona.....	81
9.1.12	Rybník Březina, bezejmenný rybník	81
9.1.13	Návesní rybník.....	81
9.1.14	Rybník Vožralý a Nový rybník.....	81
9.1.15	Rybníky v obci Okrouhlá Radouň a Kostelní Radouň	81
10	ZÁVĚR	83
11	SUMMARY	85
12	POUŽITÁ LITERATURA	86
	SEZNAM PŘÍLOH.....	91

1 ÚVOD

Při pohledu na staré mapy se až tají dech, kolik bývalo u každé vsi rybníčků, rybníků, sádek a jiných vodních děl. Na každém sebemenším potoce jich stávala celá kaskáda. Ač jich bylo později pro nedostatek půdy mnoho vysušeno a jejich hráze byly rozorány, přesto se o nich dodnes můžeme dočíst v kronikách, na starých mapách či v různých zemských zápisech. Jsou jako korálky na niti na místních potocích (Valeš a kol., 2008).

Rybníky jsou neodmyslitelnou složkou naší krajiny. Jsou plodem usilovné práce našich předků, kteří proměnili část lesů na pole, louky a pastviny a mnoho mokrých luk a bažin na rybníky (Kuklík, 1984). Pojem rybník je historický název. Původně všechny nádrže v českých zemích sloužily rybochovu a odtud tedy název rybník. Příznivé terénní podmínky pro výstavbu rybníků a příznivé podmínky pro chov ryb po celá staletí, původně k zajištění postního jídla především pro kláštery, později i pro tržní účely, způsobily, že rybníky se nevyskytovaly jen jako ojedinělé objekty v krajině, nýbrž jako celé soustavy. Typickým příkladem jsou právě jižní Čechy, kde se během jednoho století změnila převážně neúrodná a zamokřená území v kraj rybníků (Beran, 2005).

Tato diplomová práce hodnotí území na bývalých rybníčních plochách v povodí Nežárky a charakterizuje rybníky od druhého vojenského mapování až do současnosti. Studované území leží v jižních Čechách a je typické velkým počtem rybníků. Navazuje na rybníkářskou oblast Třeboňska, kde mělo rybníkářství vždy významné postavení. Tento ráz se odráží i v povodí Nežárky. Bylo zajímavé zjistit o tomto území více a podívat se do míst, kde se v minulosti pohybovali nejslavnější čeští rybníkáři a kde vznikaly největší perly českých rybníků.

Práce je koncipována do pěti celků. První část zahrnuje komplexní fyzickogeografickou charakteristiku zájmového území, které je vymezeno povodím Nežárky. Druhá část je zaměřena na historii rybníkářství v mapované oblasti. Třetí část je pojata jako analýza ploch historických rybníků, které se rozprostíraly v povodí Nežárky, především je pak vyzdvížena charakteristika zaniklých rybníčních ploch. Čtvrtá část hodnotí území na bývalých rybníčních plochách na základě odborné literatury a terénního výzkumu ve 20 vybraných oblastech. Tyto rybníční plochy jsou v práci rozděleny do dvou skupin. První skupina jsou rybníky, které zcela zanikly,

druhou skupinou jsou historické rybníky, které nezanikly, pouze změnilly svoji plochu. Na území se vyskytuje i jeden rybník, který je dlouhodobě vypuštěn, je přiřazen ke skupině rybníků, které jsou zaniklé. Na tuto část navazuje poslední kapitola, která předkládá možnosti dalšího využití a možnou obnovu zaniklých rybníků. Součástí práce jsou také přílohy, které obsahují mapy zaniklých rybníků dle velikosti a současného využití, schémata lokalizace vybraných historických rybníků v současné krajině a fotografie pořízené při terénním výzkumu.

2 CÍLE PRÁCE, POUŽITÁ METODIKA

2.1 Cíle práce

Cílem diplomové práce je zhodnocení území v povodí Nežárky z hlediska existence bývalých vodních ploch v období od druhého vojenského mapování dodnes. Smyslem práce je podání souvislého přehledu o současném stavu historických rybníčních ploch. Analýza těchto rybníků je realizována na základě velikosti, na stanovení nadmořských výšek zaniklých rybníků a také na současném využití území. Vybrané rybníky jsou charakterizovány na základě odborné literatury a terénního výzkumu. Tyto plochy jsou zhodnoceny z hlediska současného využití s cílem navržení možných scénářů dalšího rozvoje.

Práce může posloužit i širší veřejnosti. Při sběru dostupných informací k vybraným rybníkům se přihlásilo i několik zájemců, kteří by si rádi tuto studii přečetli a byli informováni o svém blízkém okolí. Práce jistě přinese užitek a doplnění znalostí mnohým starostům obcí a vodohospodářským pracovníkům. Všechny údaje jsou seskupeny pohromadě v jedné práci a ušetří jim čas při případném dohledávání dat.

2.2 Použitá metodika

Metodika práce je složena ze tří částí. První část využívá odborné literatury, která se zabývá fyzickogeografickou charakteristikou zájmového území a především historií rybníkářství v povodí Nežárky. Druhá část je zaměřena na mapování a analýzu historických rybníků ve zmíněném povodí z období druhého vojenského mapování pomocí programu Esri ArcGIS 9.3. Jako podklad byly použity mapy již zmíněného mapování, které byly v digitální podobě poskytnuty Národním geoportálem INSPIRE.

Druhé vojenské mapování, zvané též „Františkovo“, bylo provedeno v měřítku 1: 28 800 v Čechách v letech 1842–1852. Po stránce mapování představovalo podstatné zlepšení ve srovnání s mapováním josefským. Mapování již využilo trigonometrickou síť, která byla v té době vybudována pro potřeby stabilního katastru. Informační náplň z hlediska vývoje krajiny se však výrazněji nerozšířila (Lipský, 2000). Obsah map byl kreslen barevnými tušemi, popis a polohopis byly vykresleny černě, vodstvo a břehovky tmavomodře, vodní plochy světle modře. Většina rybníků byla opatřena hrází, která byla na mapách znázorněna jako zvýrazněná linie, či linie s příčnou šrafurou.

Rybníky byly v mapách druhého vojenského mapování označeny přídavným jménem a německým podstatným jménem „Teich“ (Mikšovský – Zimová, 2006).

Území povodí řeky Nežárky se rozprostíralo na 17 mapových listech. Během překreslování historických rybníků z map druhého vojenského mapování bylo v některých případech obtížné rozeznat, zda jde o rybník či jinou plochu. Mnohé mapové listy měly díky svému stáří vybledlé barvy. U druhého vojenského mapování docházelo k menším nepřesnostem v rozloze a umístění rybníku. Tyto chyby byly způsobené především rozdílnou technologií pořizování map v minulosti a dnes.

U zaniklých rybníků se určila pomocí programu ArcGIS 9.3 jejich původní velikost v hektarech. Pro analýzu nadmořských výšek byly použity upravené vrstvy vrstevnic. K účelu analýzy ploch podle současného využití byly použity upravené vrstvy databáze ZABAGED.

K hodnocení vybraných historických rybníků a k jejich současnému využití bylo využito internetových služeb Státní správy zeměměřičství a katastru (ČÚZK) a jejich volně poskytnuté aplikaci – Nahlížení do katastru nemovitostí. Zde bylo u každého rybníku zjištěno, na jaké parcele se nachází, kdo je jejich majitelem a o jaký druh pozemku se v současnosti jedná. Dnešní využití ploch bylo zjištěno ze serveru Veřejného registru půdy – LPIS. Kroniky obcí pochází z DiGiArchivu SOA v Třeboni.

Třetí, poslední, část práce zahrnuje terénní výzkum, který byl zaměřen na současný stav rybníků v povodí Nežárky. Bylo provedeno pátrání po pozůstatcích historických rybníků, především hrází a důsledků jejich zániku. Terénní výzkum probíhal v šesti dnech, kdy byly postupně navštíveny všechny vybrané lokality výskytu historických rybníků, a byla pořízena fotodokumentace.

3 REŠERŠE LITERATURY

Povodí Nežárky je díky své poloze, ležící v jižních Čechách, typické velkým počtem rybníků. Rybníkářství zde má významné postavení díky blízké oblasti Třeboňska. Proto v mnohých publikacích o významnějším Třeboňsku byly i zmínky o rybnících v povodí Nežárky.

Základním zdrojem podkladů k fyzickogeografické části byl v celé práci VII. svazek Jihlavsko a VIII. svazek Českobudějovicko ze souboru Chráněná území ČR (2002, 2003) vydaná Agenturou ochrany přírody a krajiny. Fyzickogeografické poměry byly konfrontovány řadou dalších autorů, zabývajících se fyzickogeografickou složkou přírody. Jde zejména o Demek – Mackovčín (2006): Zeměpisný lexikon ČR, Hory a nížiny, Tomášek (1995): Atlas půd České republiky, Vlček (1984): Zeměpisný lexikon ČSR – Vodní toky a nádrže, Quitt (1975): Klimatické oblasti Československa, Culek (1996): Biogeografické členění České republiky a další.

V kapitole o historii rybníků byla použita literatura především od Jiřího Andresky (1997): Lesk a sláva českého rybářství, která se zabývá dějinami rybníkářství od minulosti až do 20. století. Z velké části se zaměřuje na historii významných oblastí jižních Čech, kde se povodí Nežárky rozprostírá. Pojednává i o konkrétních dílech rybníkářů, které jsou v práci zmíněny. Druhou stěžejní publikací bylo Rybníkářství na Třeboňsku od Miroslava Hule (2000), která podrobněji popisuje historický vývoj od dávné minulosti do současnosti. Věnuje se zakládání a trendu rušení rybníků v oblasti Třeboňska, ale okrajově i právě rybníkům v povodí Nežárky. Významnou osobou 19. století na tomto území byl Josef Šusta, který se zasloužil o modernizaci v chovu ryb. Práce využívá i jeho knihu Pět století rybníčního hospodářství v Třeboni: příspěvek k dějinám chovu ryb se zvláštním zřetelem na přítomnost. Dále byly využity publikace autorů Vrána – Beran (2008): Rybníky a účelové nádrže, Míka (1955): Slavná minulost Českého rybníkářství, Kuklík (1984): České a moravské rybníky, a další.

Mezi další zdroje diplomové práce se řadí historické publikace obcí, kroniky obcí (Dolní Lhota, Nová Včelnice, Staňkov) a sběr dat od fyzických osob, které poskytly informace o konkrétních rybnících.

4 VYMEZENÍ ÚZEMÍ

Nežárka je pravostranný přítok Lužnice, do které se vlévá ve Veselí nad Lužnicí. Vzniká soutokem Kamenice a Žirovnice. Plocha jejího povodí je dle Vlčka (1985) 999,6 km². Jde o kraj s jednou z nejhustších koncentrací rybníků. Dnes se zde nachází 2 651 rybníků. Povodí řeky Nežárky představuje středně rozsáhlé území zasahující na území dvou krajů. Značná část se rozprostírá v Jihočeském kraji, především v okrese Jindřichův Hradec. Západní část v okrese Tábor. Severní část se nachází v kraji Vysočina, v okrese Pelhřimov a Jihlava. Největším městem v zájmovém území je Jindřichův Hradec.

Obr. 1 Vymezení území

(Podklad: Národní geoportál INSPIRE – automapa, VÚV TGM – digitální data DIBAVOD – vodní toky (jemné úseky))

5 FYZICKOGEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA

5.1 Geologická charakteristika

Z geologického hlediska se na severní a západní části území povodí Nežárky rozkládá, dle Demka – Mackovčina (2006), české moldanubikum. Lomnická pánev je vyplněna slabě zpevněnými pískovci, jílovci a slepenci svrchnokřídového klikovského souvrství. Kvartérní uloženiny tvoří především rozsáhlé říční terasy. V okolí řek jsou dle Albrechta a kol. (2003) zastoupeny fluviálními sedimenty, písčitémi štěrky a štěrky říčních teras. Chlumská pahorkatina je budována horninami jednotvárné skupiny moldanubika. Od obce Stříbřec k Jindřichovu Hradci se táhne ortorulové těleso s výskytem felzitických žulových porfyrů v okolí Stráže nad Nežárkou a Lásenice. Území povodí Nežárky ležící východně od Jindřichova Hradce se dle Demka – Mackovčina (2006) rozprostírá na moldanubickém plutonu. Rozsáhlé těleso moldanubického plutonu je tvořeno dvojslídovým granitem až granodioritem čiměřského a mrákotínského typu. Patří k němu také klenovský masiv protažený severovýchodním směrem od Lomnice nad Lužnicí ke Kamenici nad Lipou. V širokém okolí centrálního plutonu jsou dle Albrechta a kol. (2003) rozšířeny cordieritické ruly a migmatity jednotvárné skupiny, které tvoří jeho plášť.

5.2 Geomorfologická charakteristika

Povodí řeky Nežárky se z geomorfologického hlediska rozkládá na území provincie Česká vysočina, podprovincie Česko-Moravská soustava. Leží na rozhraní dvou oblastí – Českomoravské vrchoviny a tektonicky podmíněných Jihočeských pánví (Demek – Mackovčin, 2006).

provincie Česká vysočina

podprovincie Česko-Moravská soustava

oblast Českomoravská vrchovina

celek Křemešnická vrchovina

podcelek Jindřichohradecká pahorkatina

okrsek Ratibořská pahorkatina

okrsek Jindřichohradecká kotlina

okrsek Žirovnická pahorkatina

podcelek Pacovská pahorkatina

okrsek Božejovská pahorkatina

okrsek Tučapská pahorkatina

celek Javořická vrchovina

podcelek Jihlavské vrchy

okrsek Řásenská vrchovina

podcelek Novobystřická vrchovina

okrsek Homolka

okrsek Člunecká pahorkatina

okrsek Kačležská kotlina

okrsek Studenská pahorkatina

okrsek Vysokokamenská vrchovina

oblast Jihočeské pánve

celek Třeboňská pánev

podcelek Lomnická pánev

okrsek Borkovická pánev

podcelek Kardašovořečická pahorkatina

okrsek Veselská pahorkatina

okrsek Plavská pahorkatina

okrsek Chlumská pahorkatina

Českomoravská vrchovina se na území povodí Nežárky řadí podle Demka – Mackovčina (2006) do celku Křemešnická vrchovina, jež zabírá velkou část plochy zájmového území, zejména území v horní části toku, a celku Javořická vrchovina, jež lemuje východní část povodí Nežárky. Detailněji se území v okolí horního toku rozkládá v okrsku Tučapská pahorkatina a okrsku Božejovská pahorkatina (patřící do podcelku Pacovská pahorkatina), jež je typickou pahorkatinnou oblastí na území rozvodí mezi Nežárkou, Želivkou a Jihlavou. Jsou zde častá široká údolí vodních toků, na vrcholech se dají nalézt kryogenní tvary. Nejvyšším vrcholem okrsku je Lísek

(759,7 m). Směrem na jih se velká část území řadí do třech okrsků podcelku Jindřichohradecká pahorkatina. Prvním z nich, nejvíce na západ, je okrsek Ratibořská pahorkatina, který má tvar úzkého pruhu pahorkatinného povrchu ukloněného ve směru od severu k jihu, ležící mezi Třeboňskou pánví a Jindřichohradeckou kotlinou. Je charakteristická plochými údolními vodními toků s četnými rybníky. Nejvyšším vrcholem je Cihelný vrch (607,5 m). Druhým okrskem je již zmíněná Jindřichohradecká kotlina, respektive sníženina s lalokovitými výběžky k severu, jejíž povrch je proříznut neckovitými údolními Nežárky a jejích přítoků. Zde je nejvyšším vrcholem Lískovec (561,9 m). Posledním okrskem je Žirovnická pahorkatina, ležící ve východní části Jindřichohradecké pahorkatiny a charakteristická zvláště zvrženým pahorkatinným povrchem s plochými údolními přítoků Nežárky a s nejvyšším bodem Čihadlo (665,4 m). Ostatní uvedené okrsky Českomoravské vrchoviny na zájmové území zasahují pouze svými okrajovými částmi, proto nejsou detailněji popisovány (Demek – Mackovčín, 2006).

Druhou skupinu oblastí tvoří dle Demka – Mackovčína (2006) oblast Jihočeských pánví, ležící na území středního a dolního toku Nežárky. Zájmové území se zde řadí do celku Třeboňské pánve a dvou podcelků – Lomnická pánev (okrsek Borkovická pánev), jež zaujímá minimální plochu, a Kardašovořečická pahorkatina, která je naopak plošně rozsáhlá. Je zde zastoupena třemi okrsky, na nichž se nalézá CHKO Třeboňsko. Prvním z nich je okrsek Veselská pahorkatina ležící na západním okraji povodí Nežárky. Vyskytují se zde slabě rozčleněné erozně denudační povrchy se strukturálně denudačními plošinami a nevýraznými strukturálními hřbety a suky s pleistocenními říčními terasami Lužnice a Nežárky. Nejvyšším vrcholem je Na Klobásné (470,2 m). Druhým okrskem je Plavská pahorkatina, kde se taktéž nachází slabě rozčleněný erozně denudační povrch s mělkými údolními. Zde je nejvyšším vrcholem Chlum (514,0 m). Posledním a zároveň nejméně plošně rozsáhlým okrskem je Chlumská pahorkatina s nejvyšším bodem Čoudkův vrch (500,0 m) charakterizovaná podobně jako předcházející dva okrsky (Demek – Mackovčín, 2006).

Průměrná nadmořská výška je 450–500 m n. m., jde o plochou pahorkatinu. Povodí Nežárky má největší podíl ploch sklonů svahů do 5°, v intervalu 0–15° se nachází přes 90 % území (www.dibavod.cz).

5.3 Hydrologická charakteristika

Povodí Nežárky se podle Vlčka (1985) rozprostírá na ploše o rozměru 999,6 km². Dle Riedla (1967) má Nežárka, která se až do 14. století nazývala Včelnicí, dva pramenné toky, na vodu bohatší 29,5 km dlouhou Žirovnici a 29,3 km dlouhou Kamenici, které se spojují v Jarošově nad Nežárkou ve výšce 471 m n. m. Je pravostranným přítokem Lužnice, do které se vlévá ve Veselí nad Lužnicí na jejím 75 ř. km v nadmořské výšce 408 m n. m. Až k obci Lásenice směřuje podle Berana (2005) Nežárka k jihozápadu. Údolí jejího toku je až po zmiňované obec Lásenice poměrně úzké. V místech, kde se rozšiřuje, vznikly obce. Také v dalším úseku mezi Lásenicí a Stráží, kde se tok stáčí k západu, je údolí poměrně těsné, neboť řeka protéká stále ještě oblastí krystalinika. U Dolní Lhoty a Stráže se prudce otáčí a mění směr k severozápadu. Tím se dostává k řece Lužnici na vzdálenost asi 10 km a postupně se k ní neustále přibližuje, až ve Veselí dochází k soutoku. Rozvodnice tudíž vymezuje úzký pás podél Lužnice. Zvláštnost je dána i tím, že povodí přetíná umělý kanál Nová řeka, která kromě plnění povinnosti odvádět část vody při povodních z Lužnice do Nežárky, slouží běžně jako tok, do něhož je vyústěna řada toků dříve končících v Lužnici. Nyní však jejich vody končí v Nežárce. Na svém dolním toku teče Nežárka pánevní oblastí klikatým tokem v širokém lučinatém úvalu, vyplněném čtvrtohorními náplavami, v nichž vytváří četné volné meandry a větví se na ramena. Protéká zajímavou krátkou skalnatou soutěskou pod obcí Drahov u mlýna Krkavec. Nežárka je dle Vlčka (1985) vodohospodářsky významný tok, má mimopstruhovou vodu a vodácky se využívá od Jarošova nad Nežárkou. Protéká hydrologickými stanicemi Rodvínov, Lásenice, Stráž nad Nežárkou, Hamr, Veselí nad Lužnicí.

Délka jejího toku je 56,3 km a průměrný průtok u ústí je 11,8 m³/s. Tok Nežárky od soutoku jejích zdrojnic Kamenice a Žirovnice je velmi mírný, má střední sklon toku 1,15 ‰. Jeho sklon nepřesahuje 5 ‰. Má spoustu malých přítoků, dle www.dibavod.cz je toků délky menší než 1 km až 1 940, toků od 1–10 km je 399. Dalších 8 toků má délku od 10–20 km a pouze 5 toků má délku od 20–40 km. Významným hydrologickým prvkem je Nová řeka. Nová řeka odvádí většinu vody Lužnice umělým korytem do Nežárky. Jde o nejrozsáhlejší převod vody mezi dílčími povodími. V povodí Nežárky se nachází 528 vodních ploch větších než 1 ha s celkovou rozlohou 3 398,89 ha a mnoho menších (www.dibavod.cz).

Obr. 2 Nežárka u Šimanova (Marie Bartošková, 10. 2. 2013)

Jak již bylo výše zmíněno, Nežárka vznikla soutokem řek Kamenice a Žirovnice. Obě řeky jsou tedy V. řádu a mají hluboké údolí a bystrinný ráz. V jejich povodí je značný počet rybníků. Kamenice pramení 0,5 km severozápadně od obce Těmice v nadmořské výšce 645 m n. m. Plocha jejího povodí je 164,2 km², průměrný průtok u ústí je 1,17 m³/s. Má pstruhovou vodu na úseku od pramene až ke Kamenici nad Lipou, dále po Nežárku má vodu mimopstruhovou. Druhá zdrojnice Nežárky, Žirovnice, pramení 1 km severně od obce Pelec ve výšce 658 m n. m. Plocha povodí je menší než plocha povodí Kamenice, 128,6 km², a průměrný průtok u ústí je také menší, 1,03 m³/s. Taktéž má mimopstruhovou vodu (Vlček, 1984).

Dalšími významnými toky v zájmovém území, respektive přítoky Nežárky, jsou od pramene následující toky V. řádu. Prvním přítokem Nežárky je Radouňský potok pramenící 1 km severně od Starého Bozděchova v nadmořské výšce 650 m n. m. Ústí zprava do Nežárky u Radouňky v 465 m n. m. Jeho povodí má plochu 53 km² a délka toku od pramene až k ústí je 18,1 km. Průměrný průtok v ústí je 0,31 m³/s. Protéká řadou rybníků. O několik kilometrů dál po toku se v Jindřichově Hradci do Nežárky vlévá další potok, Hamerský potok. Pramení 1,5 km jihovýchodně od Horních Dubenek ve výšce 750 m n. m. a ústí zleva do Nežárky v Jindřichově Hradci v 460 m n. m. Jde o přítok Nežárky s největší plochou povodí, přesně 221,2 km², je též i nejdelším

přítokem s parametrem 46,4 km a průměrným průtokem u ústí 1,73 m³/s. V obci Oldříš je hydrologická stanice. Hamerský potok protéká většími rybníky. Má pstruhovou vodu od jezu v Otíně po hráz Ratmírovského rybníku, dále pak mimopstruhovou vodu od rybníku Vajgar po jez v Otíně a od rybníku Hejtman po rybník Hornomeziříčský. Dalším přítokem Nežárky je řeka Lásenice, ústící do Nežárky v těsné blízkosti stejnojmenné obce v nadmořské výšce 448 m n. m. Pramení 1 km severozápadně od Homolky ve výšce 522 m n. m. Je charakteristická pstruhovou vodou a povodím, v němž se nacházejí rozsáhlá slatiniště. Plocha povodí je 28,5 km², délka toku 6 km a průměrný průtok u ústí je 0,18 m³/s. Po řadě další z přítoků je Holenský potok, jež pramení 0,5 km severozápadně od Velkého Ratmírova ve výšce 541 m n. m. a ústí zprava do Nežárky severně od Novosedel v 419 m n. m. Protéká velkým množstvím rybníků, z nichž největší je Velká Holná. Má mimopstruhovou vodu. Jeho plocha povodí je 36,7 km², délka od pramene 13,5 km a průměrný průtok u ústí je 0,22 m³/s. V těsné blízkosti tohoto potoka je Nežárka napájena vodou z řeky Řečice. Ta pramení 1,4 km východně od Mostečného ve výšce 586 m n. m. Ústí do Nežárky zprava 1,5 km východně od Valu v 417 m n. m. Jde o vodohospodářský tok s mimopstruhovou vodou, protékající řadou rybníků. Vyznačuje se parametry plochy povodí 66,7 km², délkou toku 23 km a průměrným průtokem u ústí 0,4 m³/s (Vlček, 1984).

V povodí Nežárky je možné se setkat s rybníční soustavou, která je typická pro oblast jižních Čech. Jedná se o uskupení rybníků, které se nacházejí na stejném vodním toku, čili ve stejném povodí. V takových případech je naprosto zřetelné, že jeden rybník je položen výše, jiný níže. Režim rybníka výše položeného ovlivňuje režim rybníka níže položeného. Je možné plánovitě hospodařit s vodou, retenční prostory výše ležících pozitivně ovlivňují rybníky níže položené, nebezpečí škod povodňové vlny procházející tokem se vlivem soustavy rybníků podstatně snižuje (Beran, 2005).

Největší rybníky jsou soustředěny v dolní části povodí. Jsou to typicky pánevni rybníky, poměrně mělké s velmi dlouhými a nízkými hrázemi. Od Lužnice je dělí kilometrový pás lesního komplexu. Nejblíže Nové řece je rybník Humlenský o rozloze 50 ha, následuje rybník Podsedecký o výměře při normálním nadržení 82 ha. Ten je považován za rybník s nejdělsí hrází v jižních Čechách vůbec, měří 2 600 m a zadržuje 1,2 mil. m³ vody. Další v řadě je Starý Hospodář o výměře 61 ha. Rybník Výtopa o rozloze 48 ha je zvláštní svým tvarem, opět velmi dlouhá hráz a za ní krátké vzdušné hladiny. Pak následuje desetihektarový rybník s názvem Žofinka, bočně je umístěn

druhý největší rybník v této oblasti a to už zmiňované Staré Jezero o výměře 73 ha a mezi nimi dva malé rybníky – Malý a Velký Holý. Nad rybníkem Žofinka je v těsném dotyku Nový Hospodář (21 ha) a pak s mírným odstupem v lese umístěný Vizír (9 ha) a rovněž devítihektarový rybník Kukla. Na druhé stoce z Koštěnického potoka je nad Novým Hospodářem Nové Jezero o ploše 14 ha a Nový Kanclíř o ploše 20 ha (s ostrovem). Hned vedle něho leží jako „starší bratr“ Starý Kanclíř o výměře 33 ha, ale napájen je z jiného zdroje, a to z potoka, který pramení pod Chlumem u Třeboně. Nad pásem těchto rybníků se nachází celá řada malých a ještě menších rybníků, na různých přítocích, které jsou uměle propojené. Nejvíce jich je na přítoku do Humlenského rybníka a na přítoku do Starého Hospodáře. Nad kaskádou těchto drobných vodních ploch poblíž obce Mirochov leží dva velké rybníky, a to Velká Černá o rozloze 54 ha a Blato (s ostrovem) o rozloze 40 ha. Tyto dva rybníky jsou staršího data než okolní malé. Oba byly zbudovány rybníkářem Ruthardem z Chlumského panství už před rokem 1550. Mezi těmi malými jsou největší desetihektarový Žebrákov a o jeden hektar menší Travičný. Mezi obcemi Stříbřec a Pístina je malé povodí o rozloze 5 km² s jedním potokem, avšak téměř s dvaceti drobnými rybníky. K těm větším patří Stav o rozloze 11,5 ha, Kouškovec (12 ha) a Nový u Mníšku o výměře 7 ha. Poslední území s rybníční soustavou je kolem obce Pístina. Zde na jediném toku a na relativně malém prostoru 8 km², je opět dvacítko rybníků, a to nejen malých. Nalézá se zde rybník Staviště o rozloze při normální hladině 41 ha, sedmnáctihektarový rybník Krásné pole, či desetihektarový Závistivý, ale i Nesvorný, či Zahlínský (Beran, 2005).

Největší vodní nádrží v povodí Nežárky je Holná (197,05 ha), Krvavý rybník (117,84 ha), Velký Řečický (85 ha), Ratmírovský rybník (78 ha), Hejtman (68 ha), Mutina (62 ha) atd. Dalšími vodními plochami jsou zatopené jámy po těžbě štěrkopísků v Třeboňské pánvi, největší se nacházejí západně od Hamru a u Suchdolu nad Lužnicí (www.trebonsko.cz).

Největší zásoby podzemních vod jsou soustředěny v hydrogeologickém rajónu *Třeboňská pánev – jižní část* v mocných, slabě zpevněných křídových a terciérních uloženinách s puklinovou a průlinovou propustností a s hlubokým a většinou regionálním typem oběhu. Další významnou, přímo navazující oblastí akumulace podzemních vod, jsou hluboké písčité a štěrkopískové uloženiny s průlinovou propustností v hydrogeologickém rajónu *Fluviální sedimenty Lužnice a Nežárky* při

východním okraji Třeboňské pánve. Největší odběry jsou v okolí Hamru a Halámek. Třeboňská pánev je od roku 1981 vyhlášena CHOPAV (Albrecht a kol., 2003).

5.4 Klimatická charakteristika

Dle Quitta (1975) je převážná část povodí Nežárky zařazena do mírně teplé klimatické oblasti. Západně od Jindřichova Hradce, především v oblastech s nižší nadmořskou výškou nalezneme jednotku mírně teplé klimatické oblasti MT 9. Je lemována mírně teplými oblastmi MT 7. Mírně teplá klimatická oblast je (dle Quitta, 1971) charakteristická dlouhým teplým létem a krátkou zimou. Jižní cíp a východní část oblasti zaujímá mírně teplou oblast MT 3 s krátkým a mírně chladným létem a normálně dlouhou, mírně chladnou zimou. Chladná klimatická oblast CH 7 s velmi krátkým, mírně chladným létem a dlouhou, mírnou zimou je zařazena do vyšších poloh Českomoravské vrchoviny na východě oblasti.

Průměrná roční teplota vzduchu dosahuje dle Quitta (1971) 7,5 °C v nižších nadmořských výškách. Směrem k východu postupně klesá na 7 °C kolem Jindřichova Hradce a ve vyšších polohách Českomoravské vrchoviny dosahuje pouze 6 °C (Čech a kol., 2002). Vlivem jejího návětrí je dle Albrechta a kol. (2003) podstatná část území asi o 0,5 °C chladnější než polohy v odpovídající nadmořské výšce na ostatním území jihočeského regionu. Převažuje východní a jihovýchodní proudění větru. V oblasti Českomoravské vrchoviny je dle Čecha a kol. (2002) četnost západních a východních směrů vyrovnaná.

Nejsuššími částmi zájmového území jsou dle Tolasze (2007) oblasti ležící v Třeboňských pánvích s 600 mm atmosférických srážek za rok (Albrecht a kol., 2003), směrem k východu srážkové množství roste na 700 mm (Albrecht a kol., 2003) v okolí Horní Radouň, mezi Kunžakem a Novou Bystřicí pak dosahují srážky až 750 mm za rok (Čech a kol., 2002).

5.5 Pedologická charakteristika

Území je dle Čecha a kol. (2002) oblastí kambizemí nasycených, kyselých až silně kyselých, v menší míře i podzolů. Z velké skupiny kambizemí zaujímá největší rozlohu kambizem typická, varieta kyselá, vyvinula se tu na svahovinách rul, ojediněle na jílovitopísčitých a písčitohlinitých sedimentech. Lokálně se prolíná s kyselou varetou kambizemě pseudoglejové a doprovodným pseudoglejem. Celkově je podle Tomáška (1995) půdní typ kambizemí střední až nižší kvality, jejich hlavní nevýhodou

je též malá mocnost půdního profilu, častá skeletovitost a výskyt v členitém reliéfu. Využívají se tedy pro pěstování brambor a méně náročných obilovin. V nižších polohách Novobystřické vrchoviny a severně od ní vznikla dle Albrechta a kol. (2003) na svahovinách kyselých intruzí kambizem dystrická. V okolí Kardašovy Řečice vznikly asociace nasycené kambizemě typické na svahovinách rul s kambizemí arenickou na štěrkopískových terasách. Ve vrcholových částech Novobystřické vrchoviny a v jižní části Jihlavských vrchů dominuje podzol kambizemní, menší plochy pokrývají pseudogleje, gleje a kambizem dystrická. Celé území je protkáno sítí vodních toků a rybníků lemovaných různě širokými pásy gleje typického (organozemního, pseudoglejového, polického). Přechodná forma organozemě typické a glejové se vyvinula na menších ostrůvcích v zónách podzolů Novobystřické vrchoviny. Podle Tomáška (1995) jsou vedle glejů nejtypičtějšímí půdami třeboňské pánve pseudogleje, uplatňující se na smíšených písčitojílovitých terciérních sedimentech. Především typický a rovněž organozemní a glejový pseudoglej, ležící na zmiňovaných písčitojílovitých předkvartérních sedimentech, tvoří překryv nevápnitých jílu a jejich svahovin. Přirozená zemědělská hodnota pseudoglejů je nízká. Vyžadují především radikální úpravu vodního režimu odvodněním. Vhodnými plodinami jsou zejména obiloviny, jetel, vojtěška a cukrovka. Na nevápnitých nivních sedimentech lemujících tok Nežárky se dle Albrechta a kol. (2003) vyvinula fluvizem typická a glejová.

5.6 Biogeografická charakteristika

Téměř celý region patří do mezofytika, zejména do fyto geografického okresu Českomoravská vrchovina, menší část na západě a jihozápadě leží ve fyto geografickém okresu Třeboňská pánev. Nejvýše položené partie na východě oblasti náležejí do oreofytika, do fyto geografické oblasti Jihlavské vrchy. Území spadá do třech bioregionů, a to Pelhřimovského, Třeboňského, a Novobystřického (Culek, 1996).

Původní vegetace je podle Culka (1996) zastoupena lužními lesy v okolí dolního toku Nežárky a Kamenice. Můžeme zde nalézt střemchovou doubravu a olšinu s ostřicí třeslicovitou. Místa v komplexu s mokřadními olšinami a společenstvy rákosin a vysokých ostřic jsou potenciální přirozenou vegetací. Na západě zájmové oblasti jsou dle Albrechta a kol. (2003) acidofilní bikové, jedlové, březové a borové doubravy, především biková a jedlová doubrava. Na východ od Jindřichova Hradce převládají acidofilní bučiny a jedliny, zejména biková bučina, místy smrková bučina. V menších ostrůvcích se vyskytují i květnaté bučiny, a to bučina s kyčelnicí devítilistou.

Na východě oblasti, v okolí Suchdolu u Kunžaku, jsou méně rozšířená rašeliniště. V Jihlavských vrších se dle Culka (1996) již objevují druhy horského charakteru. Ve vyšších polohách regionu postupně směrem k severovýchodu vyznívá rozšíření horských prvků alpského migrantu. V odlesněné krajině nacházíme dle Čecha a kol. (2002) ovsíkové louky svazu *Arrhenatherion*, na Českomoravské vrchovině také krátkostébelné porosty svazu *Violion caninae*. Balvanité pastviny v nejvyšších polohách charakterizují porosty jalovce obecného (*Juniperus communis*). V nivách se rozprostírají pcháčové louky. Na střídavě vlhkých stanovištích nacházíme bezkolencové louky (*Molinion*). Lesy pokrývají zejména Třeboňskou pánev a jižní část Javořické vrchoviny. Podíl jehličnatých lesů je přibližně 90 %, nejvíce je smrku – až polovina, následují borovice, modřín. Z listnatých dřevin je nejvíce zastoupen dub a buk, dále bříza a olše. Na Českomoravské vrchovině jsou dle Neuhäuslové – Moravce (1997) plošně rozšířeny kultury smrku cizí provenience, které na stanovištích s častou námrazou trpí vrškovými polomy.

Obr. 3 Staré duby na Novořecké hrázi (Marie Bartošková, 1. 12. 2012)

Fauna je velmi rozmanitá, neboť s výjimkou výrazně horských druhů zde najdeme prvky všech základních středoevropských biotů. Rozsáhlá přeměna Třeboňské pánve

od středověku do současnosti, zaměřená na zadržování vody v krajině, pomohla vytvořit z této oblasti nejvýznamnější centrum mokřadní fauny v Čechách (Culek, 1996).

Jihozápadní část zájmového území leží v chráněné krajinné oblasti a biosférické rezervaci Třeboňsko. Oblast byla v roce 1977 vyhlášena součástí sítě biosférických rezervací UNESCO. Chráněnou krajinnou oblastí byla vyhlášena o dva roky později. Jde o oblast od středověku intenzivně přetvářenou a do značné míry přeměněnou, i když určité její části vykazují vysoký stupeň přirozenosti a ekologické stability. Vodní plochy rybníků, řek a jezer vzniklých těžbou štěrkopísků zaujímají okolo 15 % rozlohy chráněné oblasti. 45 % pak zaujímají lesy a necelých 30 % území tvoří zemědělský půdní fond. Fauna a flóra je vázána na různé typy mokřadních ekosystémů v nivách řek, na rybnících, zalesněných územích a dalších územích upravených lidskou činností (Albrecht a kol., 2003).

Naopak jihovýchodní cíp oblasti zasahuje do přírodního parku Česká Kanada, který byl vyhlášen Okresním úřadem v Jindřichově Hradci 1. července 1994. Přírodní park má charakteristický krajinný ráz, jehož výrazným rysem je mozaika malých ploch extenzivně využívaných zemědělských pozemků, oddělených mezemi s kamennými snosy, střídajících se s kamenitými pastvinami a s porosty rozptýlené dřevinné zeleně, se značným počtem skalních výchozů a solitérních balvanů, roztroušených v lukách, pastvinách a polních kazech. Území přírodního parku je z velké části zalesněno a bohatě protkáno sítí vodních ploch a toků, které mají většinou přírodní charakter. V původním stavu byla tato krajina zcela zalesněná a v jejím vegetačním krytu převládaly bikové bučiny (*Luzulo-Fagion*), méně pak byly vyvinuty květnaté bučiny (*Eu-Fagenion*) a při vodních tocích olšiny (*Alnion incanae*). Původní lesní porosty však byly velmi důsledně převedeny na převážně jehličnaté kultury s naprostou převahou smrku, část území přírodního parku byla odlesněna a přeměněna na zemědělskou půdu, kterou pokrývají z velké části trvalé travní porosty. Celkově jde o oblast extenzivně využívanou, dosud téměř nenarušenou antropogenními vlivy, a proto velice přitažlivou pro všechny formy rekreace a cestovního ruchu (Albrecht a kol., 2003).

Dalším přírodním parkem zasahujícím na jižní část území je Homolka-Vojíšov, který byl v Jindřichově Hradci vyhlášen v roce 1994 na správním území obcí Lásenice, Příbraz a Stráž nad Nežárkou. Park navazuje na jihozápadě na CHKO Třeboňsko a na východě na přírodní park Česká Kanada. Rozkládá se na rozhraní dvou významných

a svým charakterem odlišných geomorfologických celků – Třeboňské pánve a Javořické vrchoviny. Tato poloha podmiňuje rozdíly ve všech složkách přírodního prostředí. Velký podíl výměry v západní části chráněného území zaujímají rybníky jižně od Lásenice a rašeliniště jihovýchodně od obce Příbraz, zatímco ostatní území je pokryto z velké části lesy. Složkou původní vegetace byly různé typy smíšených lesů s bukem, od dubových bučin až po jedlobučiny. Podél vodních toků pronikly do chráněného území olšiny. Přírodní park zahrnuje území s charakteristickým krajinným rázem, v němž dominují přírodní prvky doplněné vhodně začleněnými stavbami statků a dvorců. Poloha při hranicích republiky, která v minulosti neumožňovala rozvoj území, se dnes stala přínosem pro jeho rekreační využití (Albrecht a kol., 2003).

Z maloplošných chráněných území zde můžeme nalézt PP Horní Lesák východně od obce Dolní Radouň, PP Jalovce u Kunžaku, PP Králek východně od Kardašovy Řečice, PR Krvavý rybník, PP Lipina severně od Jarošova nad Nežárkou, PP Luží u Lovětína, PP Matenský rybník u Ratiboře, PP Pískovna na cvičišti v Jindřichově Hradci a PP Rašeliniště u Suchdola (Albrecht a kol., 2003).

6 HISTORIE RYBNÍKÁŘSTVÍ V ZÁJMOVÉM ÚZEMÍ

6.1 První vodní nádrže

Budování mělkých nádrží na vodu má prastarou historii. Souvisely se závlahami ve starých civilizacích, ale i se zásobováním obyvatelstva vodou. Často se v historických pramenech uvádí, že prvním stavitelem vodních nádrží byla příroda sama – na prameništích, v zátokách, meandrech toků a podobně (Vrána – Beran, 2008). Nejdříve si lidé budovali rybníky na potocích a řekách, tam kde první města a osady kolonizátorů a obchodníků potřebovaly vodu po celý rok (Hule, 2000). Tyto první rybníky obyčejně vznikaly na menších potocích nebo říčkách. Lidé prostě přehradili jejich tok krátkou hrází, zpevněnou jílem, dřevem a kamenem, která vzdula vodu potoka a vytvořila tak malou nádrž. Byly to vlastně jakési malé údolní přehradky (stavy, obstaculum) na rozdíl od pozdějších skutečných rybníků (piscina). Hráze nebývaly příliš vysoké ani silné a stavitelé také ještě nedovedli přehradit širší údolí, na to tehdejší technika nestačila. Protože každý silnější příval vody ohrožoval nepevné hráze, vyhýbali se stavitelé středním a dolním tokům větších potoků a stavěli hráze zpravidla jen na nejhořejších tocích, které ještě nenabýly takové síly, aby ohrozily jejich dílo (Míka, 1955). Prvními účely stavby vodních nádrží byla potřeba většího množství vody v jednom místě. Až později se začaly zakládat rybníky, které měly být příbytkem kaprů. Jak k tomu ale došlo? Lidské pozornosti nemohlo ujít, že se kapr hojně vyskytuje v tichých vodách řek a že se mu v nich dobře daří. V zákrutech řek, kde voda vytéká do širokého, mírného bočního proudu, má fauna, kterou se kapr živí, pevnější oporu a současně i své přirozené životní podmínky. Proto se začaly stavět oddělené a ohrazené příbytky pro kapry (Šusta, 1995).

6.2 Klášterní kolonizace

Nejstarší rybníky ve volné krajině nacházíme na území bývalých klášterních panství, z období takzvané klášterní kolonizace v 11. – 13. století. Řády postupně kolonizovaly krajinu, vypalovaly lesy, rozšiřovaly ornou půdu a zakládaly obce a také stavěly rybníky. Příslušníci řádů usilovali o nezávislost v obživě a veškeré další práci, proto sami obdělávali půdu, zahrady, chovali domácí zvířata a také ryby v rybnících. Později byla tato zásada opuštěna, rolnická práce byla ponechána poddaným a mniši se více věnovali uměleckým řemeslům, psaní a vazbě knih (Andreska, 1997). Hlavními staviteli byly klášterní řády Benediktinů, Cisterciáků, Premonstrátů a Augustiniánů

(Hule, 2000). Při rybničních stavbách vynikali též členové řádu německých rytířů. Na český jih je povolali Vítkovci z Jindřichova Hradce a z Českého Krumlova okolo roku 1240–1250 a světili jim řízení vodních a rybničních staveb. Mezi tehdejší vodní velikány patřila jezera, z nichž postupem času vznikaly jedny z našich prvních rybníků – Vajgar a další menší rybníky (Andreska, 1997).

6.3 První rybníky

Pro naše stavaře i neznámé rybníkářské stavitele, bylo jistě zadostiučiněním i poučením v jejich díle, když se z ciziny po boku krále Jana Lucemburského vrátili jihočeští velmožové Oldřich a Jindřich z Hradce, kteří ve Francii nasbírali cenné zkušenosti o stavbě rybníků (Hule, 2000). Vedle církevních řádů, které stanuly v čele hospodářského pokroku, stavěli ve 13. století rybníky také bohatí světští feudálové, nově zakládaná města, některá komorní panství a již drobná venkovská šlechta, rytíři, vladykové a zemané. Ti je často použili zároveň pro lepší ochranu svých tvrzí (Andreska, 1997). Mnoho vybudovaných rybníků taktéž již sloužilo i k jiným účelům než byl chov ryb. Využívaly se k provozu mlýnů, pil a hamrů (Vrána – Beran, 2008). Na počátku 14. století již bylo zjevné, že rybníkářství může významně zlepšit produkci potravin v zemi i hospodářské výsledky všech panství. Právě Karel IV. zahájil dobře promyšlenou hospodářskou politiku, do které zařadil i rybniční hospodářství (Andreska, 1997). Podporoval výstavbu rybníků, které dal zřídit z prostředků královské komory a také nařizoval stavět je stavům a městům, aby byl dostatek ryb pro obyvatelstvo (Šusta, 1995). Karlovi rádci si dobře uvědomovali retenční význam rybníků. Věděli, že rybníky pomáhají přibrzdit tehdejší časté povodně, že zvyšují zásobu vody v krajině a v době sucha poskytují příznivý výpar, mlhu a rosu (Andreska, 1997). V polovině 14. století se začínaly zřizovat v rovinách, často zamokřených loukách i močálech, rozsáhlejší nádrže. Dostatečný přísun vody zajišťoval potůček protékající plochým, mírně skloněným územím, který z polí a luk přinášel množství živin. Na vhodném místě postavili rybníkáři pevnou, ač nevysokou hráz, která přehradila celé široké údolí. V té době už dovedli vnitřní stranu, vystavenou nárazům vln, zpevnit tarasem z propletených větví. Do hráze na nejhlubším místě rybníka pevně zasadili dřevěnou výpusť, jíž se odváděla přebytečná voda. Před lovením se jí vypustil celý rybník (Míka, 1955).

6.4 Předhusitská doba

Hule (2000) ve své knize cituje slova pana Teplého: *„Jisto je, že se rybníkářství rozmáhalo nejenom na královských statcích, ale i jinde. Na přelomu 14. a 15. století,*

vyjma roku 1402, kdy českou zemi postihla neslýchaná povodeň, se jeví zakládáním rybníků natolik výhodné, že valem přibývají záznamy z urbářů o záboru pozemků pro rybníky, ale i regulativy pro nahánění rybníků“. Dále uvádí: „V dobách před husitskými válkami honosila se každá nejmenší vesnička v dolejších krajištích nejméně jedním obecním rybníkem, každá poddanská usedlost měla jeden, dva i více rybníčků“. Josef Šusta (1995) pokládá za nejstarší rybníky malé rybníky zvané návesáky. Každá obec potřebovala mít zásobu vody. Lidé se tam myli, v létě koupali, napájela se tam hospodářská zvířata, plavili se koně a koupaly ovce před stříží a hlavně to byla zásoba vody pro případ požáru. Není náhodou, že rybníčky návesáky na rozdíl od mnoha jiných věcí nikdy nikdo nezrušil a že se zachovaly jako jedno z mála původních společných zařízení obcí až po naši dobu.

6.5 Doba husitského úpadku

Po smrti Karla IV. se česká země stala bojištěm s organizovaným zločinem, zaměřeným nejvíce na olupování obchodníků. Vzrůstající kriminalita neměla daleko k husitské rebelii (Andreska, 1997). Válečné události, spojené s husitským revolučním hnutím, zastavily na několik let další rozmach rybníkářství. Je to přirozené, neboť ohrožení feudálové potřebovali peníze na jiné věci než pro stavbu rybníků. Husité nikde úmyslně neničili zařízení rybníků a neprokopávali hráze, i když pochopitelně někde padly za obětí válečným událostem. Rybníkářství na většině míst stagnovalo, rybníky se často ani nenasazovaly a nezřídka se poddaní mstili svým vrchnostem tím, že si je vylovili sami (Míka, 1955).

6.6 Rybníkářský rozmach

Nedlouho po bitvě u Lipan (1434) počíná nový rozvoj rybníkářství po celé zemi. Obnovila se zařízení opuštěná za válek, zpustlé rybníky se napustily a osadily a zbudovaly se nové. Nevelké ztráty z husitských válek byly brzy nahrazeny a naše rybníkářství se dalo na cestu nového prudkého rozmachu (Míka, 1955). K napravení tu ani nebylo třeba mnoho pracovních sil a půdy k zakládání nových rybníků bylo dostatek, stejně jako bylo dosti panské moci, která mohla přinutit poddané, aby se i tu podřídili panským zájmům, šlo-li o výkup nebo výměnu selské půdy, která se hodila pro nový rybník. Nastala skutečná zakladatelská horečka ve stavbě nových rybníků (Andreska, 1997).

Obrovské množství nových rybníků nalezlo odbyt v domácím konzumu ryb a vývozu za hranice, např. z Jindřichova Hradce se vozily ryby do Vídně již v 15. století. Do čela hospodářského pokroku se postupně dostávali Rožmberkové a páni z Hradce. Z řad panstva vycházely podněty k vytváření velkolepých rybníčních soustav. Vedle toho budovala hojně rybníky i drobná šlechta. Za šlechtou nechtěla zůstat pozadu ani města, např. Jindřichův Hradec a Pelhřimov. Nové rybníky vznikaly nejen přičiněním měst jako celku, ale i jednotliví měšťané se snažili vydělat peníze chovem ryb ve vlastních rybnících. Všichni toužili rychle zbohatnout, přáli si pobírat výnosy z prodeje kaprů, proto hojně stavěli rybníky. V době této rušné výstavby se z rybníkářství stalo samostatné povolání. V Jindřichově Hradci si i soukeničtí mistři postavili na svých pozemcích dva rybníčky. Nově založené rybníky obhospodařovaly i zbylé kláštery a jednotlivé fary (Andreska, 1997). Velké výstavbě rybníků napomáhaly i přírodní podmínky. I v pahorkatinách byl nalezen vhodný terén pro výstavbu rybníků a také hojné potoky a potůčky, které se daly využít k napájení rybníků. Zde bylo možno umístit menší rybníky. Velké rybníky musely být postaveny v rovinných oblastech, kde k zaplavení velkého území stačila nízká hráz. Mnohdy se rybníky stavěly i tam, kde k tomu byly vysloveně nevhodné podmínky – v horách a tu a tam ještě na propustných písčitých půdách (Šusta, 1995).

Někdy si výstavbu rybníků oblíbil sám majitel panství. Vyhledával pro ně vhodná místa a určoval velikost rybníků. Většinou však tuto práci vykonávali hospodářští úředníci velkostatku, kteří dobře věděli, že právě podle zásluh o rybníky se měří jejich zdatnost. Při vlastní výstavbě měli hlavní slovo rybníkářští mistři. Ti přivedli na stavbu svoji skupinu rybníkářů a řídili jejich práci. Rybníkářští dělníci byli specialisté, kteří tuto práci konali jako své výhradní povolání. Se svými mistry přecházeli z jedné stavby na druhou. Při rybníčních stavbách si vedle stálých rybníkářských dělníků přivydělavali i lidé z blízkého okolí. Na stavbě byl vždy dostatek práce i pro lidi nezaučené, stačilo, aby uměli pracovat s rýčem a motykou a jezdit s kolečkem, kterým rozváželi materiál vyvezený z rybníka (Míka, 1955). Stavba rybníka začínala vyměřením základů hráze. Základy musely být nejširší tam, kde je hráz nejvyšší. Celá plocha pro základy má tedy čoučkovitý tvar. Tato plocha se musela nejprve vykopat až na minerální podklad, aby se těleso hráze dobře spojilo s terénem a aby nikde neprosakovala voda. Tesaři si mezitím vybrali v lese mohutné zdravé stromy, porazili je a vytesali z nich rybníční roury. Ty pak položili pod hráz, kterou nadále vybuďovali. Mezitím jiné skupiny dělníků vykopali

loviště a kádiště. Čerstvá hráz se z návodní strany obložila svazky větví a proutí a rybník byl hotov. Kamenný obval hráze se v 15. a 16. století stavěl jen výjimečně. Přes zimu se hráz nového rybníka slehla a na jaře se rybník poprvé napustil vodou a nasadil kapry. Zbudováním hráze a ostatních zařízení rybníka ovšem práce nekončila. Právě naopak, teprve začínala. Obhospodařování rybníka vyžadovalo nemenší péči nežli obdělávání polí. Každý větší rybník míval svého hospodáře, tak zvaného baštýře, který s pomocnými silami udržoval svěřený rybník v dobrém stavu (Andreska, 1997).

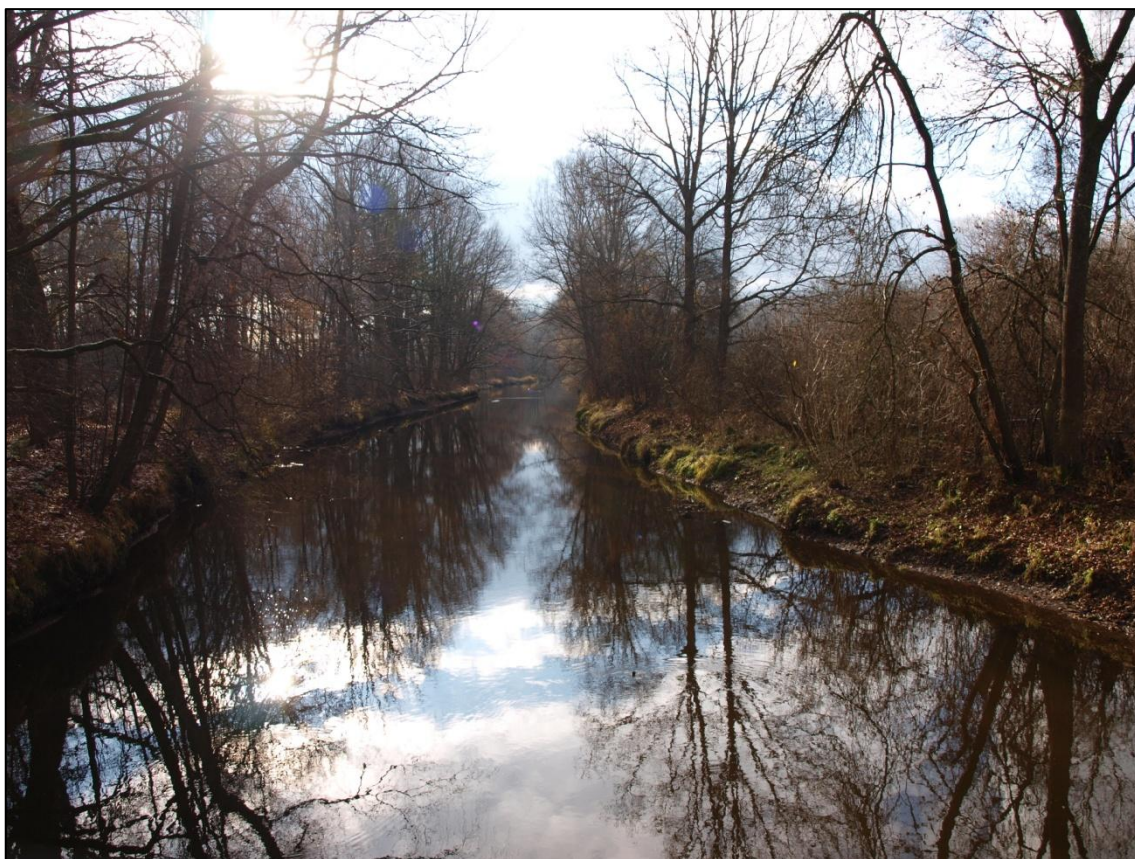
V polovině 15. století se setkáváme s prvními náznaky třídění rybníků na dvě skupiny: jedna byla určena výhradně k výchově potěru a druhá (hlavně větší nádrže) živila dospívající kapry. Na konci 15. století se už užívalo dělení na tři skupiny: do nejmenších mělkých rybníčků, které slunce rychle prohřívalo, se na jaře nasazovalo několik vybraných jikrnáčů a mlíčňáků, kteří pak zplodili veliké množství potomků. Celý rok vyrůstal choulostivý plod v těchto tak zvaných třecích (plodových, trdelních) nádržích, chráněn před dravými příživníky. Po roce jej přenesli do středně velikých nádrží, výtažníků, neméně opatrovaných, a teprve ve třetím roce nasadili už vyrostlý plod do největších rybníků „na výrost“ (Šusta, 1995).

Rybníkářství navzdory velkým výdajům na počátku 16. století zřejmě mnoho vynášelo a stalo se pro mnohá panství téměř mánií. Jinak viděl toto hospodářské úsilí šlechty kněz Jan Štelczar Želetavský, kdysi kaplan v Jindřichově Hradci, který napsal ve své knize O pravé a falešné církvi tato ostrá slova: „*Jiné vrchnosti radče na místo (kostela) ustavějí pivovar neb krčmu, aby se čertovo království vzdělávalo, a pro své časté užítky dopouštějí všeho zlého svým poddaným. Jiní pak majíce kostely vystavené, zatopují je rybníky. I plní se to, co onen sedláček zde v Čechách prorokoval, že přede dnem soudným bude zima zimu stíhati, v kožiších že budou žinati a čtvrtý díl země české s kostely rybníci zatopiti mají...*“ (Hule, 2000).

Zaměříme-li se na přesné lokality v povodí Nežárky, tak velký rozmach třeboňského rybníkářství nastal koncem 15. a na počátku 16. století. V té době se již zcela plánovitě budovala největší jihočeská rybníční soustava. Rybníkáři ve službách mocných Rožmberků využívali vhodný rovinatý či méně sklonitý terén k stavbám nevídaně velkých rybníků. Na zdejší těžké jílovité půdě, nepříliš úrodné, bylo možné stavět výnosné rybníky. Zkušenosti se staršími rybníky byly dobré, proto k nim začaly rychle přibývat nové. K nejvýznamnějším jihočeským rybníkářům, kromě Štěpánka

Netolického, patří také Mikuláš Ruthard z Malešova. Jeho díla na Chlumsku a Třeboňsku spadají do období zlatého věku českého rybníkářství. Ruthard působil nejdříve v Jindřichově Hradci, kde získal velkou praxi při výstavbě rybníků. Když v roce 1508 získal Konrád Krajíř z Krajku výměnou za vesnici Cep s okolím chlumskou majetkovou enklávu Rožmberků a připojil ji ke svému bystřickému panství, činil tak proto, aby získal panství, kde by se dala postavit velká rybníční soustava. Přispělo k tomu to, že na Chlumsku už byly v provozu některé menší rybníky. Konrád Krajíř z Krajku však nestačil postavit zamýšlenou chlumeckou rybníční soustavu. Iniciátorem tohoto díla se stal až Konrádův synovec, Vojf Krajíř, který již ve 20. letech 16. století začal budovat u vsi Lutová rybníky Starý Hospodář a Podsedek. Jako stavitele celé chlumecké rybníční soustavy si Volf Krajíř vybral právě Rutharda z Malešova. Kromě práce na nových rybnících rozšiřoval Mikuláš Ruthard starší rybníky (Andreska, 1997). Situace na Jindřichohradecku a Kardašovořečicku byla podobná. Původně bývala tato krajina lesnatá a bažinatá, na východě se zvedající k Vysočině, s mnoha pstruhovými potoky a říčkami a také s mnoha rašeliništi (Tříška, 1957). Po pánech z Hradce zůstalo v jižních Čechách dědictví, jakým se mohlo pochlubit jen málokteré panství v českých zemích: bylo to přes 400 rybníků, od největších až po ty malé pstruhové, úrodných, výnosných a skvělých, skýtajících lidem práci a obživu (Andreska, 1997). Na panství Kardašovy Řečice přispělo zakládání rybníků k většímu výnosu z jejich statků. Řadou nových umělých nádrží propojených navzájem stokami vytvořili dokonalou rybníční soustavu, která se osvědčuje dodnes (Tříška, 1957).

S každou novou stavbou se rybníkáři dostávali do stále těžších podmínek. Vážným důvodem pro ukončení výstavby rybníků byla i situace na rybím trhu, který byl kapry již zásoben (Šusta, 1995). Etapu vrcholného období českého rybníkářství završil Jakub Krčín z Jelčan, který svým dílem překonal své učitele a předchůdce. Roku 1584 zahájil stavbu svého životního díla, Rožmberka. Největším problémem byla řeka Lužnice. Aby zneškodnil její nebezpečné povodně, převedl nejprve její vodu mimo území Rožmberka do řeky Nežárky (Andreska, 1997). Byl tedy prokopán a postaven umělý kanál nazvaný Nová Řeka dlouhý 13,4 km (Vrána – Beran, 2008). Jeho stavba trvala rok a půl a 27. listopadu 1585 již protékla Lužnice novým korytem (Míka, 1955).

Obr. 4 Nová řeka (Marie Bartošková, 1. 12. 2012)

Budovaly se však i jednotlivé rybníky, které jsou typické pro Českomoravskou vrchovinu. A tak koncem 16. století byla u nás plocha rybníků třikrát až čtyřikrát větší, než je v současné době (Kuklík, 1984).

6.7 Třicetiletá válka

Výstavba rybníků, která ovládala Čechy a Moravu od druhé poloviny 15. století skoro do konce 16. století, skončila postavením Krčínova Rožmberka. Družiny rybníkářů se rozešly za jinou prací a nad rybníky vládli už jen baštýři a porybní. Naše země se staly zeměmi kaprů (Andreska, 1997).

Těžké ztráty způsobila v rybníkářství třicetiletá válka. Celá země pustla, místy pustly i rybníky. Nejvíce škod působili vojáci bojujících armád, kteří vypouštěli rybníky, rozkrádali ryby a ničili rybníční zařízení. Často se nenašel nikdo, kdo by po nich rybníky alespoň zahradil a napustil. Rybníční výpusti pak podléhaly hnilobě a zkáze (Andreska, 1997). Konkrétně Chlumecké rybníky díky Slavatově péči brzy přijaly opatření k nápravě škod. O chlumeckých rybnících se z pozdějších let dochovala rybníční mapa z roku 1654, jež uvádí rovněž nasazení jednotlivých rybníků.

Na Hradecku válečná scénérie skončila zánikem mnoha rybníků. Šusta (1995) uvádí, že z 1500 rybníků zbylo na Jindřichohradecku pouhých 150. Válka znamenala velký kulturní a hospodářský rozvrat země, z něhož se všichni vzpamatovali další staletí. Rybníkářství bylo jedním z ukazatelů celkového úpadku země, jež se vylidnila na úroveň konce 12. století. Také nebylo ani kvalifikovaných odborníků, kteří by navázali na své vynikající předchůdce z 16. století (Hule, 2000). Třicetiletá válka uzavírala vrcholnou periodu českého rybníkářství. Dlouholeté války sice ochromily další rozmach na několik desetiletí a řada objektů, jimiž prošly pustošící armády, vzala za své, ale tyto vnější zásahy nemohly zcela zničit rybníkářské hospodářství v celé zemi. Jakmile se bojiště přesunulo do vzdálenějších krajů, usilovali ihned feudálové ve vlastním zájmu o obnovení poničených zařízení a o opětovné osazení rybníků (Míka, 1955).

6.8 Stagnace rybníkářství

Již v polovině 18. století noví vlastníci velkých panství opět horlivě těžili z rybníčního hospodaření. Avšak české rybníkářství již nikdy nedosáhlo takového rozkvětu jako v 16. století, a tak od třicetileté války procházelo dlouhým obdobím stagnace. Udržovaly se staré zvyklosti a výrobní způsoby, ale nikde nedocházelo k většímu zdokonalení techniky ani chovu. Pokud snad některý rybníkář zlepšil nějakou drobnost, zůstal jeho objev skryt a uplatnil se nejvýše v místním hospodářství (Míka, 1955). Někde dokonce již tehdy došlo k rušení méně výnosných rybníků, především těch, co byly založeny příliš mělce. Zvláště v rovinatých oblastech je rybáři raději vypouštěli, než by se potýkali s bujným růstem rákosin (Šusta, 1995). Ale jsou to dosud jen řídké výjimky, takže ještě Müllerova mapa z roku 1720 nám dokládá existenci převážné většiny největších rybníků vzniklých v 16. století (Míka, 1955).

6.9 Rušení rybníků

Avšak již zde začíná skutečný úpadek. Zpočátku to byly jen jednotlivé rybníky, které dali jejich majitelé přeměnit na pole a louky. Od konce 18. století mizel v některých místech jeden rybník za druhým. Tento trend postihl především Českomoravskou vysočinu. Hráze byly většinou prokopány, v některých případech i rozmetány, aby se získaná půda co nejvíce využila. Zmizela zde více než polovina rybníčních ploch. Příčinou tohoto úpadku byla změna celého hospodářského systému. Během 18. století se v zemi rychle zvyšoval počet obyvatel, které muselo zemědělství uživit. O výnosnost zemědělského podnikání se začal zajímat stát. Na místo starobylého trojstranného zemědělského systému nastoupilo střídavé hospodářství. Úbytek úhorů

a rušení pastvin vedly k zániku pastevního způsobu chovu. Větší péče o louky i nové pícniny umožňovaly přechod ke stájovému chovu (Andreska, 1997). Postupně se rozkládající feudalismus a nástup kapitalismu nutně zasáhl i rybníkářství. Stále rostoucí hlad po půdě v 19. století vytlačoval v úrodnějších krajích jeden rybník za druhým (Míka, 1955). Úředníci se v té době řídili heslem: Rybník nemá být na žádném místě, kde může být louka, pole nebo pastva, protože výnos ryb nemůže dosáhnout takové výše (Šusta, 1995). Pro zemědělské účely byly vybírány takové rybníky, které byly zarostlé rákosím a trávou nebo jsou pro svoji odlehlost vystaveny pytláctví poddaných. Dále ty, které trpěly nedostatkem vody nebo naopak záplavami. Nebyl zde úmysl rušit je na věčné časy, nýbrž jen po dobu, kdy jejich půda bude dávat dostatek kvalitní trávy. Po zjištění nerentabilnosti těchto nových luk se měly rybníky opět napustit vodou a nasadit. Nebylo proto dovoleno cokoliv měnit na rybničním zařízení (Andreska, 1997). Spodina vypuštěných rybníků z počátku mohla dát jen malý výnos a často poskytovala pro přílišnou vlhkost půdy jen chudé seno, takže teprve znalost hlubokého drenážování dovolila intenzivněji využít těchto dosud zamokřených pozemků. Regulace toků a meliorace, prováděné ve velkém měřítku na přelomu 19. a 20. století, na mnoha místech proměnily poslední rybníky v louky a pole (Míka, 1955). Rušily se především v oblastech s úrodnou půdou. V územích s půdou málo úrodnou nebo na místech, kde po vypuštění rybníka byla půda příliš mokrá pro orání – tam se rybníky zachovaly. Velká část rybníků z doby jejich rozkvětu tedy zůstala zachována především v oblasti Třeboňska, kde ani sebenákladnější úpravy nemohly zaručit úspěch hromadné proměny rybníků v ornou půdu (Kuklík, 1984). Zde se udrželo rybniční hospodářství zhruba v původním rozsahu. V těchto oblastech, jež zůstaly věrné rybníkářství, se proto také udržovala i stará chovatelská tradice a hospodářské i technické znalosti se z generace na generaci nejen přenášely, ale postupně i rozmnožovaly. Zvláštní zmínky si tu zaslouží rod třeboňských Horáků, z nichž vyšla řada vynikajících fišmistřů. Přírodní vědy, vybavené technikou, postavily koncem 19. století tradiční rybníkářské zásady na vědecký základ, na němž my dnes budujeme dále (Míka, 1955).

6.10 Konec rušení rybníků

Od soustavného rušení rybníků bylo poměrně brzy upuštěno. Poznalo se totiž, že rybníky byly přece jen mnohem výnosnější než zpravidla zamokřené a kyselé louky. Špatné odtokové poměry spojené se zamokřováním trvají na všech bývalých rybnících až dodnes. Je zde dobře vidět, jak dovedně si počínali staří zakladatelé rybníků, když

dovedli jejich výstavbou skutečně ekonomicky využít mokré pozemky a zužitkovat je k chovu ryb (Andreska, 1997). V letech 1871 až 1877, pod vedením ředitele Václava Horáka, byly některé z nich opět obnoveny. Pevný postoj jihočeských rybníkářů byl opravdu účinný jen tam, kde na obranu rybníků přispěla sama příroda, většinou tedy na méně kvalitních a zamokřených půdách. Jen z toho důvodu se udržely jihočeské rybníční pánve a jižní Čechy se staly jakousi rybníční rezervací, připomínající poměry, jaké dříve bývaly po celé naší vlasti. V úrodnějších oblastech nebylo možné a v mnoha případech ani účelné rybníky zachovat (Andreska, 1997). Významnou osobou této doby byl také Josef Šusta, který se ve svých knihách zmiňoval o nové konstrukci hrází, o sypání jílového jádra, o nákladnosti kamenného tarasu, o jeho možné náhradě vegetačním opevněním a o vysazování dubů na hrázi. Měl obavy, že když se duby vykácejí, tak jejich silné kořeny, rozrušené hnilobou, zanechají v tělese hráze duté prostory. Tím zatíží své následovníky velmi nemilými opravami. Byl stoupencem mělkých nerozsáhlých rybníků (Hule, 2000).

V místech, kde rybník již nešel obnovit, zvyšovali kvalitu půd také odvodňováním, při němž se od šedesátých let 19. století zaváděla trubková drenáž. Ovšem vlastní rozvoj melioračních prací ve velkém nastal až koncem 19. století, kdy byl zřízen Zemský meliorační fond a začala pracovat i svépomocná vodní družstva. V těchto nových kvalitativních podmínkách se projevovala intenzita zemědělské výroby. Zřetelně se to například projevilo na rozšiřování ploch okopanin a pícnin (Kubačák, 1994). V té době také velkou péči věnuje stát výchově vysoce kvalifikovaných rybníkářských pracovníků. Míka (1955) ve své knize píše: „*Vyškolení a vyzbrojení pokrokovou vědou a technikou, budou stavět na pevných základech slavných tradic starých fišmistřů, aby v krátké době přivedli k novému rozkvětu toto důležité hospodářské odvětví, které slouží všemu našemu lidu.*“

6.11 Za válek

První světová válka znamenala pokles výlovu ryb až na polovinu předválečné produkce. Válkou také skončila habsburská nadvláda a následovaly státní majetkové reformy. Poválečné vyvlastněné rybníky měly tradičně nízkou bonitu, a proto se neobešly bez trvalé kultivace rybníčního dna. Nevyhovující bylo i technické vybavení rybníků – jednotlivých výpustí u velkých rybníků. Zásadní změnou majetkoprávních vztahů docházelo ke střetům nad využíváním rybníků, při zaplavování a podmáčení okrajových pozemků, ale také pokud se týká obecného užívání vod z rybníků a jejich

náhonů. Vybavení rybářských správ a bašt bylo stále na úrovni 19. století, všechna práce se prováděla ručně včetně meliorací rybníků a vyvážení bahna. I vlastní výlov rybníka, jemuž stále vévodilo podávání ryb v plachtách vzhůru po schodech na hráz, si vyžadovalo velkou námahu a mnoho lidí. V říjnu 1938 v důsledku mnichovského diktátu a následného odtržení části příhraničních oblastí došlo ke změně vnitřní organizace. Odděleno bylo lesní, polní a rybníční hospodaření. V Třeboni tak vznikla Vrchní správa rybníků v Třeboni, pod kterou patří i Jindřichův Hradec, Protivín a Chlum u Třeboně (Hule, 2000).

6.12 Po válkách

Po 2. světové válce došlo k návratu držby a organizace rybníčního hospodářství před rokem 1938. Toto období bylo však velmi krátké a postupně se uskutečnila celá řada přesunů a organizačních změn, včetně vyvlastnění soukromých a obecních rybníků. Poválečné období znamenalo především obnovu, respektive budování nových hydrotechnických zařízení na rybnících. Kromě rekonstrukcí výpustí přicházela i postupná výstavba příjezdů do rybníků na kádiště. Tím docházelo k zásadní změně při výloveh rybníků – odpadlo namáhavé podávání ryb v plachtách nebo koších nahoru na hráz k povozům. Objevily se první mechanizace v podobě nakládačů a první nákladní automobily. Namísto plachtárek se ryby dopravovaly po schodech v proutěných koších nebo na mechanickém dopravníku, prázdné putovaly zpátky na kádiště po dřevěné skluzavce. Pro ryby na kádiště už zajížděly nákladní automobily s bednami, ryby nakládal traktor s nakladačem. Na Třeboňsku byla vybudována velkokapacitní líheň a odchovna Mokřiny mezi Stříbřcem a Lutovou. Rekultivace rybníků se už neprováděla ručně, ale stroji používanými v zemědělství, resp. ve vodním stavitelství, včetně sacích bagrů na odbahňování lovišť. Ve velkém se provádělo meliorování a vyhrnování zarostlých okrajů rybníků. Ročně se tak rozšířila produkční plocha rybníků o desítky hektarů a tím se také zvětšila akumulární schopnost rybníků. Roku 1958 proběhlo velké čištění Nové řeky ke zvýšení její průtočné kapacity (Hule, 2000).

6.13 Současnost

V 80. letech 20. století bylo navrženo v časově bližší neurčeném období uskutečnit výstavbu nových rybníků. Hlavními důvody pro jejich další budování byly požadavky na vodu pro závlahy, rybochovné účely a nutnost ochrany povrchových vod především v pásmech hygienické ochrany vodních zdrojů nebo po provedeném odvodnění (Gergel, 1986, Kroupa, 1985). Značný význam mají malé nádrže nebo jejich soustavy, většinou

s plochou 0,5 ha, které byly vybudovány pod areály farem živočišné výroby. Proto mají eliminovat úniky tekutých podílů statkových hnojiv, technologických odpadních vod, silážních šťáv a splachů z areálů farem (Riedl, 1967).

7 ANALÝZA PLOCH HISTORICKÝCH RYBNÍKŮ

Při chvatném zakládání rybníků okolo poloviny 16. století nebylo vždy voleno vhodné místo pro rybník. Proto také později, na konci 18. století v době úpadku rybářství, byly některé méně výnosné rybníky zrušeny. Byly rušeny rybníky, jejichž půda byla vrácena původním kulturám, lesu a loukám. Na Třeboňsku se rybníky tolik nerušily, jako v jiných částech republiky. V době, kdy byl hlad po zemědělské půdě, se rybníky rušily i zde. Půda tu však nebyla nikdy zemědělsky výhodná – byla podmáčená. Často se rušily rybníky i za jiným účelem, než zemědělským. Na Kardašovořečicku rušení rybníků souviselo s novou orientací ve výrobě velkostatku koncem 18. a první třetině 19. století. Roku 1887 zde Leopold Epstein vystavěl továrnu na hedvábí. Chov ryb již tedy nebyl pro tuto oblast tak rozhodující (Tříška, 1957).

V povodí Nežárky bylo v době druhého vojenského mapování zaznamenáno 3 488 rybníků. Dohromady zabíraly plochu 5 350 ha. Šlo tedy o jedno z území s největší koncentrací rybníků. Až 79 % všech historických rybníků, které byly v době druhého vojenského mapování v krajině, mělo rozlohu menší než 1 ha. Pouze 729 rybníků z celkového počtu mělo plochu 1 ha a více. Největším rybníkem, který se dochoval v povodí Nežárky dodnes, je rybník Holná, který měl původní rozlohu 237,32 ha. Plochu od 1–10 ha mělo 641 rybníků. Pouze 5 rybníků mělo plochu větší než 100 ha. Tyto rybníky se dodnes dochovaly všechny. Rybníky byly převážně návesní, ale i v krajině. Rybníky byly zakládány v každém místě, kde jen to bylo možné. Dle Andresky (1987) budovatelé rybníků zaplavovali neplodnou půdu a obraceli ji tak k produktivnímu hospodářství. Do rybníků sváděli vodu ze zamokřených pozemků.

7.1 Analýza ploch historických rybníků podle zastoupení vodní plochy

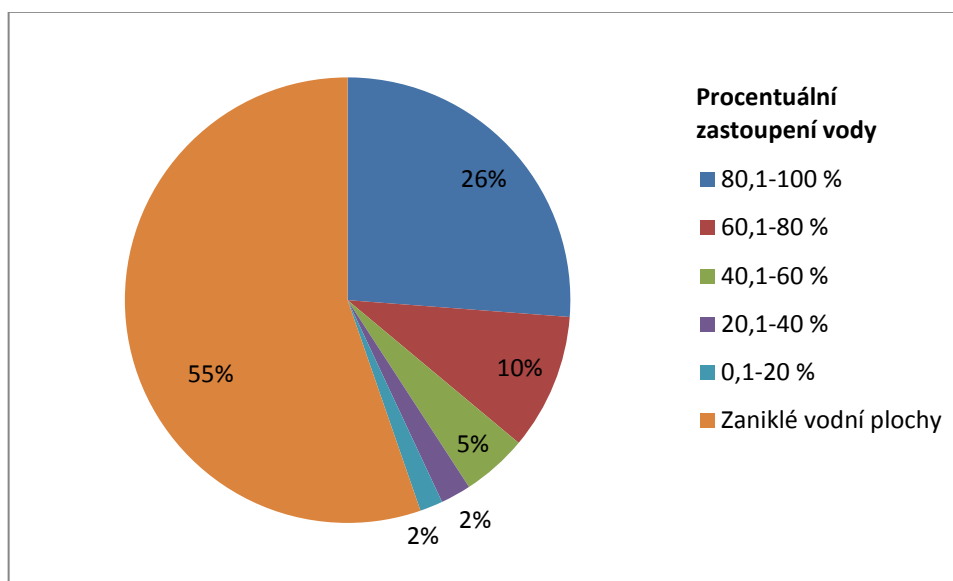
Následující část se týká rozdělení ploch historických rybníků podle procentuálního zastoupení vodní plochy. Na základě analýzy využití území bylo přesně stanoveno, zda se jedná o

- zcela zaniklý rybník
- rybník existující (s razantně pozměněnou původní plochou)
- rybník existující (přibližně ve stejném územním rozsahu jako v minulosti)

Tab. 1 Procentuální zastoupení vody v historických rybnících

Procentuální zastoupení vody	Počet
80,1–100 %	914
60,1–80 %	344
40,1–60 %	166
20,1–40 %	77
0,1–20 %	58
Zaniklé vodní plochy	1 929
Celkem rybníků	3 488

Zaniklých rybníků je v povodí až 1 929, což činí 55 % veškerých rybníků. Vodní plochy v povodí Nežárky se dochovaly od druhého vojenského mapování dodnes na 45 % ploch historických rybníků, a tudíž jsou brány jako zachovalé. Je zde 1 023 rybníků, které změnilы svou plochu, zmenšily se. Rybníků, které mají dodnes více jak 80 % původní rozlohy, je 26 % z celkového počtu rybníků. Z toho se až 536 rybníků dochovalo beze změny, se stejnou plochou. Do této skupiny jsou počítány i rybníky, které za zmíněnou dobu zvětšily svou rozlohu.

Obr. 5 Graf rozdělení ploch historických rybníků podle procentuálního zastoupení vodní plochy

Z grafu je patrné, že povodí Nežárky je význačné vysokým počtem zaniklých rybníků a velkou koncentrací rybníků, které se dochovaly již z dávných let. Dnes je podle www.dibavod.cz v povodí až 2 651 rybníků. Kromě vzniku nových vodních ploch, je v povodí i mnoho rybníků, které se od minulosti zvětšily. Poukazuje to na vhodné umístění původních rybníků, jejichž okolí tuto skutečnost dovoluje.

Za zmenšením rozlohy některých rybníků mohla být, stejně jako u zcela zaniklých, nutnost zisku zemědělské půdy, která byla získána částečným „vypuštěním“ rybníka.

7.2 Analýza ploch zaniklých rybníků

V době od druhého vojenského mapování zaniklo v povodí Nežárky 1 929 rybníků. Tyto vodní plochy byly kvůli změně hospodaření přeměněny v louky, orné půdy, zemědělské plochy a lesy. Jejich plochy byly na mnoha místech i zastavěny v rámci intravilánů obcí. Tento proces v některých místech trval delší dobu, za niž byl rybník postupně zavážen, či ponechán vlastnímu osudu a vyschnut. V jiných oblastech byl zrušen lidskou rukou, byla mu prokopána hráz a rybník tak zanikl. Existenci rybníků dosvědčují dnes pozůstatky hrází, stromořadí vzrostlých stromů, výpustě, nebo zamokřené louky.

Koncentraci zrušených rybníků a naopak místa, kde se rybníky nerušily, je možné si prohlédnout v Příloze č. 1 a Příloze č. 2. Je zde patrná skutečnost, že na Třeboňsku, v oblasti CHKO Třeboňsko a na Chlumecku mnoho rybníků zůstalo zachováno. Rušily se především rybníky na Českomoravské vrchovině a na Jindřichohradecku. Jde především o rybníky s menší rozlohou. Větší rybníky zanikaly v oblasti dolního toku Nežárky a v oblasti Chlumu u Třeboně, kde byly také nejvíce situovány.

7.2.1 Analýza ploch podle velikosti

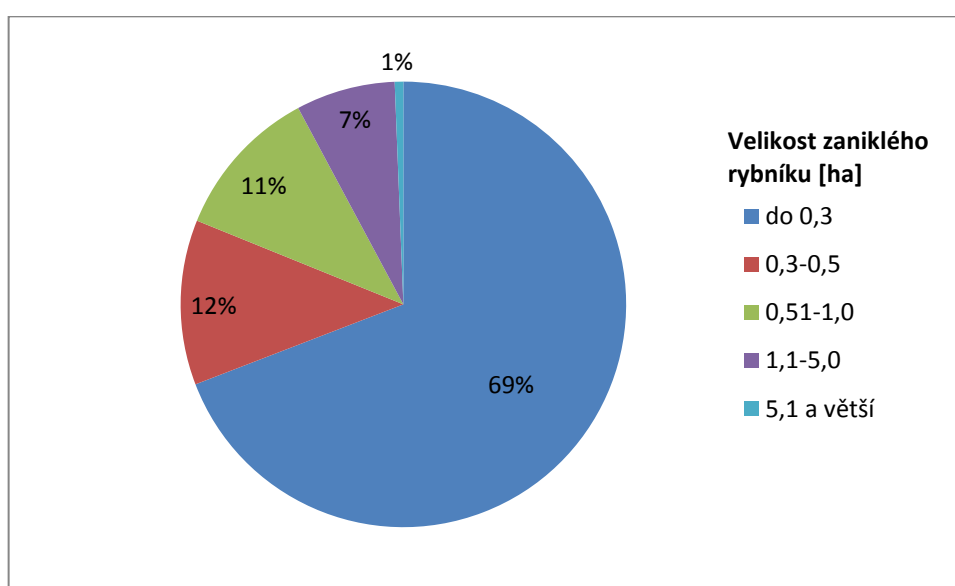
Povodí Nežárky patří mezi oblasti s výskytem jak velkých, tak hlavně malých rybníků. Bylo tomu tak v minulosti, i v současnosti. Většina velkých rybníků se dochovala dodnes, menší rybníky zanikly a splynuly s nejbližším okolím. V povodí Nežárky jsou největší zaniklé rybníky situovány do oblasti Chlumu u Třeboně, tedy na jihozápadě mapovaného území. Druhou oblastí s výskytem větších rybníků je oblast v okolí obce Kardašova Řečice. Taktéž v okolí Jindřichova Hradce se nalézají větší rybníky. Největším zaniklým rybníkem, který byl zrušen v povodí Nežárky, byl rybník Maluškov v katastrálním území obce Mirochov. Tento i další největší rybníky jsou popsány v následující kapitole. Nejmenší rybníky bývaly součástí intravilánů. Absolutně nejmenší rybník se nacházel v obci Lutová a měl rozlohu pouze 20 m².

Následující graf a tabulka popisují zastoupení zaniklých rybníků podle velikosti jejich plochy. Celkově bylo zaniklých rybníků menších než 1 ha až 1 778.

Tab. 2 Počet zaniklých rybníků podle velikosti plochy

Plocha zaniklého rybníku [ha]	Počet
do 0,3	1 334
0,3–0,5	231
0,51–1,0	213
1,1–5,0	139
5,1 a větší	12

Rybníků s plochou menší než 0,3 ha bylo v povodí Nežárky nejvíce, a to až 69 %. Rybníky s plochou 0,3–0,5 ha a s plochou 0,51–1,0 ha byly zastoupeny stejně početně. Zbylých 151 rybníků mělo rozlohu 1 ha a více. Pouze 12 rybníků bylo větších než 5 ha.

Obr. 6 Grafické znázornění počtu zaniklých rybníků podle velikosti plochy

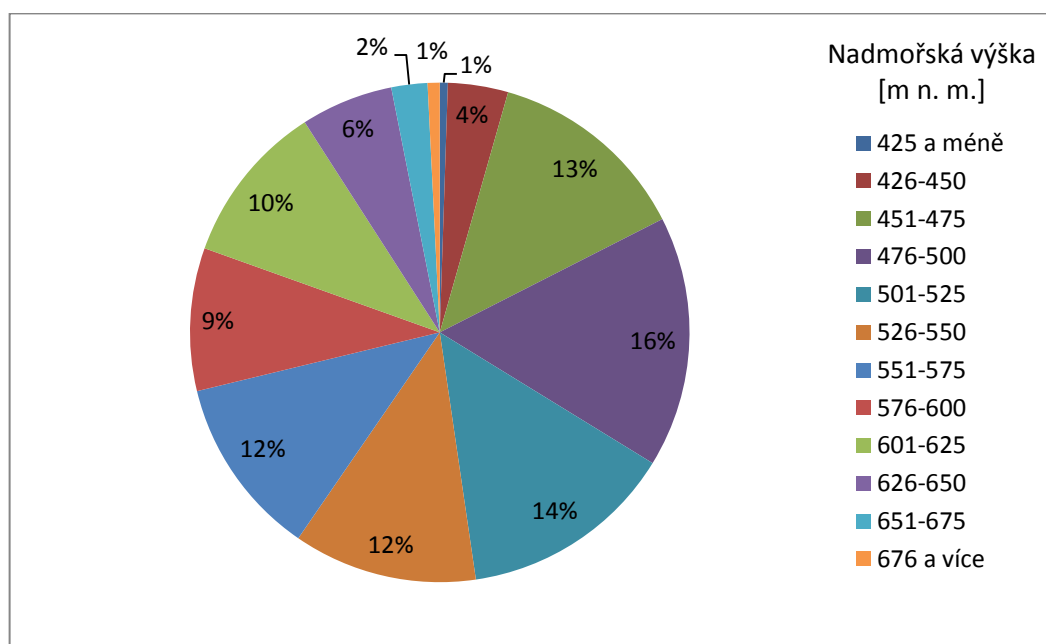
7.2.2 Analýza ploch podle nadmořské výšky

Rybníky byly v povodí Nežárky zakládány na celém území a ve všech nadmořských výškách, což je patrné z následující tabulky a grafu. Počty rybníků jsou v mezích nadmořských výšek relativně vyrovnány. Povodí Nežárky je situováno v nadmořské výšce, která je vhodná právě pro výstavbu rybníků (400–700 m n. m.).

Tab. 3 Počet zaniklých rybníků v závislosti na nadmořské výšce

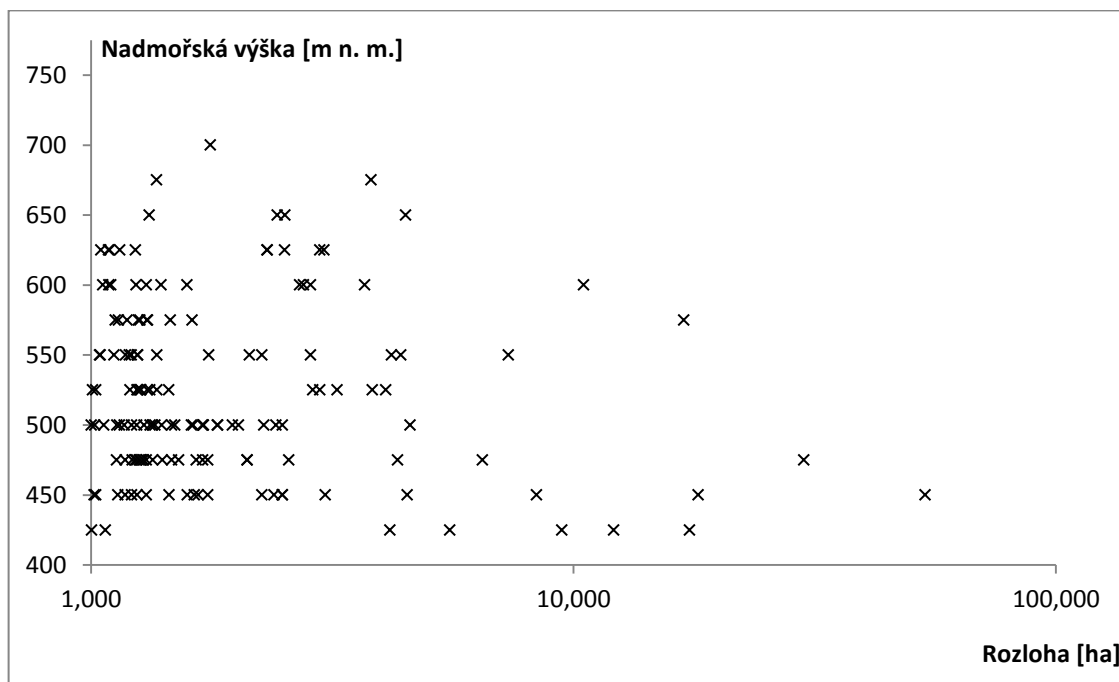
Nadmořská výška [m n. m.]	Počet
425 a méně	10
426–450	75
451–475	252
476–500	313
501–525	268
526–550	229
551–575	224
576–600	178
601–625	201
626–650	115
651–675	45
676 a více	19

Z následujícího grafu je patrné, že nejvíce rybníků, 16 %, bylo založeno a také zaniklo v nadmořské výšce 476–500 m. Četnější koncentrace zaniklých rybníků je též v nadmořské výšce 551–575 m, nachází se zde až 14 % zrušených rybníků. Druhým největším výskytem zaniklých rybníků je nadmořská výška od 451 m do 475 m s 13 % rybníků. Nejméně rybníků se zakládalo v nadmořské výšce větší než 675 m, a proto jich zde i bylo nejméně zrušeno. Těchto historických rybníků bylo v povodí Nežárky pouze 19. Rybníky se převážně zakládaly v nižších nadmořských výškách, z toho důvodu se v oblasti Českomoravské vrchoviny vyskytovaly rybníky v menším počtu. Tento charakter převládá dodnes.

Obr. 7 Grafické znázornění počtu zaniklých rybníků v závislosti na nadmořské výšce

Následující graf ukazuje současně, v jaké nadmořské výšce zaniklé rybníky ležely a jaká byla jejich velikost. Z důvodu velkého počtu rybníků v zájmovém území, byl výběr přizpůsoben pouze rybníkům, které mají svou plochu 1 ha a větší. Nejvíce je zaniklých rybníků, které měly rozlohu kolem 2–3 ha a nacházely se v nadmořské výšce od 450 m až do 550 m. Rybníků větších než 10 ha bylo v zájmovém území již podstatně méně a nejvíce byly zakládány v nižších nadmořských výškách kolem 450 m.

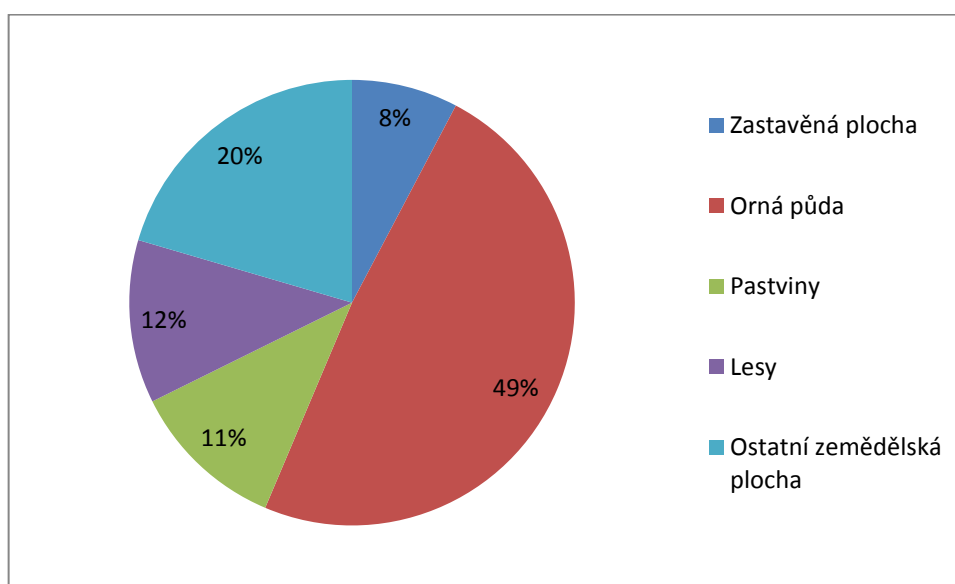
Obr. 8 Graf rozdělení historických rybníků (1 ha a větších) podle velikosti a nadmořské výšky

7.2.3 Analýza ploch podle současného využití

Ze soupisu všech zaniklých 1 929 rybníků, které se nacházely v povodí Nežárky, byla provedena analýza současného stavu využívání krajiny v lokalitě bývalého rybníka. K tomuto účelu byly použity vrstvy databáze ZABAGED, které byly k tomu účelu upraveny. V následujícím grafu je přehled využití ploch zaniklých rybníků v povodí. Bylo zjištěno, že využití není jednoznačné. Původní plocha je mnohdy využívána více způsoby. V grafu jsou však vyjádřeny zastoupené kategorie využití ploch, které na původním území převládají. Kategorie využití jsou následující:

- zastavěná plocha
- zemědělská plocha
- orná půda
- pastviny
- lesy

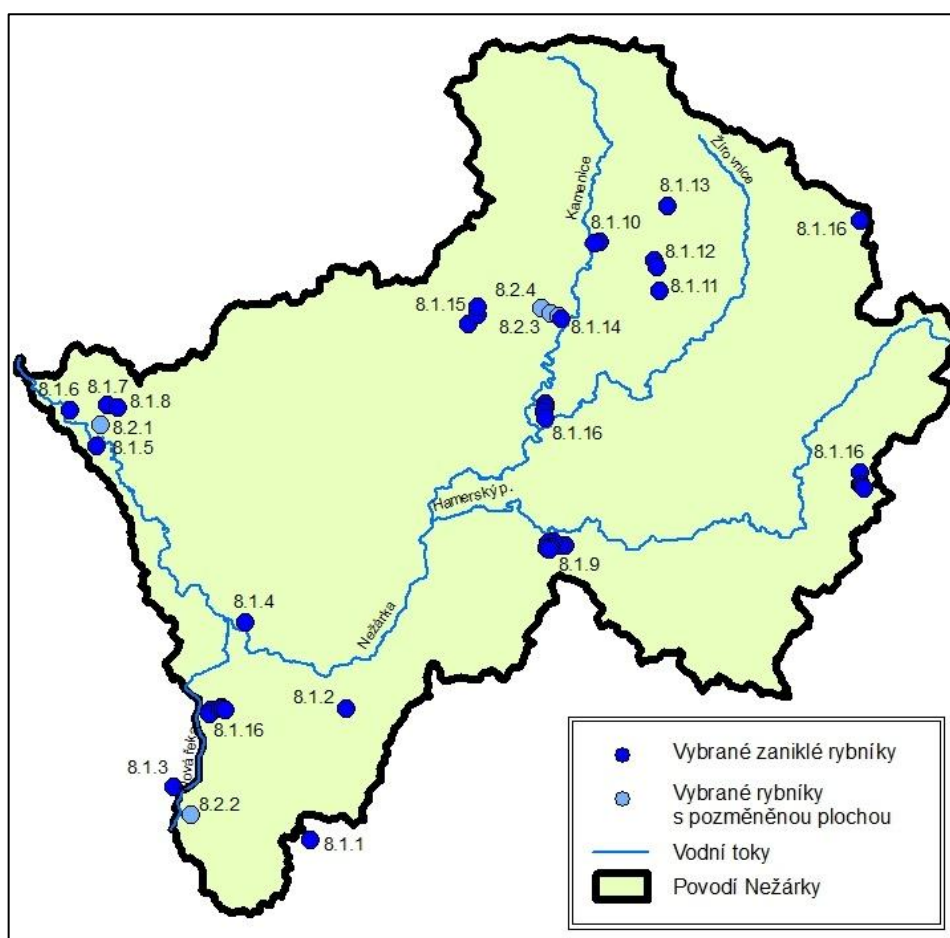
Je patrné, že původní plocha rybníků je dnes nevíce využívána jako orná půda (zabírá až 49 %). Tento charakter není nijak překvapující. V krajině chyběla orná půda, tudíž zaniklé rybníční plochy se začaly využívat k tomuto účelu. Plocha se též využívá jako zemědělská plocha, která však není tolik výnosná. Často je podmáčená. Bývalé rybníční plochy jsou také hojně využívány jako lesní porost. Až 8 % zaniklých rybníků je zastavěno. Příklady zaniklých rybníků a jejich dnešní využití je popsáno v následující kapitole. Současné využití ploch zaniklých rybníků a jejich přesná lokalizace v povodí Nežárky jsou k nahlédnutí v Příloze č. 2.

Obr. 9 Grafické znázornění počtu zaniklých rybníků podle kategorií současného využití plochy

8 HODNOCENÍ ÚZEMÍ NA BÝVALÝCH RYBNÍČNÍCH PLOCHÁCH

Tato kapitola popisuje 20 území nacházejících se na bývalých plochách rybníků, které leží v povodí Nežárky. Rybníků zde bylo v době druhého vojenského mapování 3 488 a dodnes jich zaniklo 1 929, proto je výběr dále zmíněných rybníků podmíněn určitým kritériem. Vybrány byly zaniklé či podstatně změněné rybníční plochy, které měly v minulosti největší rozlohy. Dále pak místa, která byla dostatečně dobře dosažitelná od bydliště a také přístupná. Dalším kritériem pro výběr těchto lokalit bylo dnešní využití. Je zde tedy popsáno možné využití ploch historických rybníků. Jsou to převážně lesy, mokřady, zemědělsky využívané plochy a zastavěné plochy. Výběr byl též nasměrován k tomu, aby bylo zmapováno celé území povodí Nežárky. Nejvíce rybníků, a tedy i zaniklých, je situováno především na Třeboňsku, Chlumsku a Kardašovořečicku a Jindřichohradecku. V těchto lokalitách se nachází největší zaniklé rybníky, které jsou v práci popsány a o kterých bylo zjištěno také nejvíce informací.

Obr. 10 Schéma umístění vybraných rybníků

Podklad: VÚV TGM – digitální data DIBAVOD – vodní toky (jemné úseky)

Schéma je doplněno o reference ke kapitolám, jež pojednávají o konkrétních rybnících. Zaniklé a pozměněné rybníky jsou uváděny dnešními, českými názvy, v závorkách pak názvy z druhého vojenského mapování. Rybníky, které jsou bezejmenné, jsou uváděny jako lokality obcí, v jejichž katastrálním území leží.

Kapitola je rozdělena na dvě části – zaniklé rybníky, rybníky s pozměněnou plochou. Schémata lokalizace zaniklých rybníků a rybníků s pozměněnou plochou jsou společně s fotografiemi, pořízenými při terénním výzkumu, v příloze (č. 3, č. 4, č. 5).

8.1 Zaniklé rybníky

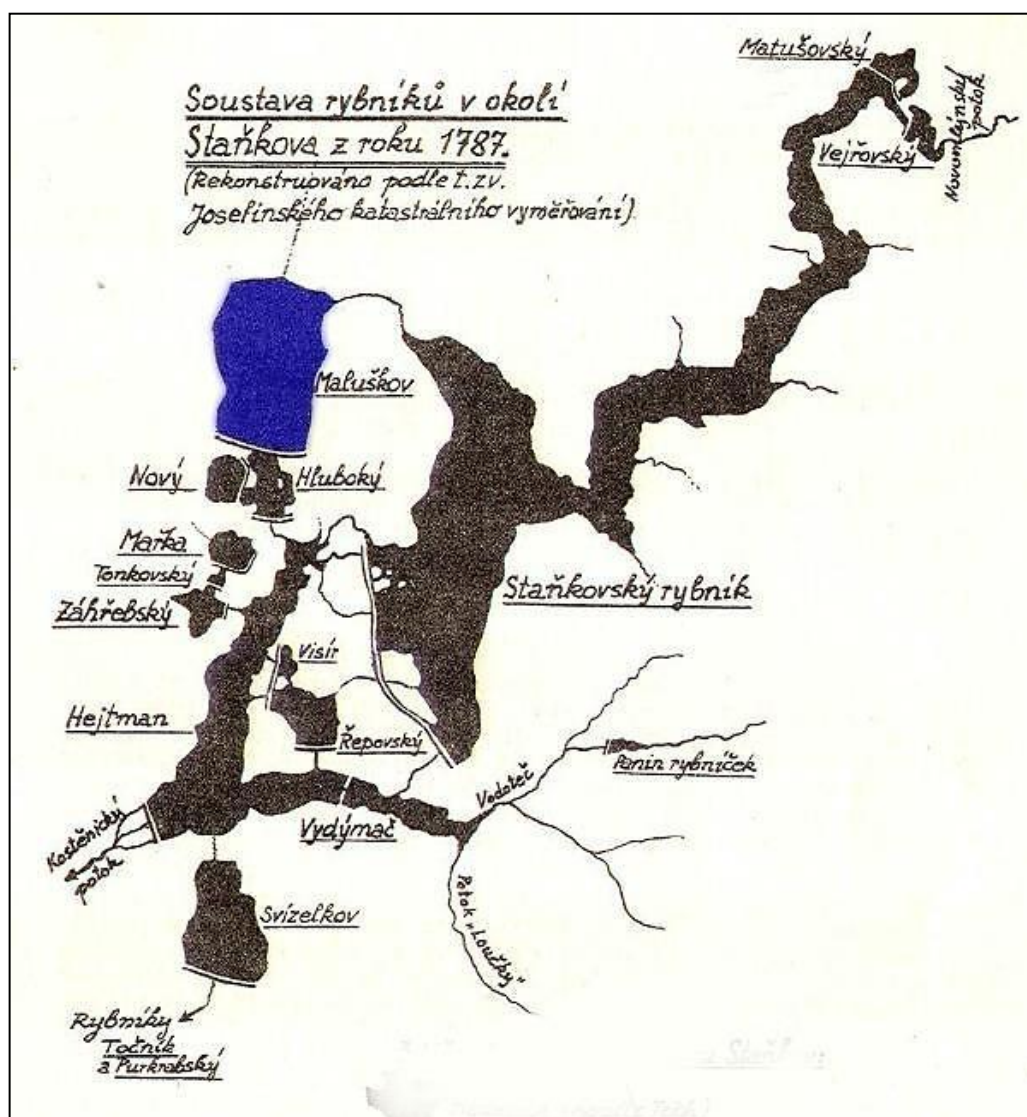
8.1.1 Rybník Maluškov (Maluška Teich)

Bývalý rybník Maluškov, s původní rozlohou 53,58 ha, leží severně až severozápadně od obce Staňkov. Jde o plošně největší zaniklý rybník v povodí Nežárky. Rozkládá se na katastrálním území Mirochov, obce Chlum u Třeboně. Dnes se na území zaniklého rybníka nachází lesní porost. Vzrostlý les patří státu a hospodaří na něm Lesy České republiky.

Rybník Maluškov vznikl zároveň se Staňkovským. Jméno získal po svém staviteli, pomocníkovi Mikuláše Rutharda z Malešova, Vavřinci Maluškovi z Ličova (Kodl – Kodlová, 1982).

V polovině 19. stol. byla mezi Mirochovem a Staňkovským rybníkem těžena rašelina a kvůli odvodnění okolních lesů se vypustil i rybník Maluškov. Byl zrušen prokopáním hráze kolem roku 1840 a během 6 let byl zalesněn. Rybníkářství mělo v té době již jen malý hospodářský význam s nižší finanční návratností. Lepší byla situace v lesnictví, protože se stále zvyšovaly potřeby dřeva pro zdejší sklárnu a železárný (Hule, 2000). Tudíž bylo ekonomicky výhodnější plochy bývalého rybníku zalesnit. Definitivně byl Maluškov zrušen až na počátku 20. století (Kodl – Kodlová, 1982). Roku 1886 byl na ploše rybníka Maluškova vysazen bažant, který se zde chová doposud, což dokazuje nynější bažantnice Chlum u Třeboně (www.penzionpratr.cz). V lese, který stojí v místě bývalého rybníku, můžeme nalézt v porostu daleko mladších smrků smrk ztepilý. Jeho kmen o čtyřmetrovém obvodu a mohutném založení svědčí o tom, že na svém místě stál snad i o století dříve, než stromy v jeho okolí. Říká se mu Stromovous – pastýř ostatních stromů, který původně stál na volném prostranství na břehu dnes již neexistujícího rybníka Maluškov (www.stromytrebonska.cz).

V mapových podkladech z druhého vojenského mapování se nevyskytuje záznam o rybníku Hluboký, který sousedí s rybníkem Maluškov. Pro doplnění, tento rybník vznikl současně s Maluškovem, stavbu provedl pomocník Mikuláše Rutharda. Zanikl roku 1876 protržením při povodni (Kodl – Kodlová, 1982).

Obr. 11 Soustava rybníků (včetně rybníku Maluškov) v okolí Staňkova z roku 1787
(zdroj: <http://img.geocaching.com/cache/log/866751de-d1d2-4c2f-9d2f-22b6fd7c0072.jpg>)

Současný stav

Při terénním šetření byl zaniklý rybník projit od horní strany rybníka až k hrázi. Rybník je protkán sítí potoků, přičemž jeden z nich je hlavní, největší. Les je podmáčený, snaha o odvodňování je realizována právě tímto systémem stružek a příkopů. Voda v potocích je tmavá, rašelinná. Rybník je též protkán lesními cestami.

Výška hráze je v místě prokopání vysoká až 12 m, v jiných částech jen 3 m, šířka je odhadnuta na 7–8 m, délku hráze nebylo možné terénním šetřením zjistit, některé části rybníka jsou díky hustému lesnímu porostu nepřístupné. Rostou zde keře, náletové dřeviny a ostružiny. Na hrázi jsou vysázeny původní duby a místy i borovice. Jak již bylo zmíněno, hráz rybníka je prokopána rukou člověka. Průrva je vyskládána kameny. Kameny jsou i v potoku, protékajícím skrz hráz. Les je tvořen vzrostlými jehličnatými stromy, převážně smrkem. Je patrné, že byl zalesňován postupně. Stromy na vzdálenější straně od hráze jsou staršího věku, kdežto stromy rostoucí v blízkosti hráze jsou mladšího stáří, odhadem 30–50 let.

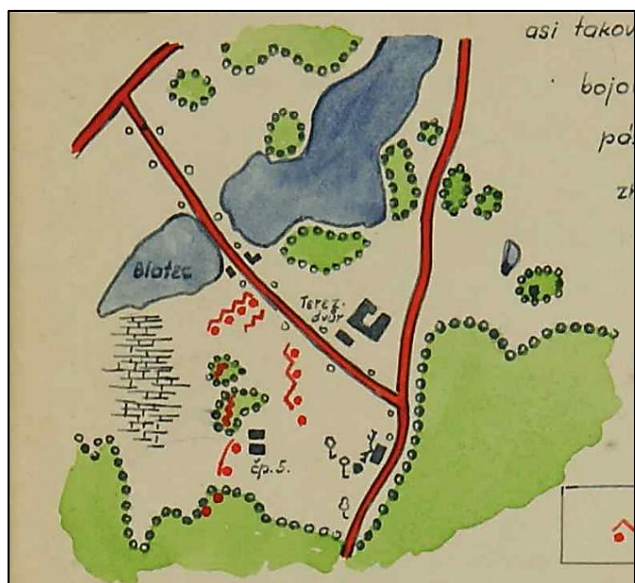
8.1.2 Blatský rybník (Blatsky Teich)

Při terénním výzkumu a při sběru informací v okolních obcích bylo zjištěno, že se v povodí Nežárky nalézá rybník, který je dlouhodobě vypuštěný, ale není považován za zaniklý rybník, přestože jako zaniklý působí.

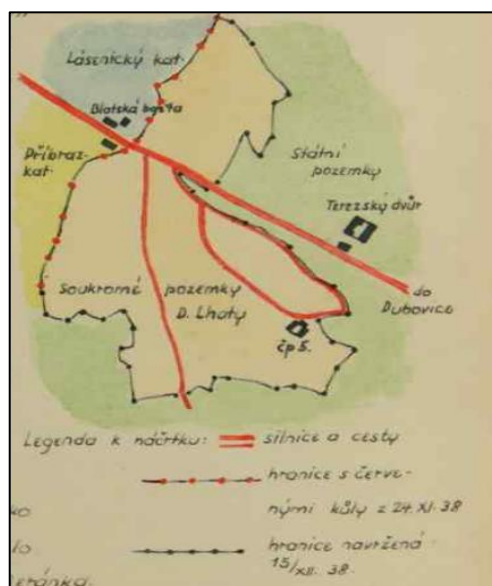
Rybník Blatský, dle pamětníků Blatec, měl v době druhého vojenského mapování rozlohu 30,01 ha a název Blatsky Teich. Leží v jižní části mapovaného území. Patří k obci Stráž nad Nežárkou v katastrálním území Dolní Lhota u Stráže nad Nežárkou. Rybník se rozkládá na části parcely 586/1, kterou vlastní napůl pánové František Zajíc a Zbyněk Zajíc. V prostoru bývalého rybníka je dnes na části les, na větší části pak travní porost. Nechá se zde nalézt velmi vzácný a vymírající druh hrotnosemenky hnědé (*Rhynchospora fusca*) (www.naturabohemica.cz). Rybníkem protéká řeka Lásenice. Po jeho hrázi vede hranice Ptačí oblasti Třeboň.

Jeho vznik spadá do let 1520–1529. V tomto období byla postavena velká soustava rybníků pod obcí Lutová a mimo jiné i tento rybník. Za tato díla vděčíme Volfu Krajířovi z Krajku a jeho staviteli Mikuláši Ruthardovi z Malešova (www.chlumutrebone.cz). Rybník je pozoruhodný svojí klenutou kamennou výpustí (Andreska, 1997). Kronika Dolní Lhoty se zmiňuje o tomto rybníku v souvislosti se stavbou silnice, jež odbočuje na východním okraji vesnice ze státní silnice a směřuje k Terezkému dvoru. Silnice vedla přes Blatskou hráz. V kronice Dolní Lhoty se můžeme dočíst, že po břehu Blatského rybníka vedla za 2. světové války okupační hranice, kterou zde vytyčila 9. října 1938 okupační vojska. Brzy poté, 24. 11. 1938, se ještě hranice upravila, protože v Terezkém dvoře, který si vojáci zabrali pro sebe,

nebyly dojnice. Mléko, které Němci potřebovali, se odebíralo od Rudolfa Beránka, který bydlel v domě č. p. 5.

Obr. 13 Blatský rybník v kronice Dolní Lhota z roku 1935
(zdroj: kronika Dolní Lhoty)

Obr. 14 Okupační hranice vedoucí po břehu Blatského rybníku
(zdroj: kronika Dolní Lhoty)

Rybník Blatec již od počátku druhé světové války nebyl napuštěn a obec se ucházela o jeho užívání za účelem vyžínání trávy. Kronika obce Dolní Lhota uvádí: „Obecní zastupitelstvo v obci Dolní Lhota na Jindřichohradecku bylo nuceno podati ministerstvu zemědělství stížnost do postupu státní hospodářské správy při

propachtování trávy z rybníku, nalézajícího se v katastru této obce a nazývajících se rybník Blatský. Přes to, že leta byla tráva z tohoto rybníku prodávána místním občanům veřejnou dražbou, letos se tak nestalo a místní zájemci se dozvěděli při své urgenci, že rybniční správa prodala trávu z volné ruky občanům sousední obce Příbraze. Stalo se pak, že členové spolku „Domovina“ v Dolní Lhotě dostali přípis a vyznání od členů „Domoviny“ v Příbraze, že by jim několik dílů koupené trávy v blatském rybníku přenechali. Ale jen těm, co jsou v „Domovině“. Ostatní vyšli naprázdno.“ Následně byl rybník navrácen státní rybniční správě a ta pak většinou dražbou trávu prodávala. Přesné datum vypuštění rybníku není známo. Pamětníci ze sousední obce Příbraz potvrzují (ústní sdělení, 6. 2. 2013) vypuštění rybníku mezi dvěma světovými válkami. Na ploše se prý ručně těžila rašelina, dokud nebyl rybník ponechán k zatravnění. Od 60. let minulého století se na jeho horním konci těžila rašelina strojově. Podle starosty obce Příbraz, pana Ing. Němce (písemné sdělení, 6. 2. 2013), patří nyní rybník Rybářství Kardašova Řečice, s. r. o. a vedou se velice intenzivní jednání o jeho obnově. Tuto skutečnost potvrdila i starostka obce Stráž nad Nežárkou, paní Věra Tomšová (ústní sdělení, 7. 2. 2013). Noví majitelé prý iniciovali u příslušného vodoprávního úřadu obnovu tohoto rybníku, která bude spočívat v opravě hráze, výměně základové výpusti, opravě bezpečnostního přelivu a výstavbě kádiště a sjezdu. Po těchto úpravách by měl rybník po dlouhé době opět sloužit k původnímu účelu – chovu ryb.

Současný stav

Katastrální úřad uvádí, že bývalý rybniční prostor je dnes využit jako rybník, tedy vodní plocha. Z terénního výzkumu ovšem plyne, že dnešní podoba je poněkud jiná. Na úřadě obce Stráž nad Nežárkou bylo zjištěno (ústní sdělení paní Věry Tomšové, 7. 2. 2013), že plocha je stále rybníkem, protože rybník jako takový nebyl nikdy zrušen, jen vypuštěn a ponechán přirozenému zarůstání. V rybníce dnes roste tráva s ostrůvky náletových dřevin, především olší. Dále se zde vyskytuje již zmíněná chráněná hrotnosemenka hnědá. Rybníkem protéká říčka Lásenice a v jeho východní části se vytvořila vodní plocha o velikosti cca 80 m². Hráz rybníku je velice zachovalá, je patrné, že byla dobře postavena, a je částečně udržovaná. Je široká 12–15 m, u výpustě cca 7 m vysoká a 650 m dlouhá. Při pohledu z hráze, levý břeh volně přechází do pole, je zarostlý trávou a rákosinou, s pozůstatky po pařezech – stromy patrně předtím lemovaly jeho břeh. Pravý břeh rybníka nelze rozeznat. Hráz není nijak ukončená, pokračuje do lesa a dále splývá s polem. Tři čtvrtiny hráze tvoří asfaltová

komunikace do Terezkého dvora, jedna čtvrtina hráze je pak součástí lesního porostu. Na hrázi roste cca 150 starých dubů, které mají obvod kmene od 3,8 m do 4,3 m. Na hrázi je zachovalé stavidlo a výpusť, kterou protéká říčka Lásenice, koryto má šířku cca 1,3 m. Hráz je z vnitřní strany kamenná, jsou zde i dochované kamenné schody, zčásti zarostlé. V těsné blízkosti hráze stojí polorozbořená Blatská bašta. Terénním šetřením bylo ověřeno, že rybník byl vypuštěn. Nikde není známka násilného proboření hráze.

Obr. 12 Klenutá kamenná výpusť Blatského rybníku (Marie Bartošková, 1. 12. 2012)

8.1.3 Rybník Belový

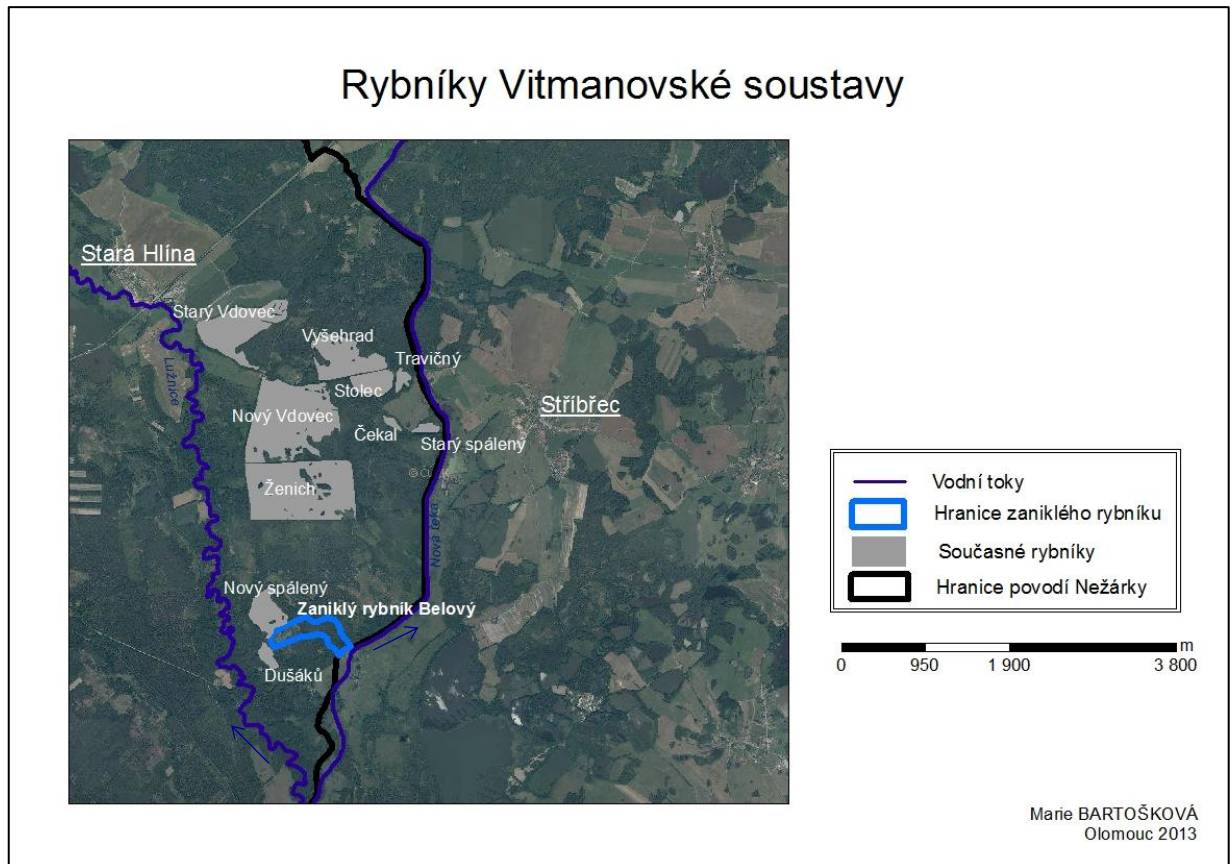
Rybník je v mapách druhého vojenského mapování nazýván Spálený. Toto pojmenování je však chybné. Podle pana Ing. Petra Sedláčka (ústní sdělení, 28. 3. 2013) se rybník nazývá Belový nebo Belovatý, podle rybářského vypouštěcího zařízení rybníků – kbel, bel.

Lokalita zaniklého rybníku, který v době druhého vojenského mapování měl rozlohu 18,12 ha, leží v podmáčeném lesním porostu v okrajové části inundačního území Nové řeky. Leží již mimo povodí Nežárky, ale voda z jeho území je sváděna Rybničním kanálem do Nové řeky, tudíž se řadí k rybníkům v povodí Nežárky. Nachází

se jihozápadně od obce Stříbřec, ale katastrálním územím patří k Holičkám u Staré Hlíny, obce Třeboň. Rozkládá se na parcele číslo 375 a jejím vlastníkem je stát. Území patří k Lesům České republiky a spadá do jádra chráněné krajinné oblasti Třeboňsko.

Podle pana Ing. Petra Sedláčka (ústní sdělení, 28. 3. 2013) se zde původně nacházel rybník Vdovec postavený pravděpodobně Mikulášem Ruthardem z Malešova. Nicméně rybník Vdovec je ještě jasně patrný na mapě z roku 1779, kdy jeho plocha byla cca 400 ha. To je plocha již zmenšená z důvodu výstavby Novořecké hráze. Původně sahal až ke Stříbřeci a nazýval se Klášterní a měl jistě přes 1 000 ha. V polovině 19. století došlo k tomu, že na Třeboňsko byl z Vídně pozván p. Witmann mající velké zkušenosti s půdou a melioracemi. Záhy objevil, že v této lokalitě se nachází z jeho pohledu tmavá země slibující velkou úrodnost podobně jako v jeho rodišti. Bohužel v té době ještě neměli zkušenost s tzv. umbrizemí. Došlo tedy k vypuštění rybníka a pokusu o zúrodnění. To se samozřejmě nevedlo. Část zarostla lesem a až následně správce třeboňského panství Josef Šusta začal zpět s využitím původní plochy k obnově rybníků. Ne však v původní podobě, ale stejně jako na Nadějské soustavě využil hlavní hráze původního rybníku Vdovce a vytvořil menší rybníky s hrázemi kolem dokola tam, kde to bylo nutné. Nově tedy vznikly rybníky Vdovec starý, Vdovec nový, Ženich, Vyšehrad, Stolec, Travníčný, Dušákovský a Spálený nový. Další dva malé rybníky Čekal u Leštiny a Starý Spálený mají vlastní nové hráze. Vznikla tedy nová soustava rybníků nesoucí název Vitmanovská. Vedle uvedených rybníků existoval však i rybník Belový, který je patrný na ortofotomapě, ale dnes je nefunkční a hráz je prokoplá. Hráz Vdovce je jasně patrná i dnes a dá se přejet najednou. Od severu jsou na ní Starý Vdovec, Nový Vdovec, Ženich, poté následuje část lesa Modříče a znovu rybníky Nový spálený a těsně vedle Novořecké hráze Dušákov rybník dle samoty Dušákovny. Mezi oběma posledními leží i zaniklý rybník Belový.

Rybníky Vitmanovské soustavy

Obr. 15 Vitmanovské rybníky se zaniklým Belovým rybníkem

(Podklad: Národní geoportál INSPIRE – ortofotomapa, VÚV TGM – digitální data DIBAVOD – vodní toky (jemné úseky), vodní nádrže)

Původní rybník zanikl koncem 19. století prokopáním hráze. V době třetího vojenského mapování byla jeho část již zalesněna. Jeho hráz je jednou z unikátních hrází, je porostlá starými duby a rozsáhlými mokřadními olšinami v různém stupni vývoje. V současnosti jsou podle Stehlíka (2011) na jeho ploše podmáčená jezírka naplněná vodou s pozůstatky po činnosti bobrů, kteří tu do 80. let minulého století žili. Při lesním obhospodařování se v odůvodněných případech připouští maloplošná obnova některých geneticky cenných olšových porostů, provádí se též vhodná údržba a zvyšování diverzity hrázových porostů. Nachází se zde ptačí rezervace.

Současný stav

Při terénním výzkumu byl nalezen vzrostlý, částečně podmáčený les. Pozůstatkem po rybníku je jeho nepravidelná hráz, která je v jednom místě prokopaná. Její průřev dnes teče menší stoka, která ústí do Lužnice. Hráz je dlouhá necelý kilometr a až 5 metrů vysoká. Druhá stoka, která obtéká celou plochu rybníka, naopak ústí zpět do Nové řeky.

Při pobytu v lokalitě těchto lužních lesů si lze představit, jak toto území vypadalo v 16. století, když se stavěly rozlehlé rybníční soustavy a umělý kanál Nové řeky. Místo vypadá, jako by do něj několik let nezavítal člověk, přitom po Novořecké hrázi vede cyklostezka a některé cesty jsou vyasfaltované. Po hrázích zabraňujících Nové řece opustit své koryto, vedou turisticky značené cesty. V letních měsících jsou tato místa domovem komárů a jiných druhů hmyzu. Zaniklý rybník a následně i jeho nové využití v podobě lesa je okrajovou částí přírodní rezervace Novořecké močály.

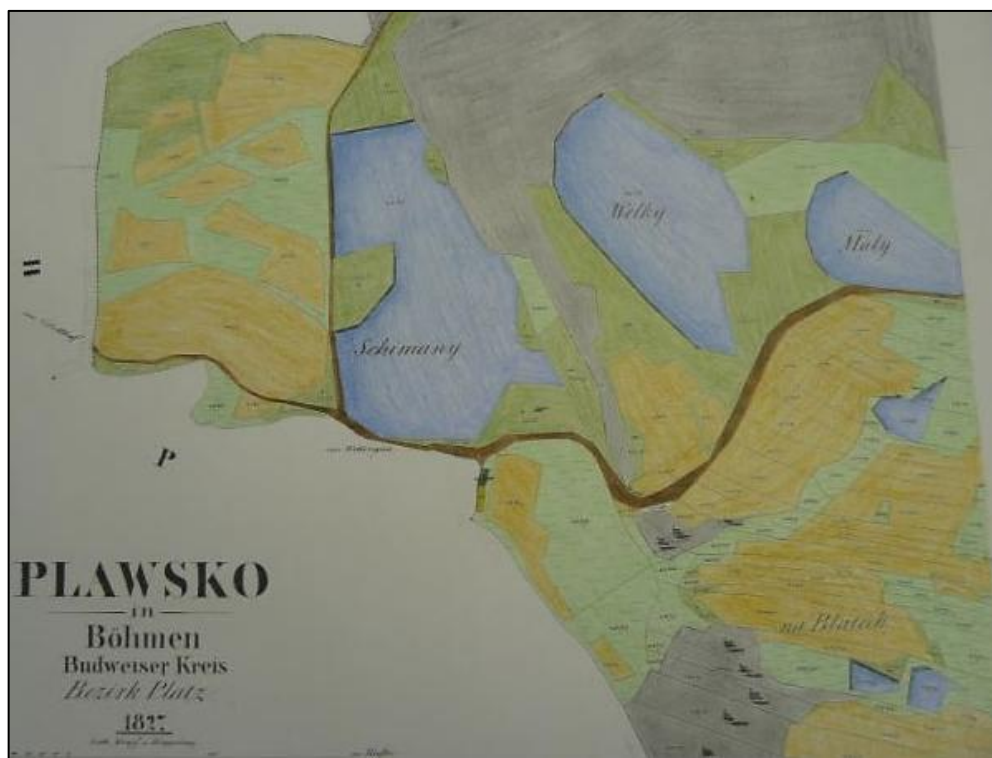
8.1.4 Rybník Šimanov (Šimani Teich)

Bývalý rybník o rozloze 8,38 ha se nacházel západně od obce Plavsko, v její osadě Šimanov. Původními vlastníky byli majitelé Šimanovského dvora a zámečku, kteří vlastnili i rozlehlé okolní pozemky. V době třetího vojenského mapování se rybník na mapě nenachází, je zde jen jeho náznak a poslední zbytky. V té době pravděpodobně zanikal. Proč, se ale nepodařilo na obecním úřadě Plavsko zjistit. Po zániku rybníka bylo dle starosty obce, pana Františka Bočka (ústní sdělení, 8. 2. 2013), jeho území využíváno jako orná půda, ale s malou produkcí, proto byla následně zatravněna. Území patří k obci a do katastrálního území Plavsko. Je tvořena dvěma parcelami. Parcela 2685/1 patří panu Romanovi Malivánkovi a její plochu užívá od roku 2003 paní Pavlína Šnajdrová. Druhá parcela je ve vlastnictví pana Jaroslava Čadka a plochu využívá společnost BIOAREA s. r. o. Tato parcela patřila dlouhou dobu vepřínu nacházejícímu se v těsné blízkosti. Dnes tento statek vlastní již zmíněná společnost BIOAREA s. r. o., která je tvořena organizační složkou běžného zemědělství s názvem "Farma Lutová". Dle www.obchodnirejstrik.cz se zabývá provozováním zemědělské výroby, zejména rostlinné a živočišné a ohledně které je vedeno střediskové účetnictví. Na celém území zaniklého rybníku je dnes trvalý travní porost užívaný jako pastvina. Pan Boček poskytl informaci o tom, že díky blízké poloze u Nežárky, je území zaplavováno a při povodních i dlouhodobě zatopeno.

Současný stav

Při terénním výzkumu byla nalezena zatravněná louka. Pozůstatkem po původním rybníku je hráz kruhového tvaru (vydutá hráz). Více jak polovina jí už zanikla. Zbytek hráze je vysoký 1,2 m a dlouhý 110 m. Není patrné přesné vymezení rybníku, protože původní břehy splývají s okolním terénem. Zaniklým rybníkem protéká voda rourami, byla zde patrně provedena meliorace. Meliorační skruže jsou rozmístěny po celé ploše

rybníka. Zaniklý rybník je v těsném sousedství Šimanovského záměčku, mlýna a pily, jenom 100 metrů od řeky Nežárky. Do území původního rybníka zasahují zahrady a kůlny patřící stavením rozkládajícím se ve východní části. V době terénního výzkumu měla Nežárka vysoký stav vody. Chybělo málo, aby se Nežárka vylila ze svého koryta a zaplavila okolní krajinu a původní rybník vodou.

Obr. 16 Část mapy z roku 1827 se Šimanovským rybníkem
(poskytl F. Boček, 8. 2. 2013)

8.1.5 Hamerský rybník

V mapách z druhého vojenského mapování můžeme nalézt rybník o rozloze 17,40 ha, který leží v osadě Hamr a který je pojmenovaný Khladow Teich. Při průzkumu okolí a sledování map však byla zjištěna skutečnost, že západně od osady Hamr se doposud nachází rybník pojmenovaný Hladový. Chyba mohla nastat u vojenského mapování, kde stávající rybník Hladový pojmenován není a tento název byl přiřazen našemu, dnes zaniklému rybníku. V literatuře se uvádí tento rybník pod názvem Hamerský. I v současných mapách se les stojící v místě bývalého rybníku nazývá Hamerský. Uchylme se tedy k názvu Hamerský. Dnes je na místě tohoto zaniklého rybníku rozparcelovaná plocha, kterou vlastní 20 majitelů. Mají zde postavené domy, zahrady, prochází tudy asfaltová komunikace a část zabírá trvalý travní porost – pastvina. Tuto pastvinu, rozkládající se v jižní části bývalého rybníku,

využívá zemědělská společnost Ostrov spol. s r. o. Vzdálený cíp bývalé rybníční plochy se již využívá jako orná půda, kterou obhospodařuje taktéž již zmíněná společnost Ostrov s r. o. Uchytil se zde i listnatý, podmáčený les, lemující potok, který kdysi protékal Hamerským rybníkem a protéká tudy dodnes. Území bývalého rybníku patří k obci Val, katastrálním územím pak do Hamru nad Nežárkou. V územním plánu obce Val (2011) se dnes též hovoří o obnově, v minulosti zničených, protipovodňových opatření u bývalého Hamerského rybníka. V rámci sídla Hamr by se jednalo přesněji o zvýšení a vybudování zemní hrázky jižně od čp. 63, zemní hrázky severně od čp. 63 a úpravě přepadu, včetně úpravy místní komunikace (Územní plán Val, 2011).

Nejstarší zpráva o Hamru se datuje z roku 1581. Dějiny Hamru jsou však starší. Například před rokem 1420, kdy ve Valu stála tvrz (později nazvaná zámek). V Hamru také stával u jezu Nežárky železný hamr – odtud také název Hamr. Původní jméno vesnice bylo "Ostrov", které vyplývalo z toho, že vesnice byla skutečně ostrovem, tvořícím z jedné strany řekou Nežárkou a z druhé strany 3 rybníky. Druhé jméno Hamr odvozuje knížecí vicearchivář Petr Světecký od "železného hamru", který stával na místě bývalého mlýna. Vznik mlýna nelze přesně určit. Teprve v r. 1644 je zmínka o mlýně v Hamru. V roce 1891 byl postaven nový jez na místě starého, který vzala voda (www.obecval.cz). Rybník zanikal na přelomu 19. a 20. století, což je patrné ze satelitních snímků z roku 1950 (www.kontaminace.cenia.cz), v nichž je vyznačen jeho pozůstatek. Díky své velikosti a blízkosti u Nežárky, byl zasahován častými povodněmi, proto bylo lepší rybník postupně vypustit a z části vysušit.

Současný stav

Při terénním šetření bylo možné se dostat pouze na hráz. Ta je dnes vysoká 0,75 m, široká 3,5 m a dlouhá pouhých 50 m. Byly zde provedeny terénní úpravy a hráz zcela splývá s okolím. Jedinou stopou po původní hrázi jsou 3 vzrostlé duby. Po hrázi vede asfaltová komunikace a prostor okolo hráze je zasypaný a zavezený sutí. V místě výpustě se dochovalo částečně shnilé stavidlo a potok protékající bývalým rybníkem doposud ústí výpustí pryč z rybníku. V okolí hráze je prostor zaniklého rybníku silně podmáčený. Rostou zde olše a náletové stromy s keři. Místo je zcela nepřístupné.

8.1.6 Rybník Brandt (Brandt Teich)

Zaniklý rybník s původní rozlohou 12,11 ha ležel v těsné blízkosti řeky Nežárky. V současnosti patří plocha tohoto rybníku k obci a katastrálnímu území Drahou.

Je rozparcelována mezi několik vlastníků. V části území je menší les tvořen převážně listnatými stromy. Zbylé území je využíváno jako pastvina, již užívá pan Pavel Dvořák, na trvalém travním porostu též hospodaří společnost JINOS AGRO s r. o. Rybník zanikl na konci 19. století z důvodu častých záplav, v mapách třetího vojenského mapování se již nevyskytuje. Díky své poloze v těsné blízkosti vodního toku Nežárky byl podle www.stromy.trebonsko.org často ničen velkými povodněmi (např. v létě roku 1730). Velká voda je následkem výstavby Nové řeky. Část vody z Lužnice je odváděna Novou řekou do Nežárky a zde působila nemalé problémy. Proto byl rybník raději zrušen.

Současný stav

Při terénním výzkumu bylo těžké lokalizovat polohu zaniklého rybníku. Jediným náznakem bývalého rybníku je doposud stojící, zčásti již pobořená hráz, na níž jsou vysázeny duby. Hráz je vysoká 1,2 m, široká 6 m a zachovalá v délce 160 m. Kraje hráze splývají s okolním terénem. Okolí hráze je zarostlé náletovými dřevinami, převážně tu roste olše a též rákos. Územím protékají dva potoky. Po hrázi vede polní cesta. Prostor rybníku je využíván jako pastvina. Je pravidelně sečená, jen místy se vyskytují nesečené ostrůvky trávy. Tyto ostrůvky jsou tvořené podmáčenou půdou a technika se do těchto míst nedostane.

8.1.7 Starý rybník (Stary Teich)

Okraj lesa východně od obce Drahov nese název Starý rybník. Jméno dostal podle rybníku, který zde ještě na počátku 20. století plnil svoji funkci a který pravděpodobně zanikl v období světových válek, kdy pozorujeme úpadek rybníkářství v Čechách. V mapách třetího vojenského mapování se ještě plnil svou funkcí. Jeho původní rozloha byla 5,54 ha. Dnes toto území náleží k obci v katastrálním území Drahov. Je rozparcelováno a na jeho ploše se rozprostírá les a trvalý travní porost, který není zemědělsky obdělávaný, protože je zamokřený.

Současný stav

Terénní výzkum ztěžovalo silné zamokření. Hráz je málo čitelná, její výška je odhadnuta na 0,75 m. Její podstatné části v některých místech úplně chybí nebo splývají s okolím. Jsou na ní vysázeny olše, které zasahují i do vnitřní části zaniklého rybníku. Rybník je zarostlý rákosem, ostružiním, náletovými břízami a olšemi. Ve druhé, menší části území se nachází vzrostlý les. Bývalým rybníkem v současnosti protéká potok.

8.1.8 V Čítově (Číjtow Teich)

Východně od již zmíněného zaniklého Starého rybníka se nacházel rybník Čítov, po němž je dodnes pojmenována lesní obora. Jak již bylo řečeno, bývalý rybníční prostor dnes plní funkci lesa. Zajímavostí této lokality je nález chráněného druhu *Cladonia norvegica*, který roste většinou na pařezech, trouchnivém dřevě a při bázích smrků. Doposud byl uváděn jeho výskyt pouze na Šumavě. Nově byl zaznamenán i v Novohradských horách a na Třeboňsku. *Cladonia norvegica* se zde nachází v borovém lese ve výšce pouhých 430 m n. m., což je velice neobvyklá lokalita tohoto druhu (Malíček – Bouda a kol., 2011). Území zaniklého rybníka, který měl původní rozlohu 9,45 ha, se nachází v obci a katastrálním území Drahov. Leží na jediné parcele číslo 3034. Vlastníkem je stát. Původní rybník Čítov zanikl dříve než Starý rybník, protože v mapách ze třetího vojenského mapování se již nevyskytuje.

Současný stav

Dosti rozsáhlá rybníční plocha je nahrazena vzrostlým borovým lesem. Na bývalé rybníční hrázi rostou olše. Hráz je mohutná, viditelná i z leteckých snímků, její délka je 220 m, výška cca 2 m. Celá plocha bývalého rybníku je protkána strouhami, které odvádí vodu pryč z lesa.

8.1.9 Rybníky v okolí obce Blažejov

Západně od obce Blažejov se za druhého vojenského mapování nacházela soustava šesti nepojmenovaných rybníků. Největší z nich měl 4,08 ha a nejmenší 0,89 ha. Dnes prvních 5 rybníků po směru toku potoka patří k obci a katastrálnímu území Blažejov. Poslední z rybníků patří pak k obci a katastrálnímu území Hospříz. První rybník patří státu a nyní je využíván k zemědělským účelům jako orná půda. Ostatní rybníky jsou ve vlastnictví čtyř majitelů, přičemž plocha bývalých rybníků je trvale zatravněna. Celou oblast pak využívá ZP Hospříz. Rybníky zanikaly na začátku 20. století. Území bylo dle pana Stanislava Špačka (ústní sdělení, 13. 2. 2013) v 70. letech upraveno a byla zde provedena meliorace. Tato lokalita také patří do I. třídy ochrany zemědělského půdního fondu na Jindřichohradecku (up.kraj-jihocesky.cz).

Současný stav

Při terénním výzkumu nebyly patrné žádné pozůstatky po bývalých rybnících. Území bývalé soustavy šesti rybníků je dokonale pozměněné a zemědělsky se využívá. Část na severu je využita jako orná půda. Zbylá jižní část zasahující až k obci Hospříz je

využívána jako pastvina. Trvalý travní porost je pravidelně sečený. Pouze území u lesa, nacházejícího se západně od bývalých rybníků, je podmáčené, a proto i nesečené. Do těchto mokřadních míst by se nedostaly zemědělské stroje. Zde jsou patrné i menší pozůstatky po hrázi, ale jen málo rozpoznatelné. Celé území je odvodněno. Pozůstatkem po melioračních pracích jsou pouze vyčnívající skruže po celém mapovaném území bývalé soustavy rybníků.

8.1.10 Rybníky u obce Rodvínov

Severozápadně od obce Rodvínov se v těsné blízkosti lesa nacházely na malém potoku dva rybníky. Větší rybník, Mahring, který měl původní rozlohu 2,45 ha, se dodnes zachoval v podobě malého, 0,3 ha velkého rybníka, který vlastní pan Bohumír Dovalil. Menší, nepojmenovaný rybník, který již zanikl, měl původní rozlohu 0,96 ha a dnes patří státu. Oba patří k obci a katastrálnímu území Rodvínov. Jejich východní část splynula s okolním terénem a je využívána k zemědělským účelům jako orná půda. Na této zemědělsky využívané části bývalých rybníků hospodaří Martin Schrutz a Petr Bláha.

Současný stav

Menší rybník byl při terénním šetření málo znatelný. Pozůstatkem hráze je pouze polní cesta, která je ale i tak v úrovni okolního terénu. V místech pod původní hrází je podmáčená půda. Necelá polovina rybníka je využívána jako pole. Ve druhé části je nově vysázená lesní školka, tvořená smrkovým porostem. Z původního potoka, který protékal rybníkem, je dnes upravený a regulovaný tok. Větší rybník, na mapách druhého vojenského mapování pojmenovaný Mahring, se dnes měl dochovat jen z malé části. Při terénním šetření však nebylo možno najít ani jeho poslední zbytek. Jeho původní velká část je srovnána a splývá s okolním terénem. Část se zemědělsky obhospodařuje. Na jeho druhé, již zaniklé části, je patrná historie rybníku. Tato část nebyla uměle upravena, ale spíše jen ponechána přírodě. Je zarostlá rákosem a travinami. Nikdy nebyla sečena, je neupravená cca 20 let. Ve vysoké trávě a rákosu je však možné spatřit torzo starého stavidla. U tohoto bývalého rybníka jsou patrné zbytky po hrázi, která se částečně dochovala dodnes. Původní hráz byla nepravidelná, měla 2 čela. Obě jsou v terénu lokalizovatelné. Hráz je vysoká přibližně 1 metr a dlouhá 50 m a 70 m. Prochází po ní cesta vedoucí do lesa, v jehož těsné blízkosti rybník leží.

8.1.11 Rybník Zapona/V Šejbu (Zapona Teich)

Jihozápadně od osady Litkovice, které jsou částí města Žirovnice v okrese Pelhřimov, se nachází vzrostlý les nazývaný V Šejbu, na některých mapách označený jako Zapona. Na počátku 19. století na místě lesa stával rybník o celkové rozloze 16,93 ha. Důvod, proč rybník zanikl, není znám. Zanikl ještě předtím, než bylo provedeno třetí vojenské mapování, pravděpodobně v době, kdy rybníkářství nebylo příliš prosperující a vzhledem ke své poloze ve vysoké nadmořské výšce bylo těžké udržet rybník funkčním a výnosným. Dle www.mszirovnice.estranky.cz se dozvídáme, že hajným V Šejbě se dne 21. března 1910 stává František Vyhnálek. Dnes, jak již bylo zmíněno, náleží les k obci Žirovnice, do katastrálního území Litkovice. Leží na třech parcelách, které vlastní město Žirovnice a Kraj Vysočina.

Současný stav

Při terénním výzkumu byl nalezen vzrostlý smrkový les kopírující přesně původní plochu bývalého rybníku. Lesem prochází opravená asfaltová komunikace. Při vstupu do lesa je vidět původní zachovalá hráz, která je dnes 4 až 5 m vysoká a 75 m dlouhá. Uprostřed hráze je prokopaná velká průrva, která je dnes využívána jako přístupová cesta k oboře, nacházející se pod bývalou hrází. Les přechází po stranách v louku. Pozůstatky po původním rybníku jsou znatelné pouze v okolí hráze. Zde je místo, které je značně podmáčené, především v těsné blízkosti potoka, který protéká danou lokalitou. V nejmokřejších částech nahradily smrkový les olše a rákos.

Obr. 17 Průrva v hrázi zaniklého rybníku Zapona

(Marie Bartošková, 17. 11. 2012)

8.1.12 Rybník Březina (Brezina Teich), bezejmenný rybník

Západně od osady Stranná, patřící k městu Žirovnice se nacházely dva rybníky ležící na stejném potoku, jako předcházející bývalý rybník Zapona. Taktéž tyto dva rybníky zanikly dříve, než stačily být zakresleny do map třetího vojenského mapování.

Mají pravděpodobně stejnou historii, protože i ony byly zalesněny a patří městu Žirovnice. Jižněji ležící a větší zaniklý rybník nese název Březina. Po něm je i pojmenována tato část lesa rozkládající se v okrese Pelhřimov. Březina měl původní rozlohu 10,49 ha a zanikl prokopáním mohutné hráze. Menší rybník, jehož jméno se nedochovalo, ani není nikde zmíněno, leží na již zmíněném toku výše a také severněji, než rybník Březina. Jeho původní rozloha byla 2,85 ha. Oba rybníky leží na stejné parcele, číslo 2172, patří k obci Žirovnice a spadají do katastrálního území Štítné.

Současný stav

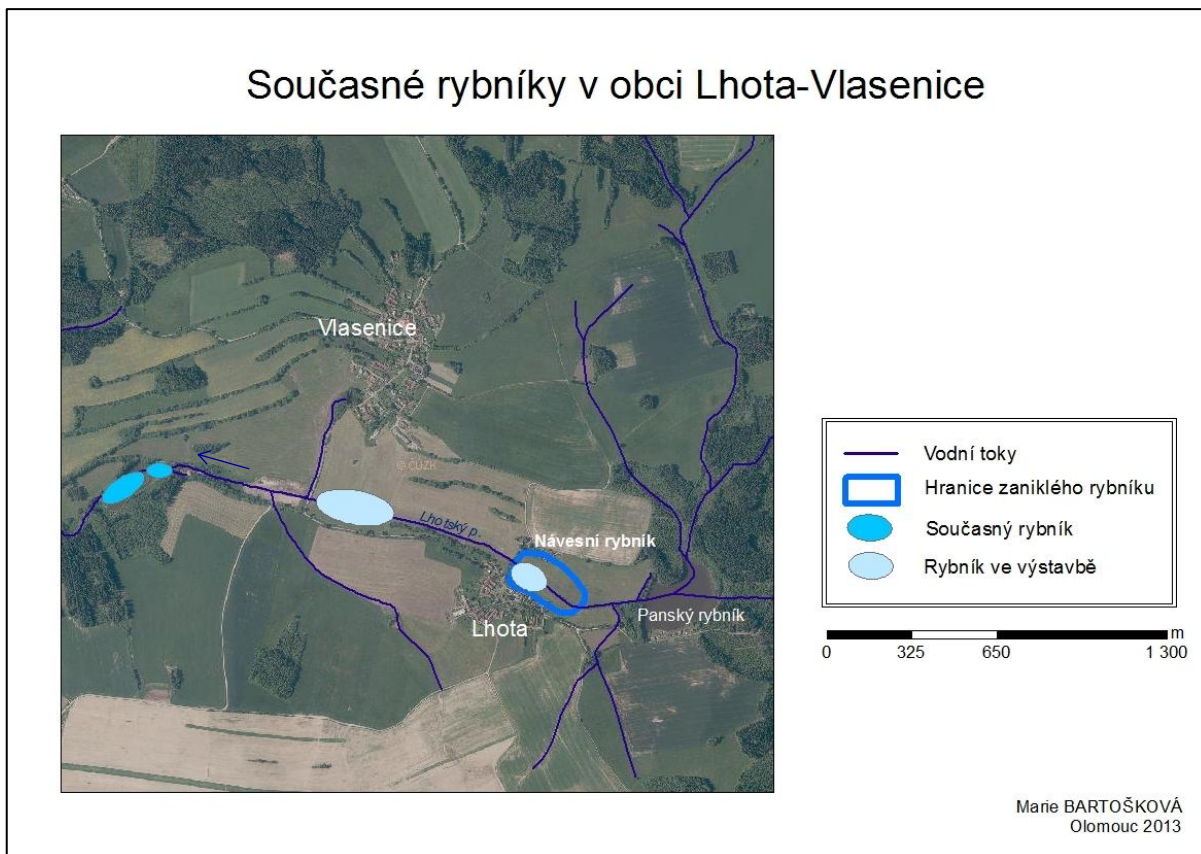
Při terénním výzkumu byl ve vzrostlém smrkovém lese nalezen jediný pozůstatek po zaniklých rybnících, a to mohutná hráz většího z nich. Bývalý rybník Březina si dodnes dochoval hráz 3 až 4 metry vysokou, 6 m širokou a až 100 m dlouhou. V jediném místě je uměle vytvořena průrva, kterou dodnes protéká již zmíněný potok. V okolí hráze je les v dnešních dnech intenzivně kácen. Není zřetelné, zda probíhá celkové kácení lesa, či byl les polámán vichřicí a dnes se uklízí její následky. V místě, kde býval rybník, je les částečně podmáčený, zejména v blízkosti protékajícího potoku. Rostou zde olše, vlhkomilné rostliny a ostružiní. Menší rybník je v zarostlém a podmáčeném lese. Díky síti potoků se není možné dostat do jeho těsné blízkosti. Hráz se nedochovala. Pozůstatkem po ní je jen linie olší vysázená v jedné řadě.

8.1.13 Návesní rybník (Dorf Teich)

V době druhého vojenského mapování se v obci Lhota nacházel rybník nesoucí název Dorf Teich. Původní rybník měl rozlohu 3,69 ha a ležel na Lhotském potoce pod Panským rybníkem, který se dochoval až dodnes. Plocha bývalého Návesního rybníku je dnes rozdělena do dvou parcel číslo 217/41 a 217/42, které obě vlastní pan Pavel Zahradník. Patří k obci Lhota-Vlasenice a do katastrálního území Lhota u Kamenice nad Lipou. Dle katastrálních map je na ploše zaniklého rybníku trvalý travní porost. Při terénním výzkumu bylo zjištěno, že situace je jiná. Původní rybník je opět ve fázi obnovy, kterou provádí Společnost Projektování vodohospodářských staveb s. r. o. Ta také poskytla informace o současném a budoucím stavu rybníků v této lokalitě, které zde buduje. Při terénním šetření též bylo zjištěno, že pod stávajícím Panským rybníkem jsou dva nově postavené a další dva rybníky se teprve tvoří, přičemž jeden z nich se obnovuje na místě našeho zaniklého Návesního. Tyto rybníky, ať už stávající, či teprve ve výstavbě, doposud nejsou vyznačené v mapách. Společnost PVHS uvedla (písemné

sdělení, 7. 2. 2013), že rybníky jsou stavěny pro zachytávání části povodňových vln a pro extenzivní chov ryb. Investorem je fyzická osoba. Taktéž poznamenali, že všechny čtyři rybníky jsou nově vzniklé, žádný z nich nestojí na místě nějakého původního. Je zajímavé, že nikomu ze společnosti PVHS není známo, že pod jedním z nich v minulosti rybník již býval. Důvodem může být, že Návesní rybník zanikl ještě dříve, než proběhlo třetí vojenské mapování, proto si již žádný pamětník tuto skutečnost nemůže pamatovat. V této době taktéž byla po celé zemi snaha o rozšíření zemědělské půdy a rybníkářství nebylo tolik výnosné, proto byl rybník raději zrušen. Vesnice s rybníkem je posazena v dosti vysoké nadmořské výšce. V době terénního šetření byly již 2 rybníky (nejníže) postavené, pro bližší výzkum však nepřístupné pro rozbahněné okolí. Další dva jsou nadále ve výstavbě. Hráze těchto dvou budovaných jsou vysoké až 3 m. Na městském úřadě v Pelhřimově byly zjištěny další informace o těchto čtyřech rybnících (ústní sdělení paní Čížkové, 29. 3. 2013). Nejmenší a nejniže položené rybníky byly dokončeny v roce 2011. Jde o rybníky o rozloze 0,14 ha a 0,52 ha. Oba již patří do katastrálního území Vlasenice u Kamenice nad Lipou, obce Lhota-Vlasenice. Ve fázi výstavby jsou dva, které jsou již větší a které oba vlastní pan Pavel Zahradník. Tyto dva leží v katastrálním území Lhota u Kamenice nad Lipou. První z nich, by měl být dokončen ještě v letošním roce. Jeho rozloha bude 1,90 ha. Hráz není postavená v místě, kudy prochází místní silnice do Vlasenice, ale pár metrů před ní. Druhý rybník, ležící v místě našeho zaniklého Návesního rybníku, bude mít rozlohu 0,55 ha. Na jeho hrázi je vybudována asfaltová komunikace. Tento rybník by měl být dokončen v roce 2014.

Současné rybníky v obci Lhota-Vlasenice

Obr. 18 Mapa současných rybníků v obci Lhota-Vlasenice

(Podklad: Národní geoportál INSPIRE – ortofotomapa, VÚV TGM – digitální data DIBAVOD – vodní toky (jemné úseky))

8.1.14 Rybník Vožralý (Wozraly Teich), Nový rybník (Nowy Teich)

V okolí Nové Včelnice a v jeho centru bylo v minulosti několik rybníků. Ve středu města bývaly dva rybníky. Na ploše bývalých rybníků dnes stojí městská zástavba. Rybník pojmenovaný Nový měl rozlohu 3,82 ha, rybník Vožralý byl menší, zabíral plochu pouhých 1,45 ha. Obě území původních rybníků jsou rozparcelována, a jak již bylo zmíněno, rozdělena mezi několik majitelů. Po rybníku Vožralý zůstala dodnes protipožární nádrž, která byla podle kroniky města vybudována v roce 1952.

Současný stav

Při terénním šetření nebyla v centru města nalezena žádná stopa po rybníku nazývaném Vožralý. V jeho místech dnes stojí zdravotní středisko a garážová zástavba a již zmíněná protipožární nádrž. V místě bývalého Nového rybníku je dnes vystavěno sídliště a obchodní dům Jednota s menším parkovištěm. Tato lokalita se jmenuje Na Hliněnce a tvar okolního terénu napovídá, že zde původní rybník jistě stál. Jedna z ulic je osázená několika duby a naznačuje pomyslnou hráz zaniklého rybníku.

8.1.15 Rybníky v obci Okrouhlá Radouň a Kostelní Radouň

Obcí Okrouhlá Radouň a Kostelní Radouň protéká Radouňský (Račí) potok. V době druhého vojenského mapování se na něm nacházel velký počet rybníků. Sama historická zmínka z 16. století o lokalitě obou obcí uvádí, že jde o oblast hojnou na rybníky (www.kostelniradoun.cz). Dnes jsou již mnohé rybníky zaniklé a dále zmíněné rybníky již neexistovaly ani na konci 19. století.

Záznamy o tom, kdy vznikaly první rybníky v katastru obcí Okrouhlá a Kostelní Radouň, se nedochovaly. Nejstarší zprávy o nich najdeme v účtech špitálu v Jindřichově Hradci. Tyto rybníky byly založeny na malých vodotečích, které vtékají do Račího potoka. Rybníky zaznamenané v Okrouhlé Radouni v roce 1485 byly majetkem již zmíněného špitálu v Jindřichově Hradci, nebo patřily ke gruntům (především rybníky menší rozlohy). Tyto malé rybníky nebyly zaznamenány v gruntovních zápisech zvlášť, ale jsou vedeny jako součást polí nebo luk a pastvin. Zde je i uvedeno užívání rybníku pro některého dědice na stanovenou dobu, nebo když měl hospodář dluh za užívání rybníku (Vlastivědný sborník Dačicka, Jindřichohradecka a Třeboňska, 2005).

Rybník Nad Pešinou

Prvním z nich je rybník Nad Pešinou nacházející v obci a katastrálním území Okrouhlá Radouň. Původní rozlohu měl 4,38 ha. Jeho území se dnes rozprostírá na 19 parcelách, které vlastní několik majitelů. Je dnes trvale zatravněn. Je využíván jako louka a můžeme zde nalézt i zahrady přilehlé k rodinným domům. Území je protékané Račím potokem. Převážná část území bývalého rybníku je využívána společností ZEVEA a. s. Tato společnost s plným názvem Zemědělská výroba rostlinná a živočišná, chov skotu, výkrm prasat, brojlerů a krůt, se sídlem v Horní Radouni, využívá zmíněné území jako stárou pastvinu. Při terénním výzkumu byla nalezena jen sečená pastvina v těsné blízkosti rodinných domků. Jedinou památkou po hrázi může být linie dubů. Louka je slabě podmáčená.

Vlastivědný sborník Dačicka, Jindřichohradecka a Třeboňska (2005) uvádí, že nejstarší zpráva o tomto rybníku je právě v účtech špitálu z roku 1485. Název získal po rodu Pešinů, který měl v obci největší grunt a Pešina býval dědičným rychtářem. Tento rybník se dříve nazýval Mnichovský, protože patřil mnichům od sv. Jana v Jindřichově Hradci. Někdy je zaznamenán jako rybník Lišov. Již od dob, kdy ho vlastnil špitál, byl využíván k chovu ryb.

Rybník Nad Pešinou byl postaven na Račím potoce u Pešinoва gruntu. Potok, na kterém byla postavena hráz rybníka, pramení v Bozděchově a protéká oblastí, kde vypadnou při průtrži mračen značné srážky. Při stoleté vodě se potok rozlije do širokého údolí, které celé zaplaví vodní vlnou vysokou 3 metry. V minulém století to bylo v roce 1935 a v roce 1948. K narušení hráze povodní docházelo často. Roku 1506 zaznamenali úředníci špitálu vydání na zadělání strže rybníka. V roce 1565 byla hráz tohoto rybníka poškozena ještě více. Proto špitál požádal o finanční výpomoc vrchnost, která poskytla 15 kop grošů. K největšímu poškození došlo při povodni dne 26. 5. 1853. Tehdy byla část rybníka přehrazena novou hrází a vznikl nový rybník o výměře 1,63 ha, který sloužil jako nádrž pro mlýn. Do této nádrže byl sveden i potok. Větší část dna rybníku Nad Pešinou byla oseta travou a dodnes slouží jako louka. V 60. letech minulého století byla zrušena i tato nádrž, když přestal fungovat mlýn. Pro potok byla vyhloubena nová rýha, která sledovala odtokovou rýhu od mlýna. Hráz rybníku byla odvezena do koryta původního potoka (Vlastivědný sborník Dačicka, Jindřichohradecka a Třeboňska, 2005).

Rybník Pod Pešinou

Dále po toku následuje další vybraný zaniklý rybník, jehož jméno je Pod Pešinou. Původní rozlohu měl 2,85 ha. Stejně jako předchozí rybník patří k obci a do katastrálního území Okrouhlá Radouň. Je rozparcelován a rozdělen mezi majitele Karla Hůlku a Martina Řehouta. Území je trvale zatravněno a využíváno společností ZEVEA a. s. jako pastvina, která je protékána Radouňským potokem. Při terénním výzkumu nebylo možné se k původnímu rybníku dostat. Jeho plocha je totiž lemována polem, v době terénního šetření rozoraným. Území zaniklého rybníku patří k záplavové oblasti zmíněného potoku.

Nejstarší zpráva je podle Vlastivědného sborníku Dačicka, Jindřichohradecka a Třeboňska (2005), stejně jako u předchozího rybníku, v účtech špitálu v Jindřichově Hradci z roku 1485. Hráz rybníku přehradila Račí potok blízko katastrálního území Kostelní Radouň, v nejnižším bodě obce Okrouhlá Radouň. Zbytky hráze se zachovaly do dnešní doby, území nese název Ve Strži. Pod hrází rybníka stával mlýn, který zde dal Jiří Pešina postavit již v roce 1537. Bylo rozhodnuto, aby se vyrovnal s obcí – jako náhradu musel dát Pešina zahradu u jeho stavení obci. Při provozu mlýna nesměl Pešina příliš snižovat hladinu špitálského rybníku.

Při povodních zde docházelo k protržení hráze. Dokazují to záznamy o opravách (Vlastivědný sborník Dačicka, Jindřichohradecka a Třeboňska, 2005). O jeho zániku nebyly dostupné žádné informace. Roku 1949 však podle parcelního protokolu Okrouhlé Radouně již tento rybník neexistoval (Parcelní protokol, ústní sdělení Ladislava Holického, 27. 3. 2013).

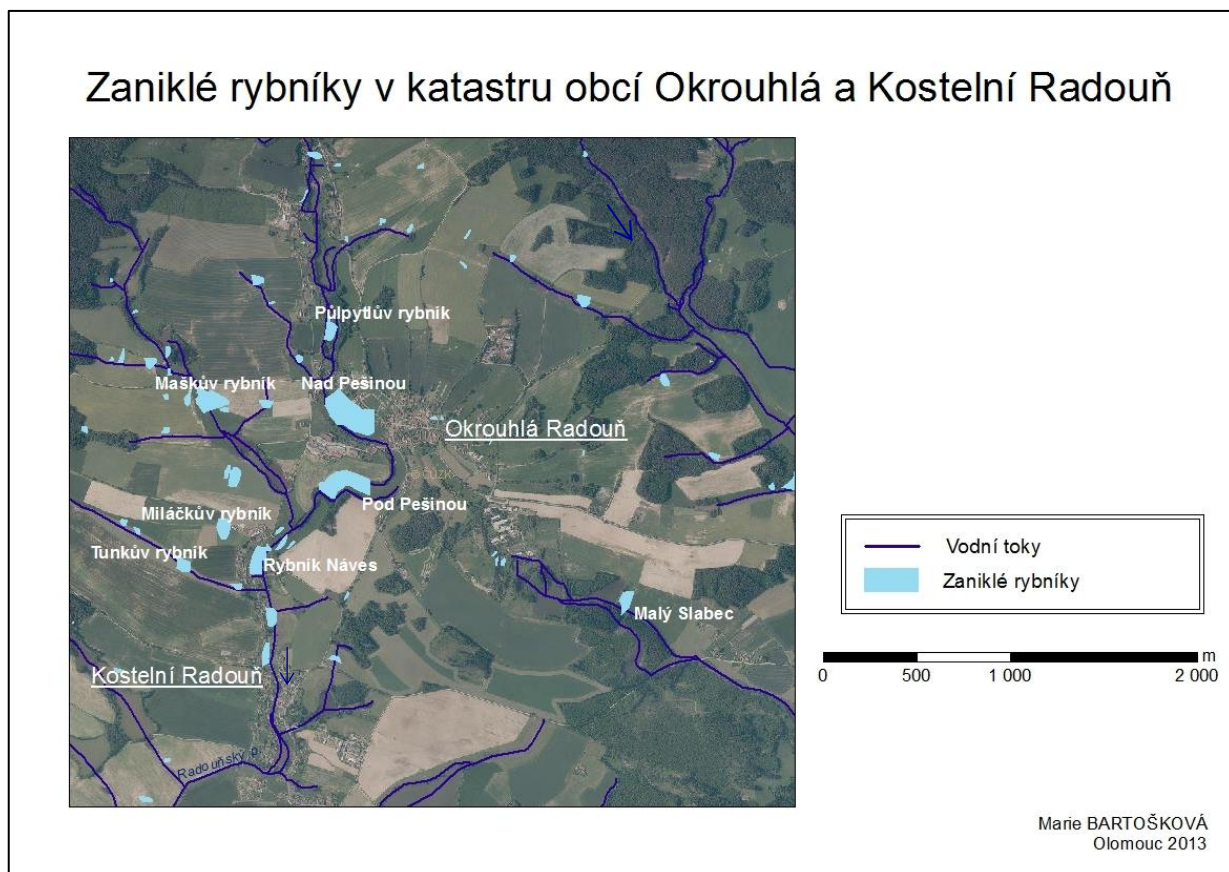
Další rybníky v katastru obce Okrouhlá Radouň

Jedním z větších zaniklých rybníků je ještě rybník Malý Slabec, který se rozprostíral jihovýchodně od obce. První zprávy o něm jsou též z roku 1485. Podle záznamů ze špitálu v Jindřichově Hradci byl dán Vondrovi z Okrouhlé Radouně v roce 1534. Dne 3. 6. 1848 koupil rybník Bartoloměj Zedníček z Okrouhlé Radouně, který následně rybník vypustil a zatravnil. Většina dalších zaniklých rybníků, které jsou na obrázku níže, byly zrušeny do roku nebo v roce 1949. Rybník Půlpytel, který patřil k domu č. p. 15, a rybník Mašek, který náležel domu č. p. 9, zanikly před rokem 1949 (Vlastivědný sborník Dačicka, Jindřichohradecka a Třeboňska, 2005).

Rybník Náves

Posledním vybraným zaniklým rybníkem v lokalitě Radouní, ležícím na Radouňském potoce, je rybník nesoucí název Náves. Původně byl majetkem domů č. p. 44 a 45 (ústní sdělení Ladislav Holický, 27. 3. 2013). Území, kde v době druhého vojenského mapování stával původní rybník o rozloze 1,32 ha, se dnes nachází uprostřed obce Kostelní Radouň. Katastrálním územím patří taktéž ke Kostelní Radouni a jeho parcela číslo 78/1 patří obci. Podle www.kostelniradoun.cz byla původní rozloha tohoto rybníku v 17. století až 3 ha. Byla však potřeba další půdy k vytvoření nových stavení, a tak byl obecní rybník během 18. a na počátku 19. století postupně zmenšován. Takto získaná nová půda byla však méně vhodná pro stavbu domů. Dle pozůstalých zápisů Josefa Brožka (ústní sdělení Ladislav Holický, 27. 3. 2013), místního kronikáře a regionálního historika, vypukla dne 6. května 1934 nad zdejší krajinou velká bouře s krupobitím. V Kostelní Radouni se rozlila voda po celé návsi v mohutnou řeku. Velké množství domů, především v těsné blízkosti potoka, bylo pod vodou. Velké množství dřeva a dřevěných úlomků, společně s různými jinými objekty, se dostávalo do vod rybníka, jemuž přetékala hráz, a která byla v průběhu povodně poškozena. Vesnice byla rozdělena na dvě části a mnozí lidé se nemohli dostat domů. Rybník, který utrpěl velké škody, byl následně vypuštěn.

Dle terénního výzkumu je území využíváno jako obecní hřiště. Jeho plocha je však silně podmáčená, tudíž je snad nepředstavitelné na tomto hřišti hrát nějakou sportovní kolektivní hru, přestože jsou zde umístěné branky a sloupky držící volejbalovou síť. Na části území je situován výběh pro ovce. Do území zasahuje i několik domů. Severní část je též využívána společností ZEVEVA a. s. jako pastvina.

Obr. 19 Mapa zaniklých rybníků v katastru obcí Okrouhlá a Kostelní Radouň
(Podklad: Národní geoportál INSPIRE – ortofotomapa, VÚV TGM – digitální data DIBAVOD
– vodní toky (jemné úseky), vodní nádrže)

V katastrálním území obce Kostelní Radouň se nachází další zaniklé, méně rozsáhlé rybníky, o nichž nebylo možné zjistit, kdy zanikly, pouze jak se jmenovaly (ústní sdělení Ladislava Holického, 27. 3. 2013). Jejich jména jsou: Maškův, Miláčkův, Tunkův rybník a Malý Slabec. Lokalita rybníků je znázorněna na obrázku č. 19.

8.1.16 Další navštívené zaniklé rybníky v povodí Nežárky

Při terénním výzkumu bylo vedle již zmíněných rybníků navštíveno ještě více lokalit zaniklých rybníků. K několika dalším vybraným však již nebylo nalezeno dostatečné množství informací, ale jistě stojí za zmínku.

Na rozhraní katastrálních území obcí Pístina a Stříbřec se nachází dvanáct zaniklých rybníků. Jde o zaniklé rybníky, které dnes plní funkci lesa nebo jsou využívány jako pastviny. Při terénním výzkumu byly nalezeny patrné zbytky hrází. Všechny mají podobný charakter, jsou velice nízké. Žádná z nich nemá výšku vyšší než 1 m (0,5–0,75 m). Jejich délky jsou okolo 100 m a všechny hráze jsou prokopány. Jeden ze zmíněných rybníků má průrvu v hrázi dokonce ve dvou místech. V době terénního výzkumu byla část lesa vykácena, především všechny vzrostlé stromy. Zůstává zde otázka, zda majitelé uvažují o obnově rybníku. Série tří rybníků ležících jižněji, které jsou zatravněné, se nechala při terénním šetření projít celá díky zmrzlé půdě. V jinou roční dobu by toto území bylo naprosto nepřístupné. Charakter rybníků a hrází je podobný, jako v předešlém případě. U všech tří je patrný pozůstatek po hrázi. Výška hrází se opět pohybuje kolem půl metru. Dlouhé jsou od 70 m do 130 m. Části blíž k lesu jsou zarostlé náletovými keři a rákosem. Jejich okraje pak splývají s okolním terénem. Závěrem ke všem dvanácti rybníkům můžeme říci, že všechny byly v minulosti dosti mělké. Celé okolí je protkáno sítí stok a potoků. Ty patrně v minulosti napájely tyto zaniklé rybníky.

V nejuvýchodnější části povodí Nežárky, v obci Studená, se nalézá soustava čtyř zaniklých rybníků, na jejichž ploše je zástavba rodinných domů a areál firmy. Uprostřed obce, po toku výše, se nachází jeden samostatný zaniklý rybník, jehož plocha byla v době druhého vojenského mapování 2,32 ha. Dle pana Davida Fogla (ústní sdělení, 18. 2. 2013) mohl tento rybník vznikem patřit do konce 14. a začátku 15. stol. Při terénním výzkumu bylo zjištěno, že rybník je zavezen do roviny okolního terénu. Hráz je tvořena místní asfaltovou komunikací. Dle pana Davida Fogla byl rybník postupně zavezen koncem 70. let minulého století. V posledních deseti letech byli opakované pokusy o jeho obnovu zatím neúspěšné. Není plánováno rybník obnovit v původní velikosti, ale menší s parkovou úpravou okolo. Stavba je však závislá na dotacích, protože z rozpočtu obce takto velká investice není možná.

Další navštívenou lokalitou, je soustava čtyř zaniklých rybníků ležících severně od obce Jarošov nad Nežárkou. Dnes jsou využity jako louky, které jsou částečně zarostlé rákosem a olšemi. Hráze nejsou patrné u žádného ze zaniklých rybníků. Jde o nevyužívané území. Rybníky měly velikosti ploch cca 2 ha. V obecní kronice z roku 1940 je dle pana Bohumila Roda (písemné sdělení, 11. 2. 2013) záznam o dvou rybnících. Rybníky patřily panu Františkovi Maršíkovi a měli v té době rozlohu 1,5 ha

a 0,9 ha. Větší z nich se jmenoval Habát, menší Dolní. Dle pana Bohumila Roda (písemné sdělení, 11. 2. 2013) byl v této lokalitě v létě nedostatek vody. Svě udělala i výstavba nové silnice v roce 1986, která přetnula vodoteč. To mohou být důvody, proč byly rybníky zrušeny. V 90. letech chtěli majitelé zčásti obnovit nevyužité pozemky, ale tato obnova se nekonala.

Nejseverněji položený zaniklý rybník, který byl v povodí Nežárky navštíven, je bývalý rybník ležící v katastru Léskovce, jež je částí obce Počátky. Jde o rybník, který je ze všech vybraných rybníků i situovaný nejvýše (670 m n. m.). Dnes je zde nevyužívané území. Majitel pan František Janů se chystá tuto lokalitu opět využívat jako vodní plochu, což je jediné možné využití, protože půda je neúrodná a podmáčená. Jeden z pamětníků z obce Polesí u Počátek (ústní sdělení 17. 11. 2012) vzpomíná, že zde býval v době jeho dětství rybník, který nazývali V Borku. Následně byl vypuštěn a na jeho ploše se těžila rašelina.

8.2 Historické rybníky s pozměněnou plochou

8.2.1 Rybník Sax/Saks (Sax Teich)

Jde o rybník, který radikálně změnil svoji velikost a tvar. Nejprve zde stával rybník s původním názvem Saks (později Sax) s rozlohou 54,87 ha. Dle Třísky (1957) byl postaven roku 1558 zásluhou hejtmána Šťastného Pušperského z Pleší a prací rybníkáře Mládka a jeho pomocníků. Je součástí soustavy, kterou zde v 16. století rybníkáři vybudovali. Sloužil k chovu ryb a v již zmíněném sborníku se můžeme dočíst, že v letech 1563–1568 bylo v rybníce nasazeno 12 000 ryb. Obsádka v letech od 1574 do 1578 činila již jen 6 000 ryb a v dalších letech (1584–1588, 1590–1597, 1604–1616) se již ustálila na 4 800 ryb. Roku 1592 byly provedeny technické úpravy – výměna trouby, stavba kamenného tarasu a další. V letech 1652 a 1672–1678 byla obsádka 3 000 ryb, následně opět poklesla v letech 1680–1889 na 1 800 ryb.

Dnes je původní plocha rozdělena mezi dva rybníky (Přední Sax a Hluboký Sax), oba odděluje vzrostlý les nazývaný V Saxech. Tento lesní pozemek leží v obci a katastrálním území Drahov. Číslo parcely je 3024 a opět patří státu. Stávající rybníky vlastní pan Zbyněk Zajíc. V době třetího vojenského mapování byl rybník Sax ještě v původní rozloze a tvaru. Dnes jsou oba rybníky součástí ptačí oblasti a roste zde lakušník vláskolistý (*Batrachium trichophyllum*). Jde o druh teplejších oblastí, rostoucí převážně v rybníčcích, vzácně i v pomalu proudících vodách nebo příkopech. Druh je

dnes ohrožován intenzivním obhospodařováním rybníků. Dalším druhem vyskytujícím se v rybníku Sax je šmel okoličnatý (*Butomus umbellatus*). Šmel roste na březích rybníků, tůní a řek (Červený seznam, 2011).

Současný stav

Stávající rybníky jsou chovné, je do nich též odváděna voda z blízkého Drahoa. Původní rybník byl průtočný. Nyní je na sever od obou rybníků vytvořen umělý rozvod vody, jež rozděluje vodu do Předního Saxu a Hlubokého Saxu. Území V Saxu je tedy odvodněno a není zamokřeno. Po všech stranách rybníků i nově vytvořeného lesa je síť kanálů a stružek přivádějících vodu do rybníků. Na sever od území je močál zarostlý rákosem a trávou. Původní boční hráz je dlouhá 3 km, vysoká 2 až 3 m a široká 5,5 m. V posledních letech byly rybníky odbahněny a bahno ponecháno na březích, které se tím zvýšily. V Hlubokém Saxu dokonce tvoří ostrůvky uvnitř rybníku. Bahno též bylo navezeno po obvodu lesa V Saxu, kde nyní tvoří hráz. Bahnité plochy v okolí rybníků jsou porostlé rákosem a trávou.

8.2.2 Rybník Sousedský (Sousedsky Teich)

Dnes zamokřené území nesoucí název V sousedském je z části tvořeno lesem v první zóně chráněné krajinné oblasti Třeboňsko. Původní rybník Sousedský se rozkládal v inundačním území Nové řeky, na nějž navazují močály a podmáčené lesy. Pravidelně zaplavované bažinaté území vzniklo v souvislosti s výstavbou rybníka Rožmberk koncem 16. století a vybudováním umělého kanálu Nové řeky, převádějícího povodňovou vodu z Lužnice do Nežárky. Vytvořila se zde mozaika tůní a rozsáhlých močálů.

Území původního rybníku se rozkládá jihozápadně od obce Stříbřec, ve stejnojmenném katastrálním území. Parcela číslo 575, na níž původní rybník o rozloze 24,90 ha ležel, dnes patří státu, ale hospodaří na ní Lesy České republiky. Dle Ing. Petra Sedláčka (ústní sdělení, 28. 3. 2013) je plocha Sousedského rybníku součástí přírodní rezervace Novořecké močály. Rybník zanikl v průběhu 20. století. Díky své poloze v blízkosti Nové řeky byl často zaplavován a ničen povodněmi, které přinášela voda z tohoto umělého kanálu. Dodnes se dochovala jeho menší část s funkční hrází a dřevěnou výpustí. Neslouží k chovu ryb, je pouze součástí přírodní rezervace.

Dle www.ochranaprirody.cz je území rezervace z větší části ponecháno přirozenému vývoji. V bažinách historického rybníku se nachází plocha stulíku žlutého (*Nuphar lutea*), menší porosty žebratky bahenní (*Hottonia palustris*), stolítku přeslenatého (*Myriophyllum verticillatum*), bublinatky jižní (*Utricularia australis*) a leknínu bělostného (*Nymphaea candida*). Novořecké močály jsou významnou ornitologickou lokalitou. Hnízdí zde husa velká (*Anser anser*), hohol severní (*Bucephala clangula*), pochop rákosní (*Circus aeruginosus*), chřástal vodní (*Rallus aquaticus*), chřástal kropenatý (*Porzana porzana*), bekasina otavní (*Gallinago gallinago*), vodouš kropenatý (*Tringa ochropus*), ledňáček říční (*Alcedo atthis*), cvrčilka slavíková (*Locustella luscinioides*), cvrčilka říční (*Locustella fluviatilis*), cvrčilka zelená (*Locustella naevia*) a slavík modráček (*Luscinia svecica*). V době záplav, především v jarním období, je lokalita důležitou migrační zastávkou vodních ptáků. Vedle volavek bílých (*Egretta alba*), které se objevují především koncem léta na podzim v počtu desítek kusů, sem za potravou zaletují čápi černí (*Ciconia nigra*) a bílí (*Ciconia ciconia*), rybáči obecní (*Sterna hirundo*) a rybáči černí (*Chlidonias niger*). Žije zde početná populace piskoře pruhovaného (*Misgurnus fossilis*), skokan štíhlý (*Rana dalmatina*), skokan ostronosý (*Rana arvalis*), rejsec vodní (*Neomys fodiens*), rejsec černý (*Neomys anomalus*) a vydra říční (*Lutra lutra*).

Současný stav

Při terénním šetření bylo obtížné lokalizovat původní Sousedský rybník. Půda je podmáčená a porostlá náletovými keři. Zaniklý rybník má zachovalou hráz, osázenou duby. U hráze se nalézají již zmíněná část obnoveného rybníku. Obnova byla provedena již v roce 1995 (Šiftová, 2012). Lokalita při terénním výzkumu vypadala tak, jak asi vypadala v době, kdy se na ní začal stavět rybník. Jde o zamokřené území, kde rostou především náletové keře, které nepotřebují kvalitní půdu pro svůj růst. Území je prakticky nepřístupné, problematická byla i orientace při terénním výzkumu, který proběhl v prosinci 2012.

Obr. 20 Mapa rybníků v mirochovském polesí s rybníkem Sousedský na panství Chlum u Třeboně z roku 1876 (Kalný, 1989)

8.2.3 Kozlovský rybník (Kozlow Teich)

Kromě dvou zaniklých rybníků v obci Nová Včelnice se zde vyskytovaly i další historické rybníky, které byly vybudovány již mimo město. Severozápadně od města se nacházely dva rybníky, které od doby druhého vojenského mapování změnilы podstatně svou rozlohu a tvar.

Prvním z nich, ležícím blíž městu, je rybník nazývaný Kozlovský. Jeho původní rozloha byla 21,32 ha a nacházel se v těsné blízkosti města. Dnes by svou původní rozlohou zasahoval až do města. Informace o jeho zániku byly zjištěny až při terénním výzkumu, kdy jeden z místních obyvatel znal z vyprávění (ústní sdělení, 17. 11. 2012), že rybník se zmenšil díky výstavbě úzkokolejné železnice, která nyní prochází jeho zaniklou částí. Tato informace byla ověřena i na mapách třetího vojenského mapování, kdy skutečně tento rybník již nebyl zakreslen ve své původní velikosti, ale ve velikosti dnešní. V současnosti vede bývalým rybníkem souběžně s železnicí i silnice první třídy č. 34 z Českých Budějovic do Svitav. Jeden z pamětníků (ústní sdělení, 17. 11. 2012)

příkládá zánik části rybníka skutečnosti, že byl zrušen díky výstavbě této zmíněné silnice, která tvoří obchvat kolem města. Dříve tato silnice prý procházela centrem města. Jeho bývalá a zaniklá plocha, která se dodnes nazývá U Kozlova, prošla v 80. letech minulého století odvodněním (ústní sdělení jednoho z obyvatel Nové Včelnice, 17. 11. 2012), upravením koryta potoku, který jím protékal, a provedením meliorace. Dnes je tato zaniklá část rozparcelována a patří, jako předchozí dva rybníky, k obci a katastrálnímu území Nová Včelnice. Část původní plochy je využita k zástavbě, druhou část využívá Zemědělské družstvo Nová Včelnice jako stálou pastvinu.

V kronice Nové Včelnice (předchozí název do roku 1950 byl Včelnice – Nový Etynk) se dozvídáme o situaci na Kozlově hned v několika zmínkách. Roku 1923 kronikář informuje o stávající podobě Kozlova takto: *„Velký rybník „Kozlov“, po němž dosud zbytky mohutných hrází na západní straně městyse svědčí o jeho rozsáhlosti, proměněn na louky a z části i pole a četné menší rybníky byl. Jsou zdrojem vydatné vláhy, jež s úrodnou, původu hlinitou, písčitohlinitou, málo promokavou a příznivým podnebím zapříčiňují hojnou žeň polní i luční.“* Další nástin o původní velikosti rybníka, který nasvědčuje kronika města z roku 1934, hovoří o kácení stromů na jedné ze zaniklých stran rybníka, čímž byla zrušena stromová alej. Byly vykáceny břízy, aby se napravila peněžní tíseň ziskuchtivých občanů. Téhož roku však okrašlovací spolek osázel původní Kozlovskou hráz a až k cestě na nádraží břízkami. Od roku 1935 probíhaly pravidelně na hrázi Kozlovského rybníka a okolních polích slavnosti pálení čarodějnic. Od roku 1947 se rybníky kamenického velkostatku dostaly pod státní správu lesů a statků rybničnímu hospodářství. Kronika z roku 1956 ukazuje na skutečnost, že v okolí Nové Včelnice nebyly žádné vhodné rybníky, kde by mohlo být zbudováno koupaliště. MNV tedy do svého plánu zahrnuje výstavbu koupaliště a pro umístění byl navržen pozemek na lukách v okolí Kozlova a samotný rybník Kozlov. Roku 1977 byly provedeny opravy tohoto koupaliště, tj. úprava pláže, chodníku od skokanské věže k pláži, nového přepadu z rybníka v prostoru pláže a vybudování dvou přístřešků a dokončení sociálního zařízení. Dne 10. září 1971, jak uvádí kronika města Nová Včelnice, bylo započato s výstavbou bytových jednotek pro zaměstnance uranových dolů v prostoru bývalého Kozlovského rybníka, mezi rodinným domem K. Roubíčka a Fr. Domina.

Současný stav

Při terénním výzkumu byla nalezena dosud stávající boční část hráze. Hráz je široká 12 m, vysoká 3 m a dlouhá 250 m, je tvořena alejí dubů. V bývalém rybníce probíhá směrem od hráze výstavba rodinných a řadových domků. Řadové domky, které tu stojí již 20 let, jsou jednopatrové a mají jednoduchou stavbu. Při rozhovoru s jedním z obyvatelů těchto domů bylo zjištěno (ústní sdělení, 17. 11. 2012), že jsou spokojeni s lokalitou domů, s dobře provedenou meliorací, a kdyby nebylo špatně zvolené architektonické stavby řadových domů, ani by nevěděli, že bydlí „v rybníku“. Zmíněná architektonická chyba se stala v tom, že domy nemají správně provedený odvod dešťové vody ze střechy a díky tomu, se jim v deštivém počasí podmáčí zahrady. Při průzkumu dalších částí původního rybníku bylo zjištěno, že v jiných částech, především v okolí již zmíněné silnice, se často půda podmáčí. Meliorace zde nebyla provedena příliš úspěšně. Část původní hráze naprosto zanikla. Pozůstatkem po ní je jen vysázené stromořadí. Stávající Kozlovský rybník je dodnes využíván jako koupaliště.

8.2.4 Rybník Trošť (Trost Teich)

Západně od Kozlovského rybníka se nachází další rybník, nazývaný Lipno. Je pozůstatkem po větším rybníku Trošť. Zanikla vlastně jeho horní část a území u hráze se dochovalo, jen se přejmenovalo. Jeho původní velikost byla 18,30 ha. Dodnes se lokalitě v místě bývalé části rybníka říká V Troštích. Toto území, přestože těsně sousedí s Kozlovským rybníkem, již patří k obci a katastrálnímu území Hadravova Rosička. Je rozparcelováno a na jeho zaniklých částech je dnes trvalý travní porost či zemědělsky využívaná orná půda. Hospodaří na ní Zemědělské družstvo Nová Včelnice.

Současný stav

V místě bývalé části rybníka je dnes rozorané pole. Hráz rybníka Lipno je původní hrází velkého rybníka. Je 3,8 m vysoká, 7 m široká a 240 m dlouhá. Při terénním šetření bylo zjištěno, že prostor pod hrází rybníku se upravuje a bude zde prováděna stavba nového rybníku.

9 MOŽNOSTI DALŠÍHO VYUŽITÍ A OBNOVA RYBNÍKŮ

Nad otázkou obnovení rybníka by se měl každý, kdo má v úmyslu tuto skutečnost vykonat, řádně zamyslet a probrat jaké jsou klady a zápory stavby rybníku v oblasti, kde již někdy dříve vodní plocha byla. Výstavba, obnova nebo rekonstrukce malé vodní nádrže výrazně ovlivňuje přírodu a krajinu a může také představovat bezpečnostní riziko. Neplatí, že jakákoliv nádrž je automaticky přínosem pro přírodu a krajinu. Naopak řada těchto objektů je z tohoto hlediska problematických. Hlavním cílem při výstavbě a obnově rybníku je dosažení veřejných funkcí vodních nádrží. Různé plochy mají z ekologického hlediska různou hodnotu. Dle Justa a kol. (2009) by obnova nádrže měla připadat v úvahu pouze tam, kde ekologickou hodnotu proti současnému stavu pozvedne. Prakticky to znamená nevhodnost obnovy rybníků tam, kde jsou v současnosti mokřady, přirozené vodní toky, přírodě blízké louky, přírodě blízké lesní porosty, protože tyto formace jsou vesměs z ekologického hlediska hodnotnější než hluboká zátapa nádrže. Naproti tomu třeba území degradované zemědělským obhospodařováním, s vodním režimem rozvráceným odvodňovacími zařízeními a technickými úpravami vodních toků, může být výstavbou malé vodní nádrže obohaceno. Všechny rybníky, které v minulosti zanikly, nemusí být obnovovány za každou cenu. Důvody, pro které kdysi zanikly, mohou v některých případech přetrvávat a měly by být brány v úvahu. Staří rybníkáři se velmi neradi vraceli k profilům dříve protržených hrází, pokládali je za prokleté. Mnoho starých rybníků též zaniklo poté, co bylo zaneseno sedimenty a pro jejich majitele nebylo výhodné tyto rybníky již obnovovat.

Při terénním šetření byly zaznamenány i další faktory, které mohou ovlivnit výstavbu a obnovu rybníku. V mapovaném území povodí Nežárky by nebylo doporučeno obnovovat rybníky v místech, kde stojí již vzrostlý les. Jak bylo zmíněno výše, funkce lesa je ekologicky výhodnější, než vodní plocha. Taktéž by bylo ekonomicky náročné tuto lokalitu odlesnit a následně zavodnit. Dalším faktorem je jistě umístění ve vyšší nadmořské výšce, především na horním toku Nežárky – na jejích hlavních přítocích Kamenici a Žirovnici, které ji tvoří. V těchto lokalitách ještě nejsou řeky a potoky tolik vodnaté a je těžké udržet rybník plně napuštěn. V případě rybníčních soustav na Třeboňsku a Chlumecku, kde mnohdy zanikly celé soustavy, by se muselo obnovit více rybníků, než pouze jeden. V oblastech Třeboňska, kde je okolí rybníčních soustav a celkově rybníků silně podmáčené, je nevhodné obnovovat vodní plochu.

Jednak je to ekologicky nešetrné ale také ekonomicky nevýhodné. Zde by musel být proveden větší zásah do okolí rybníku, aby se upravila stabilita přilehlé krajiny. Dalším faktorem, který zabraňuje obnově rybníku, jsou majetkové poměry. Na mnoha místech se stává, že plochu zaniklého rybníku vlastní více majitelů. Často je těžké se shodnout na případném obnovení a výkupu pozemků. Proto ani zde se rybník nemusí podařit obnovit. Často se také stává, že okolní krajina je tak přetvořená člověkem, že by již nebylo možné rybník v těchto místech postavit. Příkladem mohou jistě být všechny rybníky, v jejichž místech dnes stojí městská či vesnická zástavba. V našem případě se též setkáváme se situací, že původní plocha rybníku je zemědělsky využívána. Mnohdy je však toto území málo úrodné, proto je vhodnější je raději zatravnit a využívat jako pastvinu. Příkladem může být okolí Blažejova a další. V obci Dívčí Kopy, která doposud nebyla v práci zmíněna, je situace také bezvýchodná, protože část území se využívá jako rekreační oblast s chatkami a ostatní plocha je podmáčená a nevyužívaná. Nelze však nijak zasáhnout do této situace. Po zamyšlení nad budoucností rybníka Sax, který se odbahnul a rozdělil tak na dva samostatné rybníky, by také jeho obnova byla velice nákladná a snad i neuskutečnitelná.

9.1 Zaniklé rybníky

9.1.1 Rybník Maluškov

Jak bylo zmíněno výše, funkce lesa je ekologicky výhodnější, než plocha vodní. Taktéž by bylo ekonomicky náročné tuto lokalitu odlesnit a následně zavodnit. Není tedy doporučeno měnit současný stav původního rybníku Maluškov. Les je díky síti stružek odvodněný a nijak nenarušuje okolní ráz.

9.1.2 Blatský rybník

Rybník Blatec je jeden z mála rybníků, které by bylo vhodné obnovit. Alespoň částečně – na ploše, kde není vzrostlý les. Pokud majitelé opraví hráz, vymění základovou výpusť a vystaví kádiště, bude moci sloužit k původnímu účelu – k chovu ryb. Bude taktéž vhodným doplňkem do krajinného rázu ve svém okolí. Problémem však zůstává lokalita výskytu chráněného druhu hrotnosemenky hnědé.

9.1.3 Rybník Belový

Díky vzrostlému lesnímu porostu by nebylo vhodné přemýšlet o obnově původního rybníku. Také se zde nachází ptačí rezervace, tudíž by nějaký větší zásah do

systemu nebyl přijatelný. Území je v nynějším stavu využito dobře, je součástí přírodní rezervace Novořecké močály.

9.1.4 Rybník Šimanov

Toto území leží v těsné blízkosti Nežárky, a jak bylo předneseno dříve, při povodních je dlouhodobě zatopeno. Nedá se využít jinak, než jako zatravněné náplavové území.

9.1.5 Hamerský rybník

Další využití této lokality není nijak přínosné. Část je zemědělsky využívána. Na velké části je též zástavba. Část u hráze může být ponechána tak, jak je. V mokřadu se může uchytit nějaký druh vlhkomilných rostlin. Případně by se mohly vykácet náletové dřeviny a vytvořit menší rybník v těchto místech.

9.1.6 Rybník Brandt

Díky poloze v blízkosti Nežárky byl rybník často zaplavován. Proto se ani dnes nedoporučuje jeho obnova. Území je využito dobře. Slouží jako náplavová louka, která v době povodní a zvýšení hladiny vody Nežárky pohlcuje přebytečnou vodu. Území se nedá využít jinak.

9.1.7 Rybník Starý

Zamokřené a z části zalesněné území rozkládající se na území bývalého rybníku by bylo vhodné ponechat vlastnímu osudu. Díky mokřadu a neznámému důvodu, proč rybník zanikl, není doporučeno rybník jakkoliv obnovovat. Popřípadě by se mohla v této oblasti provést úprava odtoku vody. Vytvořením sítě stružek by se území mohlo odvodnit, vykácet náletové dřeviny, zalesnit a dále využívat jako plnohodnotný les.

9.1.8 V Čítově

Vzrostlý borový les, jenž je protkán strouhami, může zůstat ve stavu, v jakém je. Plní svou funkci lesa a je lokalitou chráněného druhu *Cladonia norvegica*. Člověk by zde neměl jakkoliv zasahovat.

9.1.9 Rybníky v okolí obce Blažejov

Toto území prošlo zemědělským obhospodařením a odvodňovacím zařízením s technickými úpravami vodních toků. Část je zatravněná nejspíše v místech, která nebyla tolik úrodná, část stále ještě zemědělsky využívána. Po čase, kdy tato půda již

nebude moc přínosná pro zemědělství, se může zatravnit. Pokud nebude ani toto zatravnění k užítku, může být výstavbou malé vodní nádrže spíše obohaceno.

9.1.10 Rybníky u obce Rodvínov

Menší zaniklý rybník v katastrálním území obce Rodvínov je zemědělsky využíván. Není zatím potřeba tuto lokalitu nějak obměňovat. Je plnohodnotně využívána. Větší rybník nesoucí název Mahring má dodnes svůj pozůstatek v podobě malého rybníku. V rámci možností má i zachovalou hráz. Je nevyužívaný, zarostlý rákosem. Zde by mohla být navržena jeho obnova, přestože nebyla zjištěna příčina jeho zániku. Rybník sousedí s lesem a plnil by tak krajínotvornou funkci. Neměl by žádné výrazné využití, ale určitě by působil lépe než takto zarostlý a nevyužívaný.

9.1.11 Rybník Zapona

Taktéž zde je funkce lesa ekologicky výhodnější, než plocha vodní. Bylo by ekonomicky náročné tuto lokalitu odlesnit a následně zavodnit. Není tedy doporučeno měnit současný stav původního rybníku. Podmáčené území v části okolo potoka nijak nenarušuje funkci lesa.

9.1.12 Rybník Březina, bezejmenný rybník

Obnova obou rybníků není možná díky vzrostlému lesu. Výstavba rybníku by měla připadat v úvahu tam, kde ekologickou hodnotu pozvedne. Není tedy možné v našem případě uskutečnit obnovu, protože je zde mokřad a lesní porost. Přestože je les podmáčený, obnovení rybníku by v těchto podmínkách bylo zcela nevhodné.

9.1.13 Návesní rybník

Obnova se provádí. Návesní rybník a další rybníky v lokalitě jsou budovány pro zachytávání části povodňových vln a pro extenzivní chov ryb.

9.1.14 Rybník Vožralý a Nový rybník

Stojí zde městská zástavba. Okolní krajina je tak přetvořená člověkem, že by již nebylo možné v těchto místech obnovit rybník či území nějak upravit.

9.1.15 Rybníky v obci Okrouhlá Radouň a Kostelní Radouň

První rybník z Okrouhlé Radouň se nachází na zatravněném území. Toto území je částečně podmáčené. Lemují ho však rodinné domy. Jediným možným zásahem do lokality může být meliorace. Území se nechá vysékat a je tak využito. Druhý rybník leží v těsné blízkosti vodního toku. Při povodních je zaplavovaný, tudíž není nějaké využití

do budoucna realizovatelné. Zaniklý rybník v Kostelní Radouni je využíván jako hřiště. Je podmáčený, ale opět v blízkosti vodního toku, čili naprosto nevyžitelný do budoucna. Zde by snad opět napomohlo odvodnění. Všechny rybníky jsou ve vyšších nadmořských výškách. Zde se rybníky tolik neobnovují. Plocha většinou bývá zatravněna.

10 ZÁVĚR

Cílem diplomové práce bylo zhodnotit zájmové území z hlediska existence vodních ploch od druhého vojenského mapování do současnosti. Povodí Nežárky v minulosti patřilo mezi nejvýznamnější rybníkářské oblasti v Čechách. Jedním z faktorů je příznivá nadmořská výška povodí, která je vhodná pro výstavbu rybníků. Rybníky se proto rozkládaly stejnoměrně po celé ploše povodí. V době druhého vojenského mapování bylo v této oblasti až 3 488 rybníků. Dodnes se dochovaly pouze ty největší z nich a až 1 929 rybníků bylo do dnešní doby zrušeno. Je zde patrná skutečnost, že na Třeboňsku, v oblasti CHKO Třeboňsko a na Chlumecku mnoho rybníků zůstalo zachováno. Rušily se především rybníky na Českomoravské vrchovině a na Jindřichohradecku. Jde převážně o rybníky s menší rozlohou. Větší rybníky zanikaly v oblasti dolního toku Nežárky a v oblasti Chlumu u Třeboně, kde byly také nejvíce situovány. Rozloha zaniklých rybníků byla různá, avšak až 69 % těchto rybníků bylo menších než 0,3 ha. Největším zaniklým rybníkem je rybník Maluškov s plochou 53,58 ha. Nejvíce rybníků zaniklo v nadmořské výšce 626–650 m n. m. Rybníky byly díky změně hospodaření přeměněny především na ornou půdu. Dalším současným využitím těchto rybníků je pak ostatní zemědělská půda, lesy a pastviny. Některé rybníky se staly součástí městské zástavby. Rešerše literatury zájmového území a samostatný terénní výzkum posoudily současný stav u vybraných 20 lokalit, na kterých se v minulosti nacházely rybníční plochy. Na mnoha místech byla patrná původní hráz, která je hlavním důkazem existence bývalého rybníku. Dnes jsou plochy zaniklých rybníků převážně využity jako orná půda, les, nebo louka. Také byly navrženy možné postupy u několika historických ploch. Jde o plochy, které jsou degradované zemědělským obhospodařováním. Zde může být výstavba vodní nádrže spíše obohacím. Taktéž by nepřilíš úrodná půda mohla být zatravněna a využívána jako pastvina. Těchto území, na nichž by bylo vhodné navrhnout další možné využití, je mezi vybranými méně. U ostatních vybraných a zmíněných zaniklých rybníků bylo stanoveno, že současné využití je realizováno správně. V případě dvou vybraných lokalit, které se nachází v těsné blízkosti Nežárky a jsou často dlouhodobě zaplavené, je jejich využití také správné. Bylo vyloučeno, že by obnova rybníku byla vhodná v místech, kde je dnes mokřad, lesní porosty či louky. Tyto formace jsou ekologicky hodnotnější než zátopa nádrže. V místech, která nejsou vhodná pro výstavbu rybníku a jsou podmáčená, bylo doporučeno provedení meliorace.

Práce přináší souvislý výklad o fyzickogeografické charakteristice a historii území vymezeným povodím Nežárky, analyzuje zaniklé rybníky v tomto povodí a může tak posloužit pro účely obecních úřadů, kronikářů a pro střediska ekologické výchovy v zájmovém území. Taktéž může sloužit pro střední školy v rámci regionálního zeměpisu České republiky v tématu Místní region nebo jako podklady a náměty pro projektovou výuku.

11 SUMMARY

The aim of this thesis was to evaluate the Nežárka river basin area in terms of existence of a former ponds in the period since a second military mapping to present day. Methodology of work consists of three parts. The first part is based on research of literature dealing with the physiographic characteristics of the area and especially the history of fish farming in the Nežárka catchment. Second part focuses on mapping and analyzing historical ponds of the second military mapping. The last part of the thesis consists of description of current state of those historical ponds, discovered by a field research.

Nežárka basin was in the past one of the most important pond areas in the Czech republic. One of the factors for this prominent status is a favorable altitude of the basin, suitable for building ponds. There were as much as 3,488 ponds in the period of second military mapping. To this day, only the largest were preserved, and up to 1,929 ponds were destroyed. Surface area of those defunct ponds did vary greatly, but almost 69 % of them was smaller than 0,3 ha. The largest one called Maluškov had surface area of 53,58 ha. Most of the defunct ponds were situated in the altitude from 626 to 650 m. The ponds were usually transformed to arable land. Another current use of those former ponds was either some form of agricultural land or forests and pastures. Some of the ponds have become part of urban development.

Field and literature research assessed the current state of the previously selected 15 locations. The original pond dam was visible in many places and served as a proof of existence of a former pond. Possible procedures have been proposed at several historic pond areas, especially areas with degraded agricultural management. In those cases, construction of water reservoir would enrich the environment and the not very fertile soil could also be transformed to grasslands and pastures. For other selected dissolved ponds was determined that the current recovery is implemented correctly. It is not recommended to restore ponds in areas currently being wetlands, forests and meadows.

12 POUŽITÁ LITERATURA

TIŠTĚNÉ ZDROJE

- ALBRECHT, J. a kol.: *Českokubějovicko*. In: Mackovčín, P. a Sedláček, M. (eds.): *Chráněná území ČR*, svazek VIII. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno, 2003. 807 s.
- ANDRESKA, J.: *Lesk a sláva českého rybářství*. Ostrava: NUGA, 1997. 166 s.
- ANDRESKA, J.: *Rybářství a jeho tradice*. 1. vyd. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1987. 205 s.
- BERAN, J.: *Rybniční soustavy jižních Čech*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Fakulta lesnická a environmentální, Katedra vodního hospodářství, 2005. 23 s.
- ČECH L., ŠUMPICH J., ZABLOUDIL V. a kol.: *Jihlavsko*. In: Mackovčín, P. a Sedláček, M. (eds.): *Chráněná území ČR*, svazek VII. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno, 2002. 528 s.
- CULEK, M. (ed.): *Biogeografické členění České republiky*, svazek I. Praha: ENIGMA, 1996. 347 s.
- DEMEK, J., MACKOVČÍN, P. a kol.: *Zeměpisný lexikon ČR: hory a nížiny*. Brno: AOPK ČR, 2006. 580 s.
- GERGEL, J.: *Úloha malých vodních nádrží v zemědělské krajině*. Praha: Ústav vědeckotechnických informací pro zemědělství, 1990. 68 s.
- HULE, M.: *Rybníkářství na Třeboňsku - historický průvodce*. Třeboň: Caprio, 2000. 220 s.
- KUBAČÁK, A.: *Dějiny zemědělství v českých zemích. Díl 1, Od 10. století do roku 1900*. Praha: Česká zemědělská tiskárna, 1994. 191 s.
- KUKLÍK, K.: *České a moravské rybníky*. Praha: ČTK, 1984. 83 s.
- LIPSKÝ, Z.: *Sledování změn v kulturní krajině: učební text pro cvičení z předmětu Krajinná ekologie*. Kostelec nad Černými Lesy: Česká zemědělská univerzita Praha, 2000. 71 s.
- MÍKA, A.: *Slavná minulost Českého rybníkářství*. Praha: Orbis, 1955. 59 s.
- NEUHÄUSLOVÁ, Z., MORAVEC, J. (eds.) a kol.: *Mapa potenciální přirozené vegetace České republiky*. Praha: Academia, 1997. 341 s.
- QUITT, E.: *Klimatické oblasti Československa*. Brno: Geografický ústav ČSAV, 1971. 13 s.

- RIEDL, M. a kol.: *Jihočeské rybníční pánve*. Praha: Olympia, 1967. 202 s.
- ŠUSTA, J.: *Pět století rybníčního hospodářství v Třeboni: příspěvek k dějinám chovu ryb se zvláštním zřetelem na přítomnost*. Třeboň: Carpio, 1995. 212 s.
- TOLASZ, R., a kol.: *Atlas podnebí Česka – Climate atlas of Czechia*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. 255 s.
- TOMÁŠEK, M.: *Atlas půd České republiky*. Praha: Vydavatelství Českého geologického ústavu, 1995. 36 s.
- TŘÍSKA, K.: *Staré rybníční hospodářství u Kardašovy Řečice*. In: *Jihočeský sborník historický 26*, České Budějovice: Jihočeské tiskárny, 1957. s. 9-13, 40-45.
- VALEŠ, P., VÁLKOVÁ, J., PROUZOVÁ, E.: *Putování kouzelnou Vysočinou: „Řeka Kamenice vypravuje...“*. Beroun: Nakladatelství MH, 2008. 127 s.
- VLČEK, V. a kol.: *Zeměpisný lexikon ČSR – Vodní toky a nádrže*. Praha: Academia, 1984. 315 s.
- VRÁNA, K., BERAN, J.: *Rybníky a účelové nádrže*. Praha: ČVÚT v Praze, 2008. 150 s.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- BIOAREA s. r. o. *Obchodní rejstřík firem* [online]. 2000-2013 [cit. 2013-03-18]. Dostupné z www: <<http://obchodnirejstrik.cz/bioarea-s-r-o-28085574/>>.
- Cesta za stromy Chlumecka. *Staré a památné stromy Třeboňska* [online]. 2006-2012 [cit. 2013-01-11]. Dostupné z www: <<http://www.stromytrebonska.cz/storage/userfiles/file/trasy/texty/chlumecka.pdf>>.
- Duby – Novořecká bašta. *Staré a památné stromy Třeboňska* [online]. 2006-2012 [cit. 2013-01-12]. Dostupné z www: <<http://stromy.trebonsko.org/view.php?cislocclanku=2009040021>>.
- *Geocaching* [online]. 2000 - 2013 [cit. 2013-01-11]. Dostupné z www: <<http://www.geocaching.com/seek/log.aspx?LUID=d5a2ff91-a391-4949-8b8e-48c36c5c4bd2>>.
- Historie. *Obec Val* [online]. 2013 [cit. 2013-01-13]. Dostupné z www: <<http://www.obecval.cz/index.php?nid=538&lid=cs&oid=8371>>.

- Charakteristiky toků a povodí ČR. *VÚV T.G.Masaryka - Oddělení GIS* [online]. 2011 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z www: <<http://www.dibavod.cz/24/charakteristiky-toku-a-povodi-cr.html>>.
- Kostelní Radouň. *Grundy* [online]. 2013 [cit. 2013-02-08]. Dostupné z www: <<http://www.kostelniradoun.cz/index.php?nid=844&lid=cs&oid=50654>>.
- MALÍČEK, J., BOUDA, F., KOCOURKOVÁ, J., PALICE, Z., PEKSA, O.: *Zajímavé nálezy vzácných a přehlížených dutohlávek v České republice*. Praha: Česká botanická společnost, Bryonora č. 48, 2011, s. 34-50. Dostupné z www: <https://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:9aOSSxpf5-0J:botanika.bf.jcu.cz/BLS/english/files/bryonora48_6.pdf+&hl=cs&gl=cz&pid=bl&srcid=ADGEEShpb7JLi4MCDafpHy3h2VT7c2lllIRMT0VmUdT2M4fJDINAXTv6PH9BHhqdBaPb7NE3xaahF-ZIQuvBmHPwoCiIMV3_T8fwXX_UqPfrWEf-8ftS4rEOQJHWgiVn3eGi0sMdxMWr&sig=AHIEtbTGwk84IWR27thTv12YgML2vX7gkA>.
- MIKŠOVSKÝ, M., ZIMOVÁ, R.: *Historická mapování Českých zemí*. Katedra mapování a kartografie Fakulty stavební ČVUT v Praze, 2006. Dostupné z www: <http://www.vugtk.cz/odis/sborniky/jine/geos06/paper/71_miksovsky_zimova/paper/71_miksovsky_zimova.pdf>.
- Myslivecké sdružení: Bažantice Prátr Třeboň. *Penzion Prátr* [online]. 2012 [cit. 2013-01-11]. Dostupné z www: <<http://www.penzionpratr.cz/cz/page/2549/myslivecke-sdruzeni.html>>.
- Novořecké močály. *AOPK ČR: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR* [online]. 2013 [cit. 2013-02-12]. Dostupné z www: <<http://www.ochranaprirody.cz/trebonsko/index.php?cmd=page&id=1563>>.
- Rhynchospora fusca - hrotnosemenka hnědá. *Natura Bohemica* [online]. 2008-2013 [cit. 2013-02-06]. Dostupné z www: <<http://www.naturabohemica.cz/rhynchospora-fusca/>>.
- Rybníkářství. *Třeboňsko* [online]. 2005-2013 [cit. 2013-03-22]. Dostupné z www: <<http://www.trebonsko.cz/kategorie/rybnikarstvi/>>.
- Rybníky: Okolní krajina. *Chlum u Třeboně* [online]. 2012 [cit. 2013-02-10]. Dostupné z www: <<http://www.chlumutrebone.cz/rybniky>>.
- STEHLÍK, L.: Třeboň. *Země zamyšlená* [online]. 2011 [cit. 2013-03-23]. Dostupné z www: <<http://www.zemezamyslana.cz/text/trebon>>.

- ŠIFTOVÁ, B.: *Třeboňsko*. Bakalářská práce. Univerzita v Českých Budějovicích, Zemědělská fakulta. České Budějovice, 2012. Dostupné z www: <<http://theses.cz/id/wv6zo5/BakalarskaPraceBarboraSiftova.txt>>.
- Územně analytické podklady: Podklady pro rozvoj udržitelného rozvoje území pro Jihočeský kraj. In: *Územní plánování - Jihočeský kraj* [online]. 2009 [cit. 2013-01-09]. Dostupné z www: <http://up.kraj-jihocesky.cz/files/P5a_30112011.pdf>.
- *Územní plán Val: opatření obecné povahy*. Val, 2011. Dostupné z www: <<http://www.obecval.cz/file.php?nid=538&oid=2710638>>.
- Z dějin myslivosti v Žirovnici. *Myslivecké sdružení Žirovnice* [online]. 2012 [cit. 2013-02-10]. Dostupné z www: <<http://www.mszirovnice.estranky.cz/clanky/100.-vyroci-zalozeni-sdruzeni.html>>.

HISTORICKÉ PRAMENY

- *Červený seznam*. Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2011. Dostupné z www: <http://www.muzeumcb.cz/dokumenty/cerveny_seznam_Vydrova_Dopl_15_04_2011.doc>.
- Katastrální úřad v Jindřichově Hradci: *Parcelní protokol a mapa Okrouhlé Radouně*. 1949.
- KODL, F., KODLOVÁ, J.: *Staňkov: Kronika čtyř století*. Chlum u Třeboně: Místní národní výbor, 1982.
- *Obecní kronika obce Jarošov nad Nežárkou*. 1940. Písemné sdělení: Bohumil Rod, 11. 2. 2013.
- Oblastní archiv v Jindřichově Hradci: *Účty špitálu a gruntovní knihy špitálských obcí*. Ústní sdělení: Ladislav Holický, 27. 3. 2013.
- Státní oblastní archiv v Třeboni. *Pamětní kniha obce Dolní Lhota*. 1923-1968. Dostupné z www: <<http://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=0&doctree=1kgodp>>.
- Státní oblastní archiv v Třeboni. *Pamětní kniha Nové Včelnice 1881-1990*. Dostupné z www: <<http://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=0&doctree=1kgono>>.

- Rybníky v Okrouhlé Radouni. In: *Vlastivědný sborník Dačicka, Jindřichohradecka a Třeboňska 2005/17*. Muzeum Jindřichohradecka, 2005. 17 s.

MAPY

- QUITT, E.: *Klimatické oblasti ČSR*, 1 : 500 000. Brno: Geografický ústav ČSAV, 1975.
- KALNÝ, Adolf. *Jihočeské rybníky na starých mapách* [kartografický dokument]. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1989. 38 mapových listů.
- Kontaminovaná místa. *CENIA: česká informační agentura životního prostředí* [online]. 2012 [cit. 2013-01-13]. Dostupné z: <<http://kontaminace.cenia.cz/>>.

MAPOVÉ PODKLADY

- Národní geoportál INSPIRE – druhé vojenské mapování, ortofotomapa, automapa, geomorfologické členění, hranice správních celků.
- VÚV TGM – digitální data DIBAVOD – vodní toky (jemné úseky), vodní nádrže.

ÚSTNÍ A PÍSEMNÁ SDĚLENÍ

- Boček František, starosta obce Plavsko, ústní sdělení dne 8. 2. 2012
- Čížková Radka, Ing., pracovnice v odboru životního prostředí na městském úřadě v Pelhřimově, ústní sdělení dne 29. 3. 2013
- Fogl David, tajemník obce Studená, ústní sdělení dne 18. 2. 2013
- Holický Ladislav, kronikář obce Okrouhlá Radouň, ústní sdělení dne 27. 3. 2013
- Němec Jiří, Ing., starosta obce Příbraz, písemné sdělení dne 6. 2. 2013
- Rod Bohumil, starosta obce Jarošov nad Nežárkou, písemné sdělení dne 11. 2. 2013
- Sedláček Petr, Ing., hlavní technik vodního hospodářství Třeboň, ústní sdělení dne 28. 3. 2013
- Špaček Stanislav, starosta obce Blažejov, ústní sdělení dne 13. 2. 2013
- Tomšová Věra, starostka obce Dolní Lhota, ústní sdělení dne 7. 2. 2013
- Společnost Pražské vodohospodářské stavby s. r. o., písemné sdělení dne 7. 2. 2013

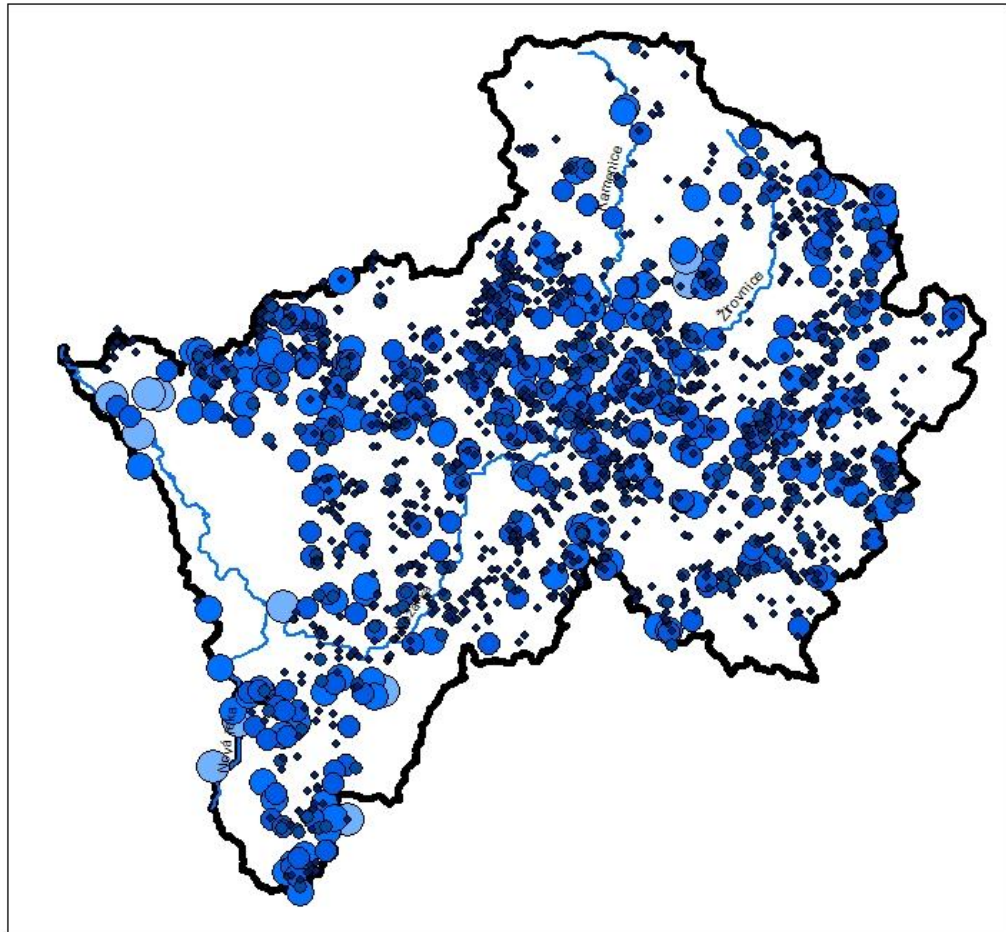
SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha 1** Mapa velikosti zaniklých rybníků v povodí Nežárky
- Příloha 2** Mapa současného využití ploch zaniklých rybníků v povodí
Nežárky
- Příloha 3** Lokalizace zaniklých rybníků v současné krajině
- Příloha 4** Lokalizace historických rybníků se změnou plochou v současné
krajině
- Příloha 5** Fotodokumentace

Příloha č. 1

**MAPA VELIKOSTI ZANIKLÝCH RYBNÍKŮ
V POVODÍ NEŽÁRKY**

VELIKOST ZANIKLÝCH RYBNÍKŮ V POVODÍ NEŽÁRKY

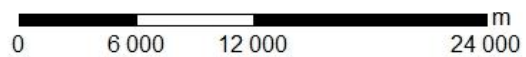

Plocha [ha]

- do 0,30
- 0,31 - 0,50
- 0,51 - 1,00
- 1,01 - 5,00
- 5,01 a větší

— vodní toky

▭ hranice povodí

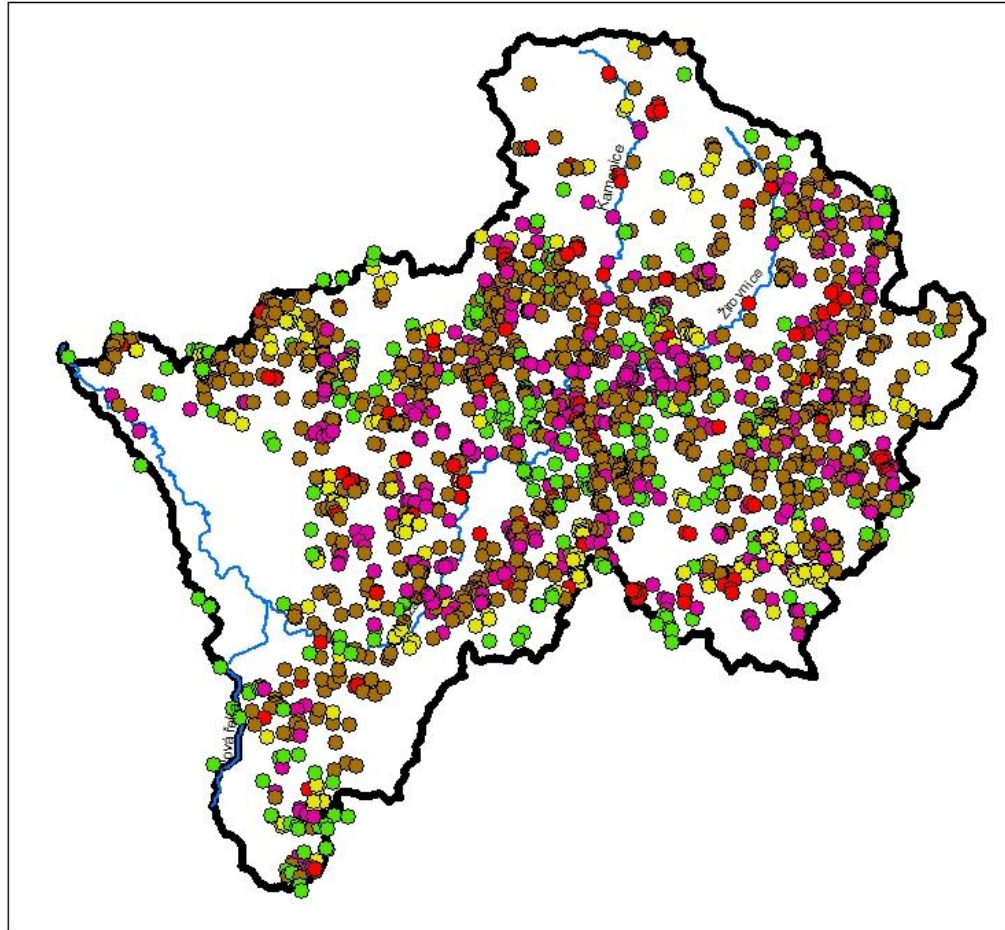
Marie BARTOŠKOVÁ
Olomouc 2013

Podklad: VÚV TGM – digitální data DIBAVOD – vodní toky (jemné úseky)

Příloha č. 2

**MAPA SOUČASNÉHO VYUŽITÍ PLOCH
ZANIKLÝCH RYBNÍKŮ V POVODÍ NEŽÁRKY**

VYUŽITÍ ÚZEMÍ ZANIKLÝCH RYBNÍKŮ V POVODÍ NEŽÁRKY

Současné využití území

- zastavěná plocha
- orná půda
- pastviny
- ostatní zemědělská plocha
- lesy

— vodní toky

▭ hranice povodí

0 6 000 12 000 24 000 m

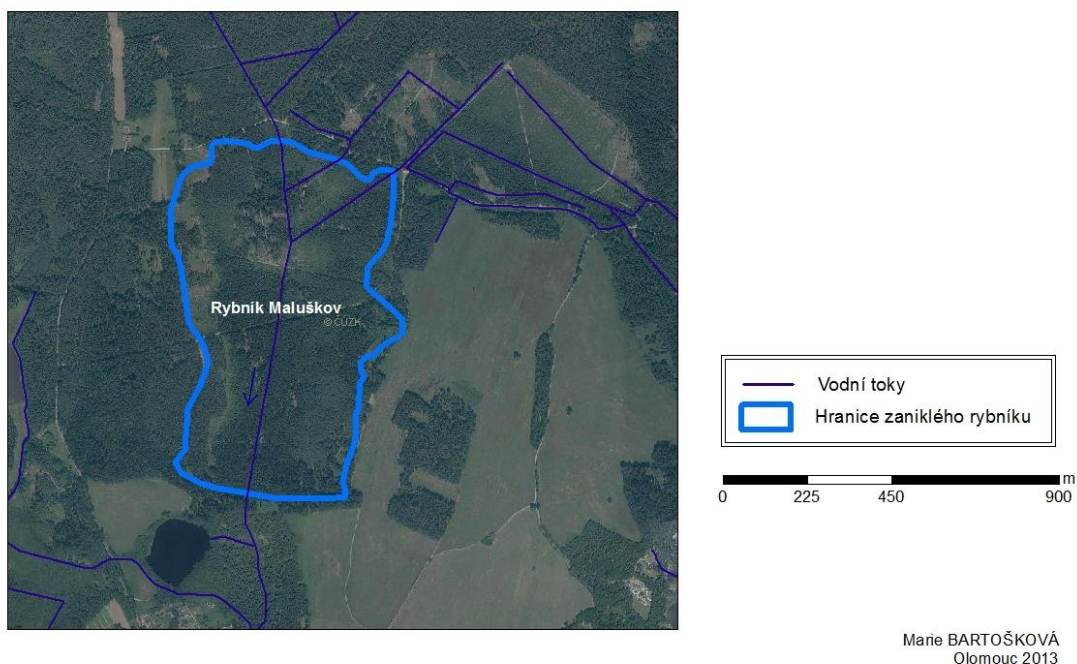
Marie BARTOŠKOVÁ
Olomouc 2013

Podklad: VÚV TGM – digitální data DIBAVOD – vodní toky (jemné úseky)

Příloha č. 3

**LOKALIZACE ZANIKLÝCH RYBNÍKŮ
V SOUČASNÉ KRAJINĚ**

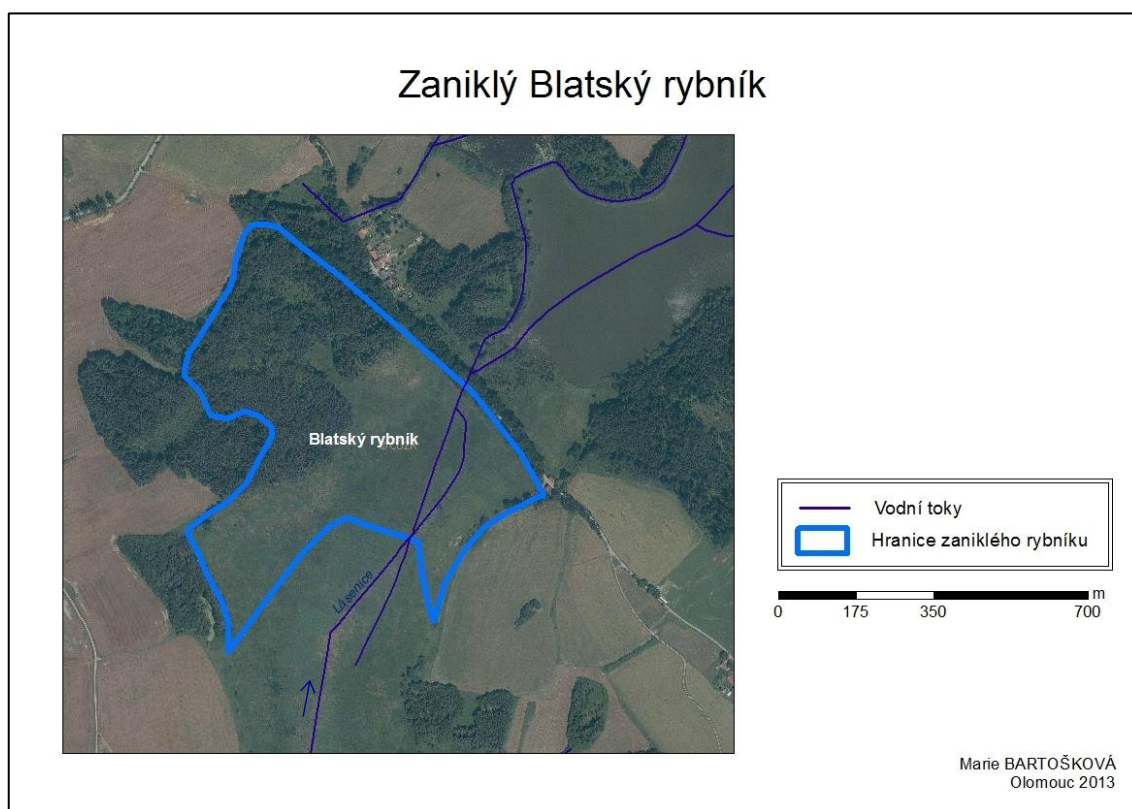
Zaniklý rybník Maluškov

Obr. 1 Mapa zaniklého rybníku Maluškov

Podklad: Národní geoportál INSPIRE – ortofotomapa, VÚV TGM – digitální data DIBAVOD – vodní toky (jemné úseky)

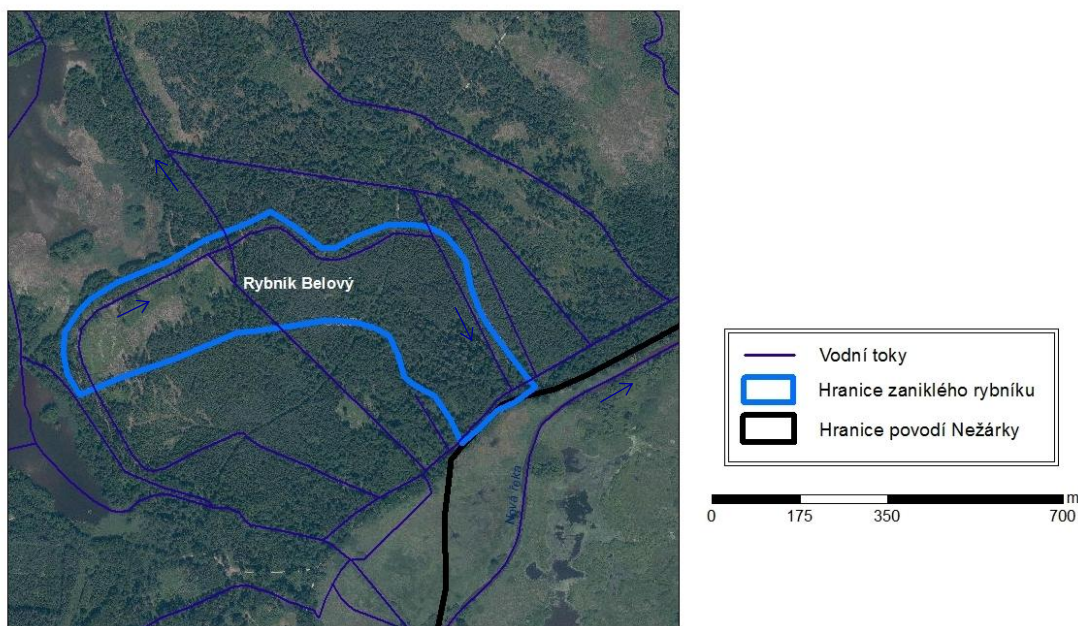
Zaniklý Blatský rybník

Obr. 2 Mapa zaniklého Blatského rybníku

Podklad: Národní geoportál INSPIRE – ortofotomapa, VÚV TGM – digitální data DIBAVOD – vodní toky (jemné úseky)

Zaniklý rybník Belový

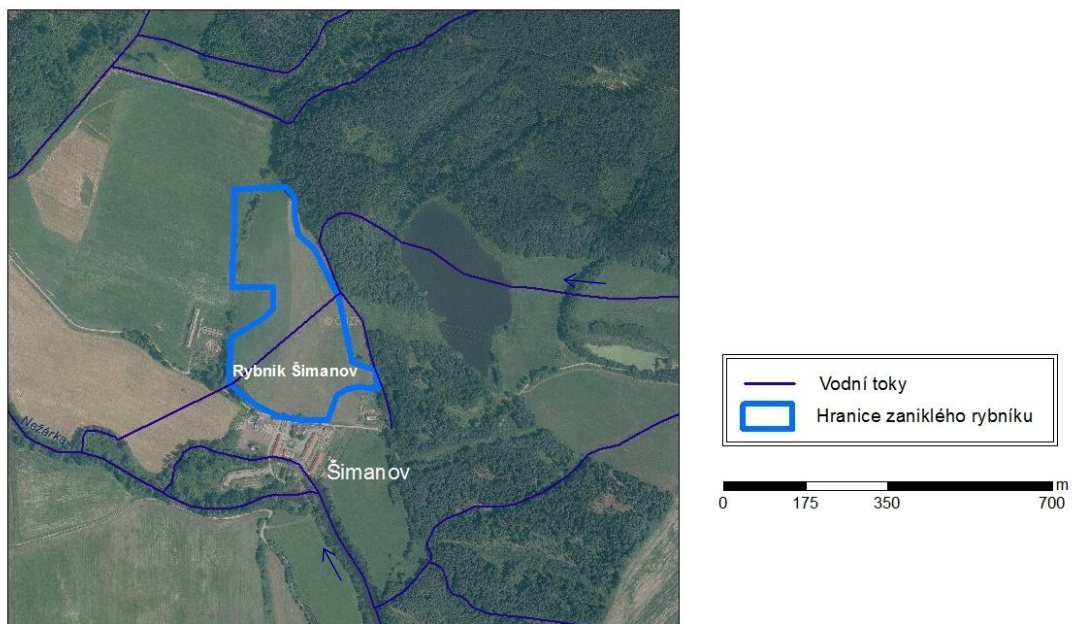

Marie BARTOŠKOVÁ
Olomouc 2013

Obr. 3 Mapa zaniklého rybníku Belový

Podklad: Národní geoportál INSPIRE – ortofotomapa, VÚV TGM – digitální data DIBAVOD – vodní toky (jemné úseky)

Zaniklý rybník Šimanov

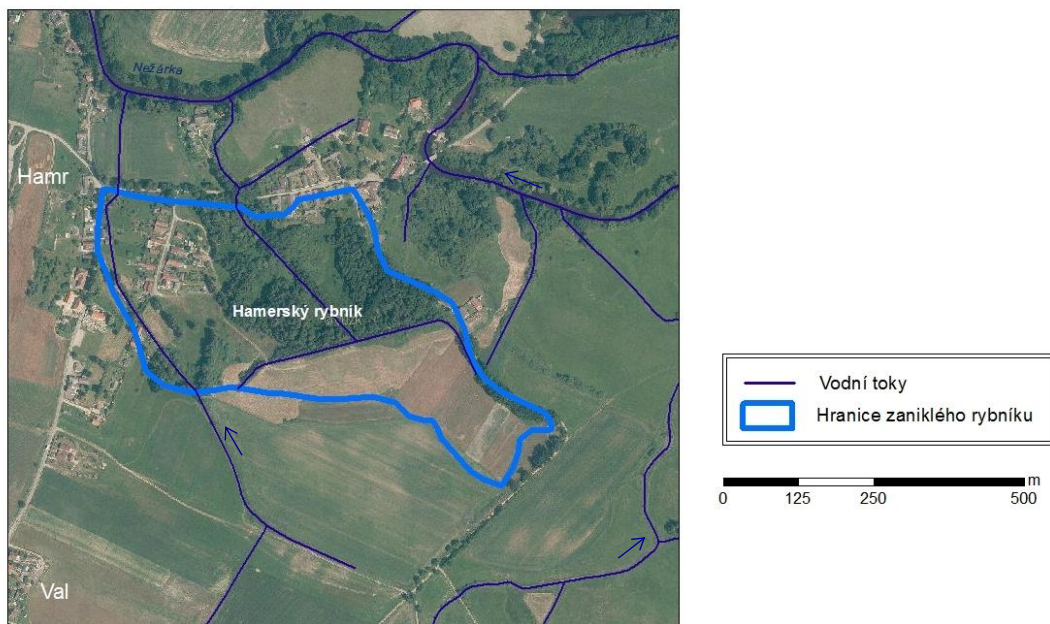

Marie BARTOŠKOVÁ
Olomouc 2013

Obr. 4 Mapa zaniklého rybníku Šimanov

Podklad: Národní geoportál INSPIRE – ortofotomapa, VÚV TGM – digitální data DIBAVOD – vodní toky (jemné úseky)

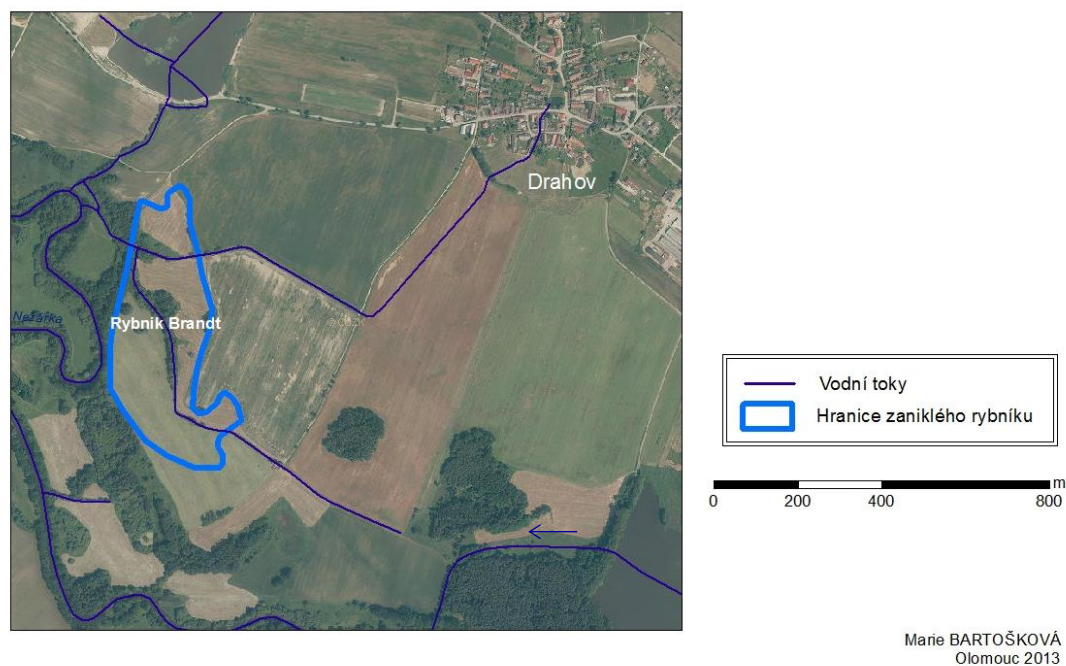
Zaniklý Hamerský rybník

Obr. 5 Mapa zaniklého Hamerského rybníku

Podklad: Národní geoportál INSPIRE – ortofotomapa, VÚV TGM – digitální data DIBAVOD – vodní toky (jemné úseky)

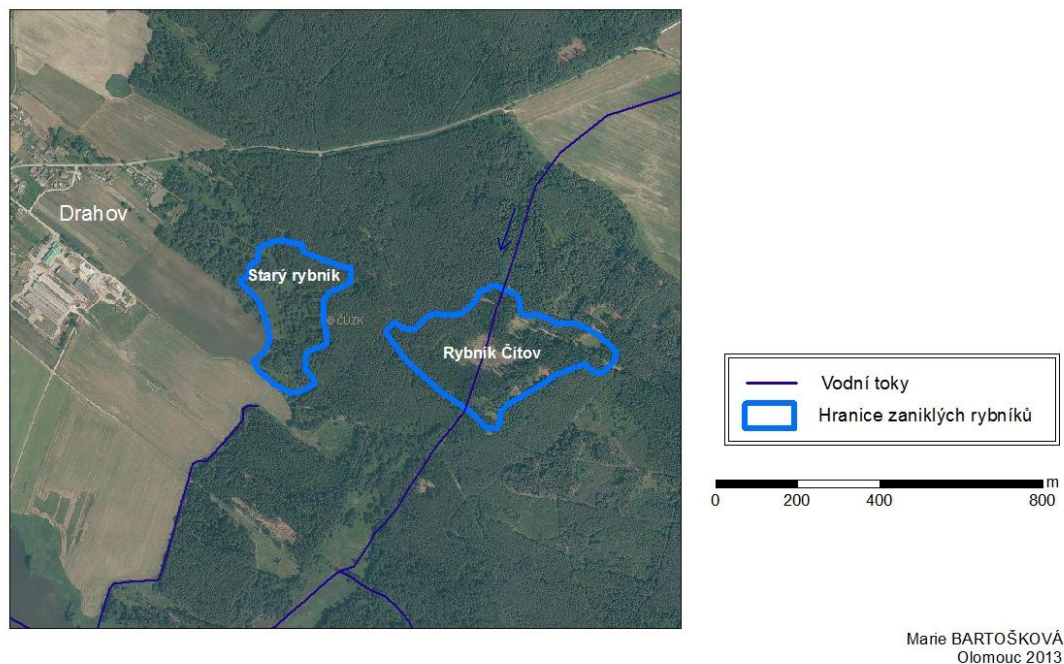
Zaniklý rybník Brandt

Obr. 6 Mapa zaniklého rybníku Brandt

Podklad: Národní geoportál INSPIRE – ortofotomapa, VÚV TGM – digitální data DIBAVOD – vodní toky (jemné úseky)

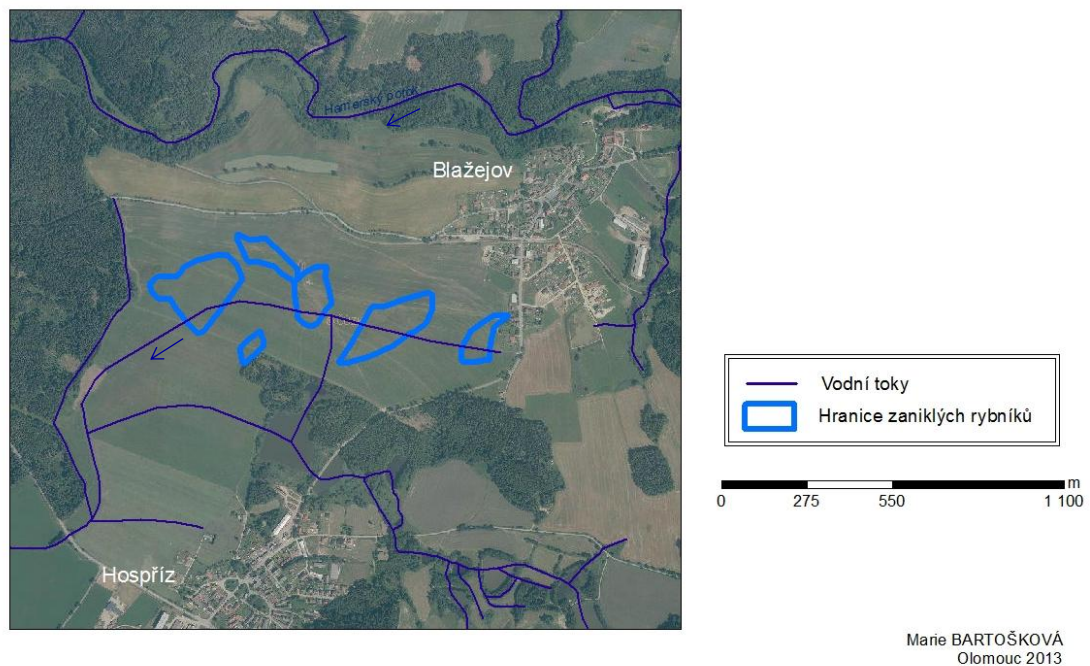
Zaniklé rybníky v katastru obce Drahov

Obr. 7 Mapa zaniklých rybníků v katastru obce Drahov

Podklad: Národní geoportál INSPIRE – ortofotomapa, VÚV TGM – digitální data DIBAVOD – vodní toky (jemné úseky)

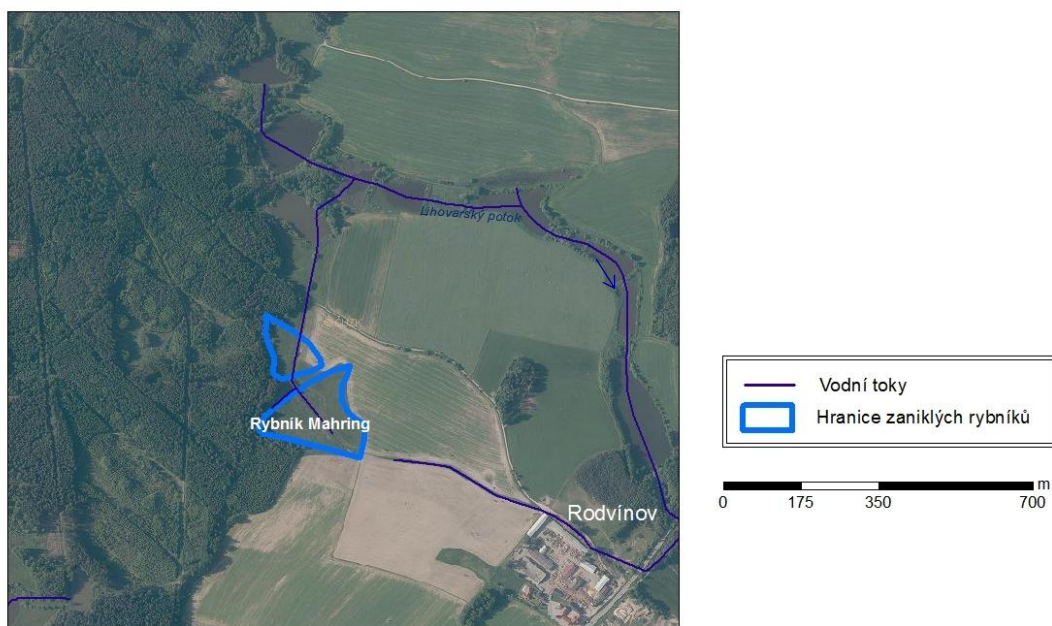
Zaniklé bezejmenné rybníky v katastru obce Blažejov a Hospřiz

Obr. 8 Mapa zaniklých bezejmenných rybníků v katastru obce Blažejov a Hospřiz

Podklad: Národní geoportál INSPIRE – ortofotomapa, VÚV TGM – digitální data DIBAVOD – vodní toky (jemné úseky)

Zaniklé rybníky v katastru obce Rodvínov

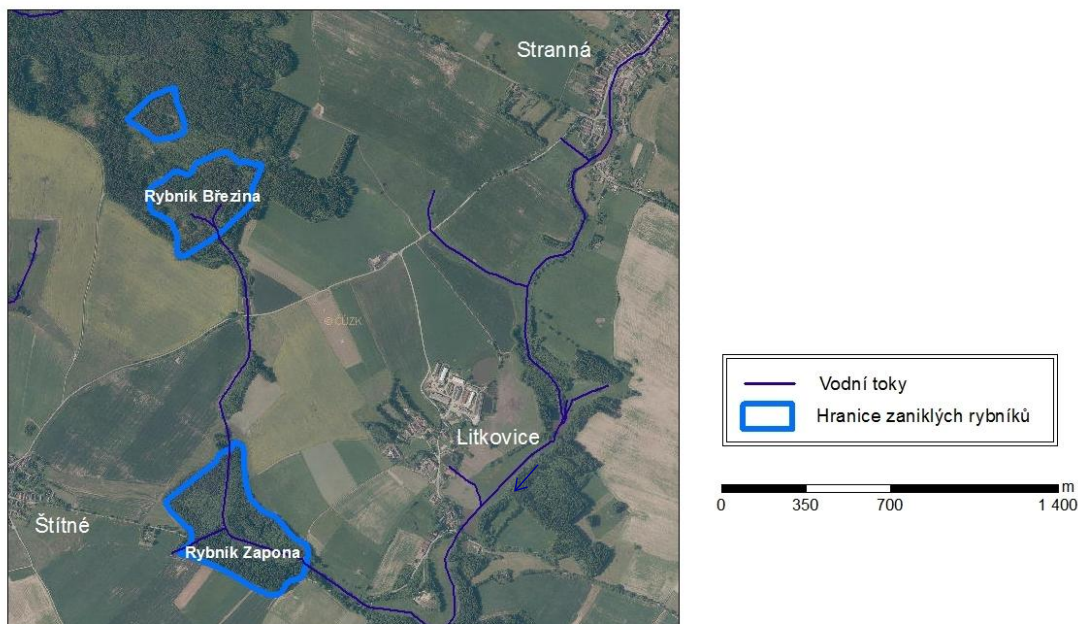

Marie BARTOŠKOVÁ
Olomouc 2013

Obr. 9 Mapa zaniklých rybníků v katastru obce Rodvínov

Podklad: Národní geoportál INSPIRE – ortofotomapa, VÚV TGM – digitální data DIBAVOD – vodní toky (jemné úseky)

Zaniklé rybníky v katastru obce Litkovice a Štítné

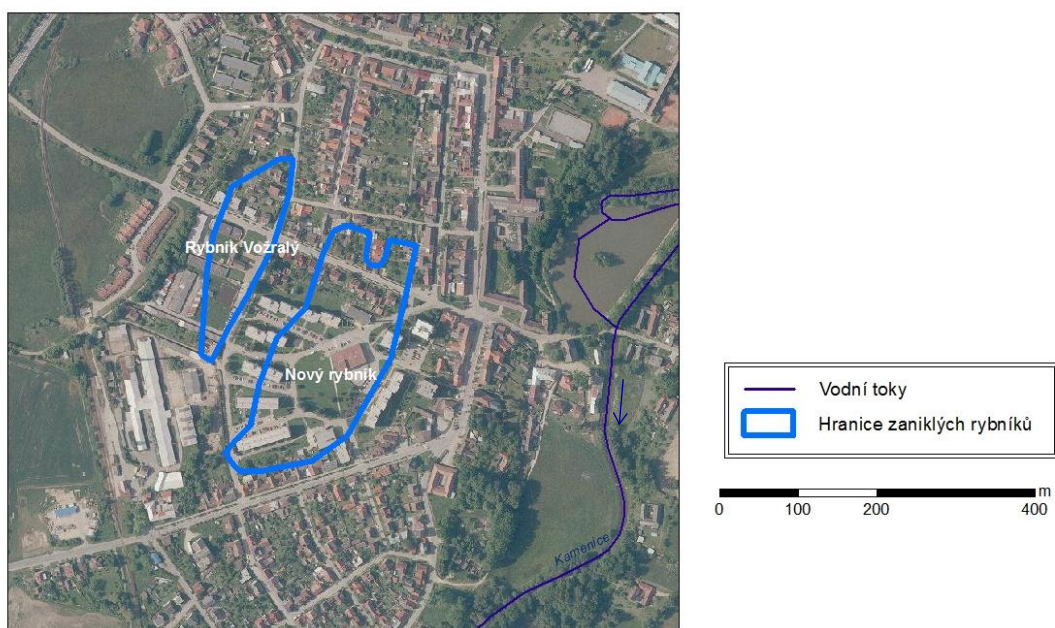

Marie BARTOŠKOVÁ
Olomouc 2013

Obr. 10 Mapa zaniklých rybníků v katastru obce Litkovice a Štítné

Podklad: Národní geoportál INSPIRE – ortofotomapa, VÚV TGM – digitální data DIBAVOD – vodní toky (jemné úseky)

Zaniklé rybníky v Nové Včelnici

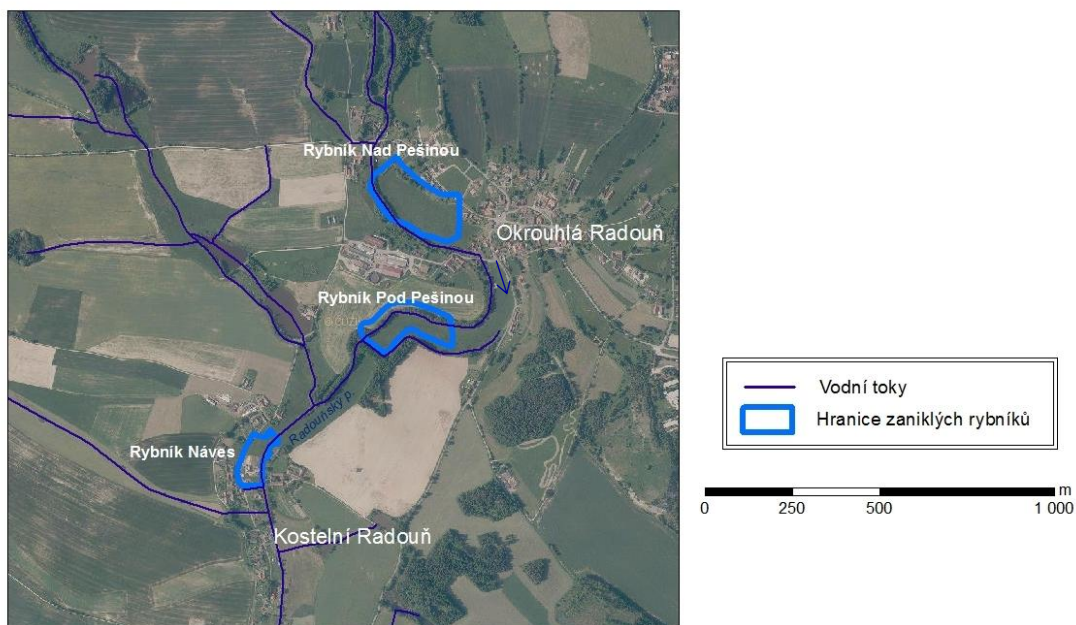

Marie BARTOŠKOVÁ
Olomouc 2013

Obr. 11 Mapa zaniklých rybníků v Nové Včelnici

Podklad: Národní geoportál INSPIRE – ortofotomapa, VÚV TGM – digitální data DIBAVOD – vodní toky (jemné úseky)

Zaniklé rybníky v katastru obcí Okrouhlá a Kostelní Radouň

Marie BARTOŠKOVÁ
Olomouc 2013

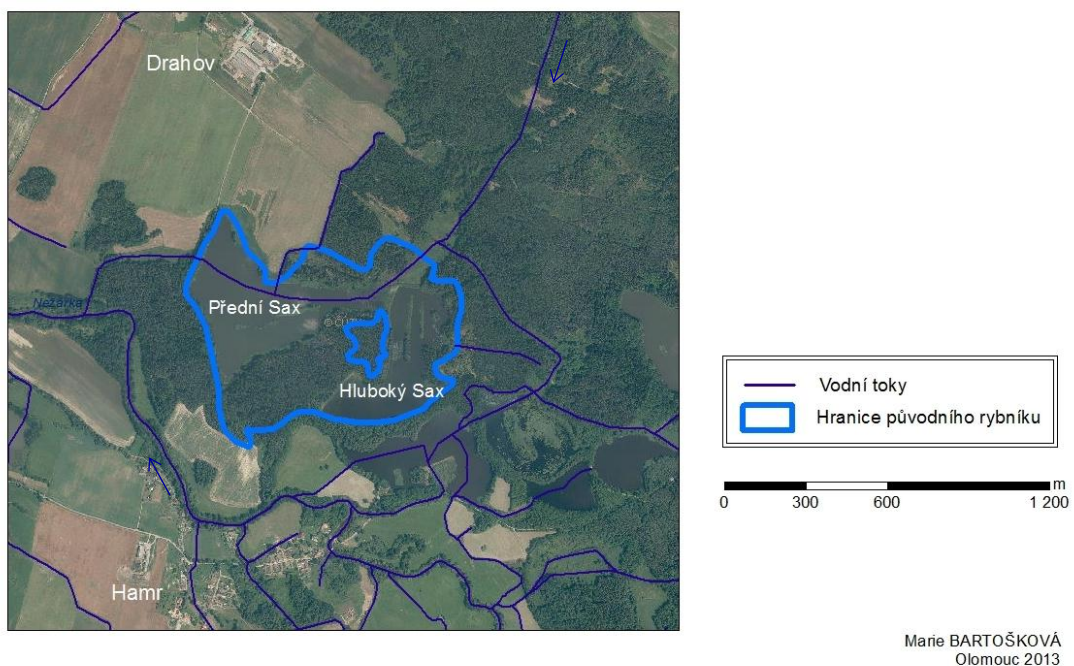
Obr. 12 Mapa vybraných zaniklých rybníků v katastru Okrouhlé a Kostelní Radouňě

Podklad: Národní geoportál INSPIRE – ortofotomapa, VÚV TGM – digitální data DIBAVOD – vodní toky (jemné úseky)

Příloha č. 4

**LOKALIZACE HISTORICKÝCH RYBNÍKŮ SE
ZMĚNĚNOU PLOCHOU V SOUČASNÉ KRAJINĚ**

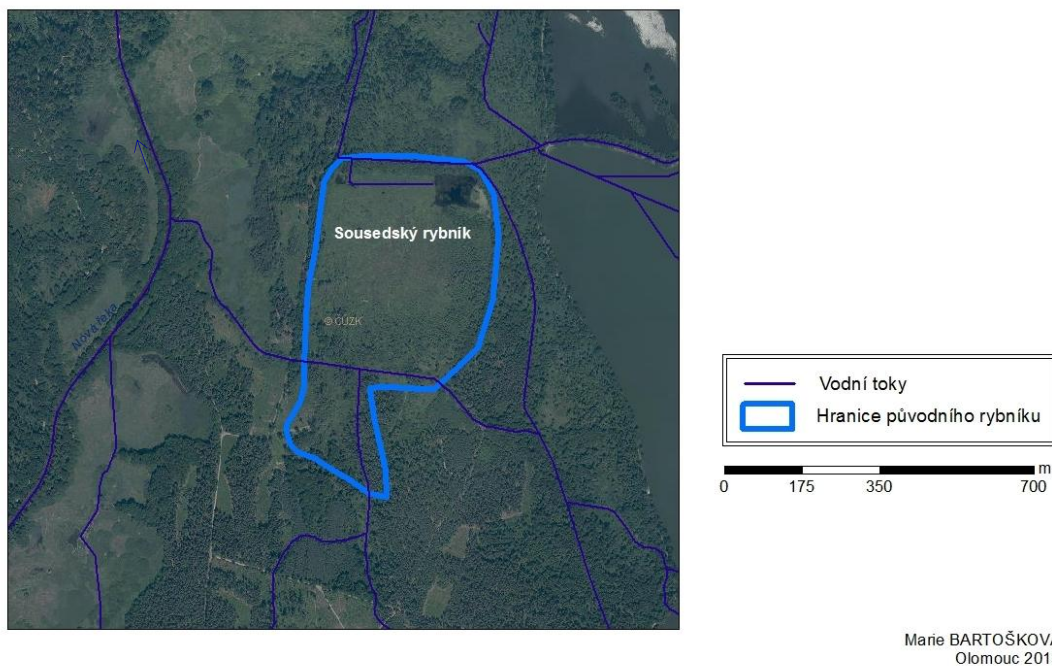
Původní plocha bývalého rybníku Sax

Obr. 1 Mapa historického rybníku Sax

Podklad: Národní geoportál INSPIRE – ortofotomapa, VÚV TGM – digitální data DIBAVOD – vodní toky (jemné úseky)

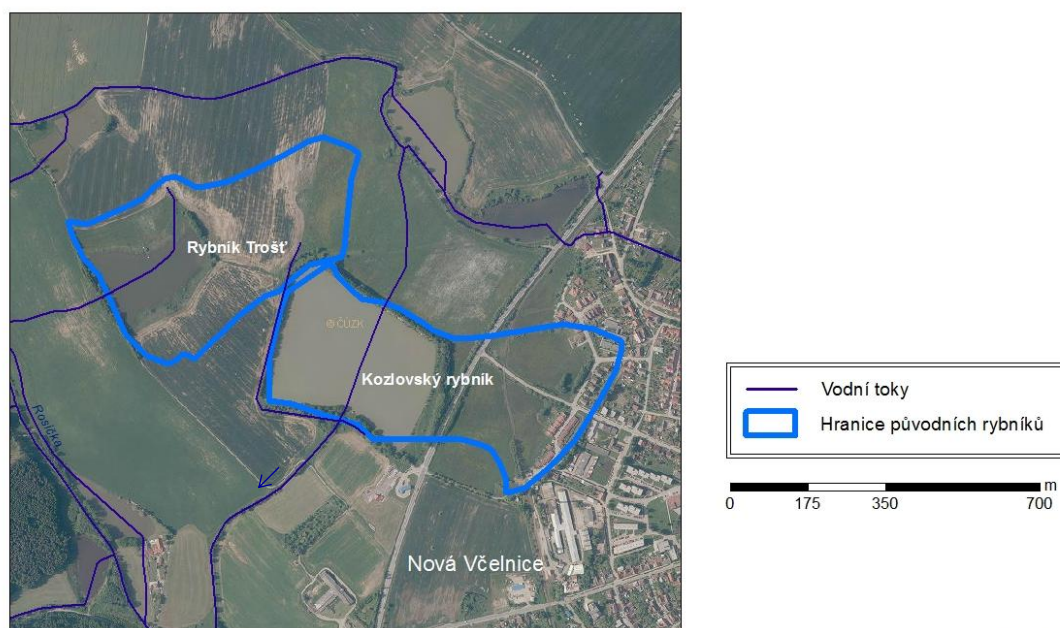
Původní plocha Sousedského rybníku

Obr. 2 Mapa historického Sousedského rybníku

Podklad: Národní geoportál INSPIRE – ortofotomapa, VÚV TGM – digitální data DIBAVOD – vodní toky (jemné úseky)

Historické rybníky u Nové Včelnice

Marie BARTOŠKOVÁ
Olomouc 2013

Obr. 3 Mapa historických rybníků u Nové Včelnice

Podklad: Národní geoportál INSPIRE – ortofotomapa, VÚV TGM – digitální data DIBAVOD – vodní toky (jemné úseky)

Příloha č. 5

Fotodokumentace

Obr. 1 Průrva hráze zaniklého rybníku Maluškov (Marie Bartošková, 1. 12. 2012)

Obr. 2 Zaniklý Blatský rybník (Marie Bartošková, 1. 12. 2012)

Obr. 3 Hráz zaniklého Blatského rybníku (Marie Bartošková, 1. 12. 2012)

Obr. 4 Zaniklý rybník Šimanov (Marie Bartošková, 10. 2. 2013)

Obr. 5 Hráz zaniklého Hamerského rybníku (Marie Bartošková, 1. 12. 2012)

Obr. 6 Zaniklý rybník Brandt (Marie Bartošková, 1. 12. 2012)

Obr. 7 Zaniklý rybník Čítov (Marie Bartošková, 1. 12. 2012)

Obr. 8 Zaniklý Starý rybník (Marie Bartošková, 1. 12. 2012)

Obr. 9 Zaniklé rybníky u obce Blažejov (Marie Bartošková, 1. 12. 2012)

Obr. 10 Zaniklý rybník Mahring v katastru obce Rodvínov
(Marie Bartošková, 1. 12. 2012)

Obr. 11 Hráz zaniklého rybníku Březina (Marie Bartošková, 17. 11. 2012)

Obr. 12 Probíhající obnova zaniklého Návesního rybníku
(Marie Bartošková, 17. 11. 2012)

Obr. 13 Hráz zaniklého Vožralého rybníku (Marie Bartošková, 17. 11. 2012)

Obr. 14 Zaniklý rybník Náves v Kostelní Radouni využívaný jako hřiště
(Marie Bartošková, 17. 11. 2012)

Obr. 15 Zaniklý rybník Nad Pešinou v Okrouhlé Radouni
(Marie Bartošková, 17. 11. 2012)

Obr. 16 Zaniklý rybník Pod Pešinou (Marie Bartošková, 17. 11. 2012)

Obr. 17 Rybník Sax (Horní) a jeho odtoková strouha (Marie Bartošková, 1. 12. 2012)

Obr. 18 Současné využití Sousedského rybníku (Marie Bartošková, 1. 12. 2012)

Obr. 19 Dnešní využití plochy historického Kozlovského rybníku
(Marie Bartošková, 17. 11. 2012)

Obr. 20 Hráz historického rybníku Kozlov (Marie Bartošková, 17. 11. 2012)

Obr. 21 Současné využití plochy historického rybníku Troš' (Marie Bartošková, 17. 11. 2012)